

YENİ ÇAĞ

- xx: Avrupa ülkeleri komünist ve işçi partileri temsilcilerinin toplantısı
- A. Pelşe: Lenin'in savaşkan ve yaratıcı partisi
- xx: Gelişmenin diyalektiği
- xx: Çağdaş faşizm ve gizlediği reel tehlike
- A. Galkin: İşçi sınıfının tarihsel ödevi
- Y. Prajski: Döviz bunalımında bir ravnt daha
- xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler
- xx: Gelişmiş kapitalist ülkelerde grev hareketi

Özel sayfalar

A. Saydan:

Ayın olayları

Ayın yorumu

4 (106)

Nisan

1973

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Bildiri

AVRUPA ÜLKELERİ KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİ

TEMSİLCİLERİNİN TOPLANTISI

21-22 Şubat 1973 günlerinde, Moskovada, 27 Avrupa ülkesi komünist ve işçi partileri temsilcileri bir toplantı yaparak, gençlik arasında çalışma problemlerini görüştüler.

Toplantıya şu partilerin temsilcileri katıldılar: Alman Komünist Partisi, Alman Sosyalist Birlik Partisi, Avusturya Komünist Partisi, Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi, Belçika Komünist Partisi, Bulgaristan Komünist Partisi, Büyük Britanya Komünist Partisi, Çekoslovakya Komünist Partisi, Danimarka Komünist Partisi, Finlândiaya Komünist Partisi, Fransız Komünist Partisi, İrlanda Komünist Partisi, İspanya Komünist Partisi, İsveç Sol-Komünistler Partisi, İsviçre Komünist Partisi, İtalyan Komünist Partisi, Kıbrıs İlerici Emekçi Partisi (AKEL), Lüksemburg Komünist Partisi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Norveç Komünist Partisi, Polonya Birleşik İşçi Partisi, Portekiz Komünist Partisi, Romanya Komünist Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi, Yugoslavya Komünistler Birliği, Yunanistan Komünist Partisi.

Delegeler, partilerinin gençlik arasındaki çalışma tecrübelerini anlattılar ve aynı zamanda, genç kuşağın, Avrupa güvenlik ve işbirliği hareketine, ilerici güçler tarafından emperyalizme karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda yürütülen ortak mücadeleye daha geniş ölçüde katılması perspektifleri hakkında fikir değiş tokuşu yaptılar.

Toplantı, karşılıklı anlayış ve dostluk havası içinde geçti.

GENÇLİK ARASINDA ÇALIŞMA TECRÜBESİ

Kardeş partiler temsilcilerinin muhabirimize anlattıkları

Paul Verner

ASBP Politbüro üyesi ve MK Sekreteri

Yetişmekte olan kuşağın sosyalist eğitimi, tüm parti çalışmamızın ayrılmaz bir parçasıdır. Genç erkek ve kızlarımızı Marksizm-Leninizm bilgisiyle silâhlandırmak, onlara partinin genel politik hattını kavratmak, gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğu sürecine katılmalarını sağlamak en önemli ödevimizdir. Biz, bütün komünistlerin dikkatini, sosyalist devlette sosyalist fikirlere sadık, bilinçli yurttaşlar, emeğe sosyalist bir tutumla yaklaşımı, toplumsal hayata aktif biçimde katılmayı, burjuva ideolojisiyle uyumsuzluğu benimsemiş yurtseverler ve enternasyonalistler yetiştirilmesi gereği üzerine çekiyoruz.

Kanımızca, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde gelişmiş sosyalist toplumu kurma ve memleketimizle sosyalist topluluğun diğer ülkeleri arasında sağlam bir birlik sağlama mücadelelerine kız ve erkek gençlerimizin aktif olarak katılmaları, çağdaş koşullarda gençliğin devrimci ruhta eğitilmesi davasının temelidir.

ADC'de eğitim-öğretim ile topluma yararlı emek arasında çeşitli bağlantı biçimleri geliştirmek, politik eğitimle ihtisas eğitimi arasında birlik sağlanmasına dikkat edilmektedir. Bu yaz yapılacak olan X. Dünya Gençlik Festivali münasebetiyle, içinde bulunduğumuz ders yılı boyunca, dünya ilerici gençliğinin mücadele tecrübesi de incelenmekte ve bu hususta geniş bilgi verilmektedir. Her yıl, sekizinci sınıf öğrencilerimiz, özel dersler görerek, sosyalizme sadakat andı içerler. Bu bizim Alman devrimci hareketinden devralarak yaşattığımız parlak bir geleneğimizdir.

Hür Alman Gençlik Birliği (HAGB) büyük bir eğitim çalışması yürütmektedir. Birlik üyeleri «Genç Sosyalistler Dernekleri»nde Marksizm-Leninizmin esaslarını öğrenmektedirler. HAGB'nin çalışmaları partinin propagandacılarına yardım etmektedir. Bizim tecrübemiz, Hür Alman Gençlik Birliği içinde parti nüvesini durmadan güçlendirmenin, bu birliğin yetişmekte olan kuşak üzerindeki politik ve ideolojik etkisini artırmanın garantisini olduğunu göstermektedir.

Partimiz, işçi gençliğe büyük bir önem veriyor. İşçi gençliğin yüksek savaşkanlık ruhu ve disiplini, bütün gençlerin önünde, sosyalizm için mücadele örneğidir.

Halen ASBP'nin teklifiyle bir gençlik kanunu hazırlanmakta ve bunun başarılması sorumluluğu HAGB'ne yüklenmiş bulunmaktadır.

Seçimli parti organlarımızın gençlik sorunlarıyla ilgili olarak aldıkları kararların hazırlanmasında ve bunların uygulanmasının denetiminde, Po-

litbüro'ya bağlı gençlik komisyonları ve aynı zamanda il ve bölge parti organları örgütüne giren gençlik komisyonları olumlu bir rol oynamaktadırlar. ASPB, bütün parti yönetim organları ve taban örgütleri ile HAGB ve tüm gençlik arasında sıkı ilişkiler kurulmasını önemli bir ödev saymaktadır.

ASBP, genç kuşağa her zaman yardım etmiştir ve etmektedir. Fakat bugün onun yolundaki bütün engelleri bertaraf edebildiğimizi söyleyemeyiz. Biz gençliğe güven besliyoruz; onun girişimleriyle kendini gösterebilmesi için geniş alanlar açıyor ve olanaklar sağlıyoruz. Parti, gençliği yönetiyor, fakat onu vesayeti altında bulundurmuyor.

Jan Kolpen

FKP Politbüro aday üyesi

Partimiz, değişmez bir tutum ve kesinlikle komünist gençlik hareketine dayanıyor. Her şeyden önce, FKP'nin, ortak mücadelemizde gençliğin oynadığı rolü, bugün politik hayatta gençlik problemlerinin aldığı yeni yere uygun olarak, demokratik ve devrimci güçlerin başlıca organik parçalarından biri sıfatıyla gençliğin gittikçe artan önemini gözönünde bulundurarak yeniden değerlendirdiğini belirtmek isterim.

Genç kuşağın Batı basınında hemen hemen her gün konu edinilen mânevi «bunalım», kapitalizmin, bilimsel-teknik devrim koşullarında gençliğin ümitlerini ve ilgilerini tatmin etmekten âciz oluşunun dolaysız sonucudur. Gençler, ekonomik ilerlemenin sosyal ilerleme ile çelişkiye düştüğü toplumdaki «paradoks»a kesin bir tepki gösteriyor, gençliği kapitalist sömürürüye, işe girme ve ücret tespiti alanında yaş ayırımına tabi tutan ve her şeyi yasaklayan düzeni şiddetle suçluyorlar.

Durumu burjuva toplumunun bunalımını yansıtan gençlik, aynı zamanda bu bunalımı çözebilecek temel güçlerden biridir. Gençlik arasında, köklü sosyal dönüşümler gereğini kavramışlığın belirlediği bir devrimci ruh hali gelişmekte, sosyalizm yönündeki çabalar giderek güçlenmektedir. İşte bundan ötürü, Fransada sol partiler tarafından 1973 Mart seçimleri arifesinde kabul edilen ortak hükümet programının gençlik çevrelerinde geniş yankılar uyandırmasını yasal bir olay saymak gerekir. Bu program, kız-erkek milyonlarca gencin, toplumsal hayatta köklü değişimler isteklerini dile getirmelerine imkân vermiştir. Sosyalizme yol açacak bir ileri demokrasiye ulaşmanın reallığı, genç Fransızlar üzerinde büyük ve seferber edici bir etki yapmıştır.

Şu var ki, bugün, gençlerin belirli bir kısmının, ideolojik manevralarında çeşitli bozgunculuk biçimlerinden yararlanarak, gençlerin geniş demokratik hareketini savaşkanlık ruhundan yoksun etmeye ve politikayla ilgisizlik, ahlâki düşüş yoluna sürüklemeye çalışan burjuvazinin etkisinden kur-

tarılması gerekiyor. Solculuğun sosyal ortamının verimliliği artık kısmen azalmış olsa da, burjuvazi, gerçek devrimci hareketi haklamak maksadiyle, «sol» oportünizmi türetip geliştirmeye devam ediyor. Fakat, memnuniyetle kaydetmeliyiz ki, pek az bir kısmı hariç, gençlerin büyük çoğunluğu burjuvazinin politikasını suçlamaktadır.

Burjuvazi, bizim sol güçler içindeki etkimizi ve üstün durumumuzu zayıflatmak üzere, gençliği ille komünistlere karşı kullanmak için çırpınıyor. Bazı gençlerin, zararlı etkilere karşı muafiyetleri olmadığı için, bu yöndeki kışkırtmalara kapıldıkları bir gerçektir. Bilindiği gibi, böyle bir muafiyet de, ancak mücadele tecrübesiyle elde edilebilir ve halkın menfaatlerine aykırı sınıfsal işbirliğini öngören kötücül etkilere, çeşitli politik manevralar gibi tehlikelere karşı direniş olanağı verir. Sağ ve «sol» oportünistler, artık, partimizin durum ve tutumuna zarar verebilecek prensipsiz bir birlik yaratmak maksadiyle, bir kısım gençlerin sabırsızlığını sömürme çabasına düşmüşlerdir ve bu çabadan vazgeçecek değildirlir. Bunun için, biz, 1973 Mart seçimlerine hazırlık kampanyasında, işçi sınıfına dayanarak, komünistlerin rolünü küçümseme, etkilerini baltalama ve böylelikle de ortak hükümet programımızın başarı şansını azaltma yolundaki bütün düşman denemelerini enerjik biçimde açığa vurmaya büyük bir önem vermiş bulunuyoruz.

Fernando Blanki Teyşeyra

Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi

Portekiz tecrübesi, genç kuşağı kazanma savaşını faşistlerin kaybettiğini gösteriyor. Faşistler gerici ve şovnist fikirleri gençlerin bilincinde kökleştirmeye muvaffak olamadılar. Faşist gençlik örgütleri, yığınsal bir destekten yoksun oldukları için, eylem alanında sönüp gittiler. Bugün, Portekiz gençleri, faşist diktaya karşı, Gine (Bisau)'da, Angola ve Mozambik'te yürütülen sömürgecilik harbine karşı gitgide aktifleşen bir mücadele içindedirler. Emekçilerimiz ve öğrenci gençlik, hürriyet ve demokrasi için, Portekiz sömürgeleri halklarının bağımsızlık hakkının bir an önce ve tam olarak tanınması için mücadele ediyorlar. Emperyalist saldırganlığın kurbanı olan halklarla dayanışma fikirleri memleketimizde gittikçe daha geniş ölçüde yayılıyor. Portekizde yetişen genç kuşak, bütün dünya gençliğinin, özellikle Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler gençliğinin, yürüttüğümüz mücadeleyle dayanışmalarını derin şükran duygularıyla karşılıyor.

Partinin gençlik arasındaki çalışmalarında, gençleri diktatörlüğe karşı, hürriyet uğrundaki mücadelede birleştiren ortak hedeflerden başka, gençliğin birliklerini karşı karşıya bulundukları spesifik ödevler de gözönüne alınmalıdır. Memleketimizin bütün işletmelerinde, emekçi gençlik (teknik

okullar öğrencileri de dahil) hareketi gitgide genişlemektedir. Bu alandaki yığınsal çıkışlarda, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, ücretlerin artırılması, iş hayatında ve mesleki öğretimde ilerleme sağlanması, sendikal hakların tanınması, işsizliğe karşı – özellikle bir süre için orduya alınmış gençlere patronlarının tekrar iş vermeye yanaşmadıkları hallerde – etkili tedbirler alınması istekleri ileri sürülmektedir. Gençler kültürel yükseliş ve sporda gelişme ihtiyaçlarının da dikkate alınmasını istemektedirler. Emekçi gençlik hareketi, eylem bölgesinin özelliklerine göre belirlenerek, yarı-legal çalışmanın bütün esnek biçimlerinden yararlanmaktadır.

Üniversite gençliği hareketinin bambaşka özellikleri vardır. Bu hareket, ana hattı bakımından, yüksek öğrenim gençliği birliklerinin legal yığın örgütleri çerçevesi içinde gelişir. Üniversiteliler kendi birliklerini kurma ve yaşatma hakkını savunmakta, bu birliklerin eylem özgürlüğü için mücadele etmekte, gençlerin seçtikleri yönetim kurullarının hükümetçe de tanınmasını istemektedirler. Faşizmin bu yüksek öğrenim gençliği birliklerini yoketme denemeleri karşısında, gençlik güçlü bir direniş göstermekte, kendisine yapılan baskıları protesto etmektedir. Yüksek öğrenim gençliği, eğitim-öğretimin demokratikleştirilmesi için mücadele yürütmekte, sosyal ve kültürel karakterli istekler ileri sürmektedir.

Üniversite gençliği hareketi, halkça girişilen savaşın çelikleşmiş bir müfrezesidir. Bu harekette partimizin büyük etkisi vardır. 1972 Ocak ayında, Portekiz Komünist Partisinin daha önceki yüksek öğrenim gençliği örgütleri temeli üzerinde yeni bir «Komünist Üniversiteliler Birliği» meydana getirilmiştir. Komünistler, yüksek öğrenim gençliği ortamındaki solcu küçük burjuva akımlarına, anarşistlere ve Maoçulara karşı sistemli bir mücadele yürütmektedirler.

Gençlik, partimize toplu olarak girmektedir. Üyelerimizin önemli bir kısmı ve çoğu örgütlerimizin yöneticileri hep henüz 25 yaşını doldurmamış genç kimselerdir. Bunlar, heyecanla, memleketimiz işçi sınıfına ve bu sınıfın devrimci partisine inançla dolup taşmaktadır. Gençliğe, zamanımızın büyük devrimsel zaferleri hakkında, uluslararası komünist hareketi hakkında geniş bilgiler vermek, sosyalizmin kazanımlarını savunmak ve tarihsel tecrübesini propaganda etmek, partimizin, gençlik arasında – onu işçi sınıfından yana, sömürülen yığınlarından yana, bu sınıf ve yığınların haklı davasından yana kazanmak üzere – yürüttüğü çalışmalarda kılavuz edindiği önemli prensiplerdir.

Lenin'in savaşkan ve yaratıcı partisi

Arvid Pelše

SBKP MK Politbüro üyesi ve MK'ne bağlı

Parti Kontrol Komitesi Başkanı

Yirminci yüzyılın tarihi, işçi sınıfının sosyal-politik yükselişinin, toplumu

sosyalistçe yeniden kurmak üzere kapitalizmle mücadeledeki büyük kazanımlarının, devrimci öncünün savaş kabiliyetine, Marksist-Leninist partilerin politik, teorik ve örgütsel olgunluğuna bağlı olduğunu ispat ediyor. Bu kazanımların bilimsel tahlili, her birinin enternasyonal temele dayandığını gösteriyor. Proletarya enternasyonalizmi, gelişip zenginleşerek, her komünist partisinin eylemlerinde başarıyı peşinen belirliyor ve aynı zamanda onun teorik ve pratik ulaşımının önemini artırıyor, çünkü bunlar dünyada devrimci hareketin teorik hazinesine ve pratiğine değerli bir katkı oluyor.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi devrimci dönüşümler eyleminde büyük bir tecrübe edinmiştir. 1973 Temmuzunda, bu parti tarihinin ve bütün uluslararası işçi ve komünist hareketi gelişmesinin önemli bir olayı, Rusya Sosyaldemokrat İşçi Partisi (RSDİP) İkinci Kongresi'nin 70. yıldönümü kutlanacaktır. Bu kongre, K. Marks ve F. Engels'in fikirlerini yeni tarihsel koşullara göre geliştiren Leninizm prensiplerinin, Bolşevizm prensiplerinin üstün gelmesine sahne olmasından ötürü tarihsel bir önem taşır. İşçi sınıfının gerçek devrimci Marksist partisinin, yeni tipten partinin temeli bu kongrede atılmıştır. V. İ. Lenin şöyle der: «Bolşevizm, politik düşünce akımı ve politik parti olarak, 1903 yılından beri mevcuttur.»⁽¹⁾

RSDİP İkinci Kongresinden sonra, Leninci parti prensipleri, reformistlerin, sağ ve «sol» revizyonistlerin, sekterlerin ve milliyetçilerin şiddetli direnişine rağmen, uluslararası işçi hareketinde kabul gördü ve Marksist-Leninist partilerin eylem temeli olmaya başladı. SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, yeni tip partiden bahsederken, bu prensipleri, «Lenin'in dünya devrimci hareketine, sosyalizm ve komünizm kurucularına bıraktığı yüce miras»⁽²⁾ olarak tanımladı.

Bolşevizmin başlangıcı

Rusyada Marksist parti tarihsel gelişmenin dönüm devrinde meydana getirildi. Yirminci yüzyılın başında, kapitalizm, gelişmesinin en yüksek ve

son aşamasına, emperyalizm aşamasına giriyor; asalak, çürüyen ve ölmeye yüz tutan kapitalizmin halini almaya başlıyordu. Kapitalist memleketlerde proletarya devrimi artık doğrudan doğruya bir pratik sorunu oluyordu. Çarlığın çıkarları ile dünya emperyalizminin çıkarları sımsıkı çaprazlaşıp örgüleniyordu. Rusya emperyalizmin bütün çelişkilerinin düğüm noktası olmuştu. V. İ. Lenin, Rusya proletaryasının devrimci mücadelesinin önemini ve içeriğini belirliyerek şunları yazıyordu: «Tarih, şimdi bizim önümüze, proletaryanın bütün diğer memleketlerindeki en önemli ödevlerin en devrimcisi olan bir ödev koymuş bulunuyor. Bu ödevi yerine getirmek, yalnız Avrupa gericiliğinin değil, aynı zamanda (artık söyleyebiliriz) Asya gericiliğinin de bu en güçlü dayanağını çöktürmek, Rus proletaryasını uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü durumuna yükseltebilir.»⁽³⁾

O sıralarda, Rusyada, Çarlık hükümetine, burjuvaziye karşı, sayıca az olsa da, büyük işletmelerde birikimli olan Rus proletaryası direniyordu. İhtiyaçlar içinde kıvranan milyonluk köylü yığınları ve ezilen halklar, proletaryanın sağlam müttefikleriydiler. Bütün bu hususlar, Rusyada sınıf mücadelesinin gelişmesine kesin damgasını vurdu ve Leninci partinin oluşmasının özelliklerini, karakterini ve uluslararası önemini belirledi.

Rusyada devrimci hareket, işçi sınıfının kendi bağımsız politik Marksist partisini yaratmasına kadar, karmaşık ve çetin bir yol geçti. XIX. yüzyılın ikinci yarısında, birçok Rus devrimcileri, K. Marks ve F. Engels'in eserlerini bulup okuyabildiler ve proletaryanın bu yüce önderleriyle kişisel bağlar da kurdular. 1880 yıllarında Rusya kurtuluş hareketinde Marksist akım ve yönelim belirdi. 1883 yılında, G. V. Plehanof'un yönetimi altında «Emeğin Kurtuluşu» adlı Marksist grup örgütlendi. Bu grup, Marksizmi propaganda ederek, Rusyada işçi partisinin kurulması için yol açıyor ve zemin hazırlıyordu, fakat grubun kendisi yığınsal işçi hareketiyle bağlı değildi.

Proletarya hareketinin gelişmesinde yeni aşama doğrudan doğruya V. İ. Lenin'le bağlıdır. 1895 yılında, onun girişimiyle, Petersburg'ta «İşçi sınıfının kurtuluşu uğrunda mücadele birliği» adlı bir sosyaldemokrat örgüt meydana getirildi. Bu örgüt, Rus proletaryasının devrimci partisinin çekirdeği oldu. Çarlık hükümeti, bu «Birlik»in kurucusu olan Lenin'i ve diğer yöneticilerini tutuklamakla, devrimci işçi hareketine ağır bir darbe indirdi, fakat hareketin gelişmesini durduramadı.

V. İ. Lenin'in ve daha birçok çalışma arkadaşının Sibiry'a'da sürgünde bulundukları 1898 yılında, bütün Rusya sosyaldemokrat örgütlerinin birinci kongresi yapıldı. Ve bu kongrede Rusya Sosyaldemokrat İşçi Partisi'nin kurulduğu ilân edildi.

Ne var ki, Rusyada ve diğer bazı memleketlerdeki işçi hareketinin tarihsel tecrübesinin de gösterdiği gibi, partinin kurulduğunun ilân edilmesi her zaman gerçekten politik savaş örgütünün yaratıldığı anlamına gelmez.

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 28.

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 6.

⁽²⁾ L. İ. Brejnev, Leninin yolunda. Söylevler ve yazılar, c. 2, Moskova, Politizdat 1970, s. 555.

Parti, proletaryanın sınıf savaşını reel olarak yönetebilmek için, ideolojik ve örgütsel birliğe, merkezden gerçekleştirilen tek yönetime sahip olmalıdır. Birinci kongre bir program ve tüzük hazırlamadı; örgütlerin tek politik hattı, bilimsel temele dayanan bir mücadele taktiği yoktu.

Partiyi bu anlamda yaratma hazırlığı, XIX. yüzyılın sonunda ve XX. yüzyılın başlangıcında, V. İ. Lenin'in gerçekten muazzam ideolojik-teorik, politik ve örgütsel çalışmalarıyla başarıldı. Neydi bu hazırlık çalışmalarının mahiyeti? Bu her şeyden önce, K. Marks ve F. Engels'in öğretisinin savunulması, açıklanması ve daha ileri doğru geliştirilmesi idi. Lenin, onların fikirlerinin «Legal Marksistler» tarafından liberal burjuvaca görüş açısından revize edilmesine karşı, milletlerarası oportünizmin Rus türü olan «Economistler» tarafından Marksizmin tahrif edilmesine karşı, dernekçiliğe ve örgütsel belirsizliğe karşı çetin bir mücadeleye girişti. Marksizmi emperyalizm devrine uygun olarak yaratıcı biçimde geliştiren Lenin, Rus ve uluslararası işçi hareketinin en yeni tecrübesini değerlendirmekle bu öğretiyi zenginleştirdi, işçi sınıfına öncü olabilecek komünist partisi hakkında düzenli ve bütün halinde bir öğreti meydana getirdi, bu partinin teorik, politik ve örgütsel esaslarını işleyip ortaya koydu. Böyle bir hazırlık çalışması olmadan, gerçek devrimci Marksist partinin yaratılması olacak iş değildi.

Lenin'in parti öğretisinin metodolojik temeli, tarihsel süreçte objektif olanla subjektif olan arasında, toplumun yasal gelişmesi ile tarihin yaratıcıları olan işçi sınıfının ve bütün emekçilerin giderek artan rolü arasındaki karşılıklı diyalektik bağımlılığı Marksistçe anlamaktan ibaretti.

V. İ. Lenin, işçi hareketinde, işçi sınıfını pasifliğe, burjuva ideolojisi önünde boyun eğmeye mahkûm eden kendiliğinden-gelmişliğe bel bağlanmasına kesinlikle karşı koydu. Kendiliğinden-gelmişliğe bel bağlama, Marksistlerin, propaganda dernekleri dar çerçevesinin dışına çıkmalarına, Marksizmi işçi hareketiyle gerçekten geniş ölçüde birleştirmelerine, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin yararına dünyayı yeniden kurmalarına imkân veremezdi. Parti programı İkinci Kongre'ce hazırlanıp kabul edildi. Bu programda, proletaryanın hem burjuva-demokratik devrimi aşamasına özgü en yakın ödevleri (asgari program), hem de sosyalist devrimin zafetine bağlı ödevleri (azami program) bilimsel olarak temellendirilmişti. Kongrede, V. İ. Lenin ve fikir arkadaşları, Marksizmin ana hükmünü, proletarya diktatörlüğünü, sosyalist devrimin temel sorunu olarak savundular. Bunun ayrı bir madde halinde programa girmesini de sağladılar. Bu, Lenincilerin, devrimci harekette bütün daha sonraki gelişme bakımından büyük önemi olan tarihsel başarısıydı.

Kongrede, Lenin ve taraftarları, toplumsal gelişme ve sınıf mücadelesi yasalarını iyi kavramış, devrimci hareket tecrübesiyle donanmış, bilinçli, örgütlü işçi sınıfının öncü birliği sıfatıyla gerçek devrimci partinin örgütsel kuruluşuna ilişkin açık bir görüş ileri sürdüler ve bunu savundular,

daha sonra da bunu başarıyla gerçekleştirdiler. Ancak böyle, fikir bakımından çelikleşmiş, yekpâre ve merkezsiz, birleşik idareye sahip bir parti, işçi sınıfının iktidarı elde etme mücadelesini başarıyla yönetebilir ve zafere ulaştırabilir.

Rusya'da proletaryanın devrimci partisi, enternasyonal bir politik örgüt olarak kuruluyordu. Bu iş, nüfusun % 57'sini Rus olmayan ahalinin oluşturduğu, istipdat idaresinin «çeşitli halk grupları işçi sınıflarını alabildiğine yabancılaştırmaya» (4) sürüklediği çok uluslu memlekette o kadar kolay başarılabildi cinsten değildi. V. İ. Lenin şöyle diyordu: «Biz, bütün Rusya'da istipdatla mücadele, burjuvaziyle mücadele sorunlarında, yekpâre, merkezsiz, savaştan bir örgüt olarak ortaya çıkmalı, dil ve ulus farkı gözetmeksizin bütün proletaryaya dayanmalıyız.» (5)

V. İ. Lenin tarafından hazırlanan ve RSDİP İkinci Kongresinde bizzat onun yarattığı partide tecessüm eden teorik, politik ve örgütsel kuruluş esasları, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin gelişme temelini teşkil eder. Parti bugün de aynı temel üzerinde gelişmektedir.

RSDİP, daha kuruluşunda, uluslararası devrimci işçi hareketinin bir parçası olarak ortaya çıkıyordu. Partinin İkinci Kongrece kabul edilen ilk programında şöyle deniliyordu: «Rus sosyaldemokrasisi, dünya proletarya ordusunun müfrezelerinden biri olarak, diğer bütün ülkeler sosyal-demokratlarının yönedikleri aynı nihai hedefi gütmektedir.» (6)

RSDİP II. Kongresi, tüm uluslararası işçi hareketi tarihinde dönüm noktası oldu. Kongrenin kararları, yalnız Rus oportünistlerinin değil, aynı zamanda diğer memleketler revizyonistlerinin ideolojik ve örgütsel görüşlerine de ağır bir darbe indirdi. Artık Leninci fikirlerin yayılmasıyla birlikte, Leninizm ile Revizyonizm arasındaki mücadele de gitgide keskinleşiyor ve çetinleşiyordu. Revizyonistler, her şeyden önce, Leninci parti öğretisini Marksist öğretiye karşı göstermeye çalışıyorlardı. Onların iddiasına göre, Lenin'in görüşleri güya uluslararası işçi sınıfının devrimci savaş tecrübesi hiç bir surette dikkate alınmadan oluşmuştu ve sadece Rusya'daki toplumsal hayatın özelliklerini yansıtıyordu. Soysuzlaşmakta olan sosyal-demokrasi liderleri, kendi oportünist görüş ve tutumlarını, gerçekte reformist ruhta açmışlardı. Marksist öğretiye sadakat lakırdılarıyla gizlemeye çalışıyor, böyle bir ikiyüzlülüktan medet umuyorlardı. Bunlar, bir yandan da, Leninizmin başarısızlığa ve tamamen unutulup gitmeye mahkûm olduğu yolunda kehanetler savuruyorlardı.

Ne var ki, uluslararası işçi hareketinin baştanbaşa karmaşık, bazan çelişkili, ama daima yükseliş gösteren gelişme süreci, sağcı oportünizmin

(4) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 7, s. 242.

(5) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 7, s. 122.

(6) Kongre, konferans ve MK plenumları kararları aynasında SBKP. Moskova 1970. 8. baskı, c. 1, s. 60.

ideolojik-politik çürüklüğünü, tarihsel temelsizliğini ve uşak ruhlu fonksiyonunu apaçık gözler önüne serdi. İşçi hareketi, çağdaş tarih, büsbütün V. İ. Lenin'in öngördüğü yoldan yürüyerek gelişti. Lenin tarafından, tarihi materyalistçe anlayışa tıpatıp uygunlukla temellendirilen hüküm, yani devrimci süreçte sübjektif etkenin – mücadele içindeki işçi sınıfının savaşkan devrimci öncüsünün – artmakta olan önemi hakkındaki hüküm, sınıf çarpışmaları boyunca birinci derecede, birçok hallerde de çözümleyici bir rol oynadı.

Lenin'in dünyanın çeşitli ülkelerinde komünistler tarafından gerçekleştirilen yeni tip parti fikri, işçi sınıfının mücadelesinde ve yapıcı eyleminde yaşamakta ve gelişmektedir.

Marksist-Leninist partinin çizgileri

Marksist-Leninist partinin kuruluş prensiplerini, onun eylem koşulları ve hedefleri belirler; işçi sınıfının şu veya bu tarihsel gelişme aşamasında ortaya koyabildiği ve çözebildiği ödevler belirler. V. İ. Lenin, yeni çağı, emperyalizmi, olgunlaşmış devrimsel fırtınalar ve büyük sosyal sarsıntılar çağını bilimsel ve etraflı bir tahlilden geçirerek, yeni tipten Marksist partinin bilimsel sosyalizm ile yığınsal işçi hareketinin birleşmesini teşkil ettiği; fikir ve teori temelini baştanbaşa Marksizm olduğu; parti denilince, işçi sınıfının öncüsü ve politik önderi, onun yönetici ve yöneltici gücü, proleterya devrimini hazırlama ve uygulama aracı akla geldiği tezini teorik olarak temellendirmiştir.

Partinin savaşkanlık yeteneği, onun ideolojik ve politik yekpâreliğiyle, demokratik santralizm temeli üzerindeki örgütsel birliğiyle, üyelerinin en titiz disiplini ve yığınlarla bağlantısıyla sağlanır. Partinin tarihsel görevi, devrim yoluyla kapitalizmin devrilmesini, proleterya diktatörlüğünün kurulmasını, toplumun sosyalistçe yenilenmesini, komünizmin üstün gelmesini teminat altına almaktır.

Daha doğuşunun ilk günlerinden itibaren, Leninci partinin yüksek ülkücülük, hedefe yönelik atılganlık, yekpârelik ve savaşkanlık gibi karakter çizgilerine sahip olduğunu görürüz. V. İ. Lenin, parti, sınıf ve yığınlar arasında karşılıklı bağlantılara ilişkin hükümleri inceden inceleme yaptı. Ve şöyle dedi: «Parti, sınıfın bilinçli ileri müfrezesi, öncüsüdür. Bu öncünün gücü, sayıca varlığından on defa, yüz defa ve daha yüz bilmem kaç defa daha büyüktür.» (7) V. İ. Lenin daha 1902 yılında, sımsıkı, elele vermiş bir avuç Rus devrimcisinin, sarp ve çetin bir yolda ilerlemekte olduklarını yazdı. (8) Sonra ne oldu? Bu grup, bir komünistler ordusu haline geldi. Ve biz, Oktobr Devrimi'ne katılanlar, parti yığınların temel menfaatlerini

(7) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 24, s. 34.

(8) Bak: V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 9.

dile getirdikçe, savaşkan oldukça ve kesin eylemlere hazır bulundukça, saflarının nasıl hızla dolup çoğaldığını ve etrafında geniş emekçi yığınlarının nasıl sımsıkı birleştiğini gözlerimizle gördük. Netekim 1917 yılı Şubat ve Ekim ayları arası gibi kısa bir zamanda, parti 15 defa büyüdü, sayıca 24 binden 350 bine çıkıverdi. Oktobr silahlı ayaklanması arifesinde V. İ. Lenin haklı olarak şöyle dedi: «Sınıfın çoğunluğu bizimle, halkın çoğunluğu bizimledir.» (9)

V. İ. Lenin'in ölümünden sonra, Komünist Enternasyonal V. Kongresi, düpedüz aritmetik düşüncelerle ilkönce yığınların çoğunluğunun kazanılmasını isteyen ve «komünistler bütün emekçilerin nerdeyse en az yüzde 99'unu kazanmadıkça, hiçbir ciddi devrimci savaşa girişilemeyeceği» (10) ni tahmin eden sağcıların eğilimlerine, Leninci fikirleri savunarak karşı koydu. Kongre, bir yandan, «Yığınlar arasına»; geniş emekçi yığınları için mücadeleye yönelten şiarın anlam ve önemini kavramıyan ultra-sollar'ın görüşlerini de kesinlikle reddetti. Bu, partinin devrimci strateji ve taktiğinin en önemli sorunlarından birine diyalektik açıdan, Leninci bir tutumla yaklaşım anlamına geliyordu.

RSDİP II. Kongresinde, Lenin, her üyenin partiden, partinin de her üyeden sorumlu olduğunu belirterek, komünist yüksek san'ı hakkındaki hükümünü ileri sürdü ve geliştirdi. Lenin'in işlediği parti hayatı normları ve yönetim prensipleri, sıra üyelerinden yöneticilere kadar bütün komünistlerin Tüzük'e en titiz biçimde riayet etmelerini, demokratik santralizm prensiplerinin ardıcıl olarak gerçekleştirilmesini, bütün parti üyelerinin aktivitesinin her bakımdan geliştirilmesini, eylemin her alanında partiyi rastlantılara bağlanma ve tek yanlılıktan korumak üzere en önemli sorunların kolektif olarak müzakere edilmesini öngörüyordu.

Lenin'in ortaya koyduğu örgüt prensiplerini eleştirenler, genel olarak, yapma ve mekanik bir tutumla, «demokratik santalizm» formülünü, kâh birine, kâh diğerine hücum ettikleri iki kısma bölmeye çalışmışlardır ve çalışmaktadırlar. Kaldı ki, Lenin'in inandırıcı biçimde ispatladığı gibi, demokrasi ve santralizm, iki ayrı prensip değil, bir bütünün iki yanındır; tüm parti iç ilişkilerini bağlayan omurgadırlar. Komünist partilerinin tecrübesi, demokratik santralizmi ardıcılıkla uygulamanın, komünistlerin eyleminde başarıyı sağladığını ve sağlamakta olduğunu, bu prensipin her hangi bir yanını küçümsemenin de ya örgütsel bir zayıflığa sebep olarak partinin savaş yeteneğini azalttığını, ya da bürokratik santralizme yol açtığını göstermektedir. SBKP MK'nin XXIV. Kongre önündeki hesap verme raporunda şöyle deniliyordu: «Marksist-Leninist parti için, gerek demokrasi diye gösterilen anarşist gevşeklik, gerekse komünistlerin girişim kabiliyetinin ve aktivitesinin gelişmesini köstekleyen bürokratik merkezleştirme

(9) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 26, s. 6.

(10) Komünist Enternasyonal belgeleri. 1919–32; Moskova, Partizdat (Parti Yayınevi), 1933, s. 404.

aynı derecede zararlıdır.» ⁽¹¹⁾ V. İ. Lenin, büyük bir tecrübe edinen ilk yeni tip partinin yaratıcısı ve önderi olarak, diğer memleketler komünist partilerinin eylemini de dikkatle izliyordu. Bu partilerin devrimci teoriyi kavramalarına büyük bir katkıda bulunuyor, onlara Marksist prensipçiliği öğretiyor, politik aktivitelerinin artmasına, doğru bir strateji ve taktik hazırlamalarına ve belirledikleri plânları başarıyla uygulamalarına, örgütsel yapılaşlarını sınıf savaşının gereklerine göre ıslah etmelerine yardım ediyordu. Lenin, bütün bunların, komünist partilerini savaştan, gerçekten devrimci yığın partileri haline getirmek için zorunlu şart olduğunu belirtiyordu. Rusyada ve diğer ülkelerde emekçilerin devrimci yığın savaşı tecrübesini, komünist partilerinin yaratılması ve güçlendirilmesi süreçlerini, sağ ve «sol» oportünizmle, sosyal-şovinizm ve merkezcilikle, Troçkizm ve milliyetçilikle mücadele tecrübesini genelleştiren Lenin, RSDİP'nin II. Kongresini hazırlama ve uygulama döneminde ortaya çıkan yeni tip parti prensiplerini bir hayli zenginleştirdi ve derinleştirdi.

Yeni tip partiyi oluşturan çizgiler, işçi sınıfının önüne çıkan yeni ödevlere göre gelişme göstermiş olsa da, esas itibarıyla bugün de V. İ. Lenin'in belirlediği gibi kalmaktadır. Bugün bütün gerçek Marksist partiler, işçi sınıfı devrimci öncüsünün örgütlenmesi konusunda, şu veya bu memleketin tarihsel geleneklerine ve ulusal özelliklerine göre yaratıcı olarak zenginleştirip geliştirilen Lenin prensiplerini kılavuz edinmektedirler.

İşte Lenin prensiplerinin oportünistlerin daimi hücumlarına hedef olmasının nedeni de budur. Leninizmin düşmanları, yakın geçmişte de bu gibi aktif hücumlarda bulundular. Bazı revizyonistler demokratik santralizm prensipini çiğnemeye kalkıştılar, diğer bazıları da — tarihsel koşulların değiştiği, işçi sınıfının güya artık emekçiler genel yığını içinde eridiği ve devrimci aktifliğini kaybettiği bahanesiyle — Marksist-Leninist parti öğretisini topyekûn silkip atmak istediler. O kadar ki, komünist partilerinin artık düpedüz reformist cemiyetler haline getirilmesi gerektiği fikrini propaganda edenler oldu. Fakat dünya komünist hareketi, revizyonistlerin bütün bu entrikalarını suya düşürdü, silâhlarını hâlâ elden bırakmamış olan parti alehtarı bölücü unsurlara karşı güçlü bir direniş gösterdi. Dünya komünist hareketi, Leninci partililik prensiplerini yaratıcı olarak geliştirmekte, bunları yeni tecrübeyle zenginleştirmektedir. Komünist hareketinin itibar ve etkisini artırmanın koşulu da budur.

SBKP Programı'nda, kongre kararlarında ve diğer parti dokümanlarında, Leninci parti öğretisi, dünya devrim sürecinin günümüzdeki durumuna göre geliştirilmektedir. SBKP MK'nin «V. İ. Lenin'in 100. doğum yıldönümü hakkında» başlıklı tezlerinde, çağımızın Marksist-Leninist partisinin, bütün eylemini proletarya diktatörlüğü biçiminde bir egemenliğe ulaşmaya yö-

neltlen devrimci parti olduğu; peşinden götürdüğü yığınlarla sınıksız bağlı bilinçli öncü olduğu; ardıcıl olarak proletarya enternasyonalizmini savunucu parti olduğu; demokratik santralizmi kılavuz edinen, işçi sınıfını ve bütün emekçileri devrimci mücadelede birleştiren yekpâre bir savaştan örgüt olduğu; her türlü oportünizmi ve bölücülüğü kesinlikle reddettiği; Marksizmin genel prensiplerini somut koşullara maharetle uygulayan ve her ahvalde işçi hareketinin nihai amaçlarını savunabilen parti olduğu kaydedilmektedir.

SBKP'nin tecrübesi ve günümüz

V. İ. Lenin tarafından yaratılan Sovyetler Birliği Komünist Partisi, değişik aşamalarda ve çeşitli tarihsel koşullarda işçi sınıfının devrimci ve yenileyici eylemini yönetmede muazzam bir teorik ve politik tecrübe edindi.

SBKP'nin tarihi, muazzam devrimci gücün nasıl doğduğunu, toplumsal gelişmenin objektif istemlerini gözönünde bulunduran ve yığınların en içten emellerini dile getiren bu gücün teorik bakımdan temellendirerek üç devrime nasıl önyak olabildiğini gösteriyor.

Lenin ve parti, yığınları devrime götürme hünerinin parlak örneğini verdiler. Bolşevikler, azim ve sebatla, ardıcılıkla ve daima hedefe yönelik olarak, Rusya işçi sınıfını ve emekçi köylülerini devrime doğru götürüyorlardı. İşçi sınıfını ve emekçi köylüleri somut ödevlerin çözümü için mücadelede sınıksız birleştiren bolşevikler, son hedefi bir an bile gözden kaçırmıyorlardı. Parti, belirli tarihsel durum ve koşullar içinde en etkili olan araçlardan yararlanıyor, yığınları kesin devrimci çarpışmalara hazırlayarak çeşitli mücadele biçimlerini uygulamaya yöneltiyordu.

İşçi sınıfı, Lenin partisinin yönetimi altında, güçlü ekonomik ve politik grevler, genel grevler yapıyordu. Çarlık Rusyasının son derece güç koşullarında, parlamento mücadelesi, seçim mücadelesi alanında, özellikle Devlet Duması (Meclis) seçimleri sırasında, en küçük olanaklardan bile akıllıca faydalanıyordu. IV. Devlet Duması'ndaki küçük, fakat savaştan, prensipçi ve aktif bolşevik grubu, partinin politikasını açıklamada epeyce hizmetlerde bulundu. 1917 yılında bir süre menşeviklerle es-er'lerin çoğunlukta oldukları sovyetlerde sayı üstünlükleri olmadığı halde, bolşevikler, sovyetlere katılma olanaklarını yığınlar için mücadele bakımından gayet ustaca kullanıyorlardı. Bizim partimiz hiçbir sektörle düşmedi. Partimiz, bütün ilerici, savaştan güçlere daima destek oluyor, yardım ediyor, kendi prensiplerinden fedakârlık yapmadan, onlarla ittifaklara ve bloklara giriyordu.

Devrimle ilgili ödevlerin barışçı yoldan çözümü için bütün olanakları kullanan SBKP, silâhlı savaş metotlarından yararlanmada da yeterince

⁽¹¹⁾ L. İ. Brejnev, Leninin yolunda. Söylevler ve yazılar, c. III, Moskova, Politizdat 1972, s. 301.

tecrübe ediniyordu. Yığınlar SBKP'nin çağrısına koşarak, onun yönetimi altında, 1905–1907 Devrimi barikatlarında çarpıştılar, 1917 Ekiminde de silâhlı ayaklanmaya giriştiler. Parti, Vatandaş Harbi cephelerinde savaşın yönetici gücü, Büyük Anayurt Harbi'nde de faşist sürülerinin hezime-tiye sonuçlanan savaşların örgütçüsüydu.

Barışçı olan ve olmiyan bütün mücadele biçimleri hazinesinden parti-nin ustaca yararlandığı Oktobr Devrimi hazırlık ve uygulama dönemi ta-rihte özel bir yer tutar. Bolşevikler, çeşitli sınıflar içindeki objektif süreçleri, yığınların ruh halini olağanüstü bir derinlik ve isabetle tahlil ediyor, doğru bir politika ve taktikle olayların gidişine devrim dâvası için gerekli yönü vermeye çalışıyorlardı. Sınıf güçleri oranını daima gözönünde tutan parti, ortaya çıkan yeni koşullara uymıyan taktik şiarları tam vaktinde değiştiriyor, yeni şiarlar ileri sürüyordu. Netekim, devrimin politik ordusu hazır-lanmış bulunduğu, burjuvazi de yığınların hareketini askeri kuvvet kulla-narak bastırmaya kalktığı zaman, parti derhal silâhlı ayaklanmaya karar verdi. Oktobr Devrimi'nin zaferi, partinin, devrim objektif yasalarından na-sıl yararlandığını gösteren klâsik bir örnek teşkil eder. Bu devrim, doğru bir politik yönetim örneği, her politik durumda aktif bir eylem yeteneği örneğidir.

Sınıf mücadelesinin yönetimine ilişkin Leninci politik prensiplerin an-lamı ve gerekleri şunlardır:

- Yığınlar arasında çalışmak, yığınlarla bağları durmadan genişletmek, onları devrimden yana kazanmak, burjuvazinin mevzilerine karşı yığınların ne zaman doğrudan doğruya hücumla kaldırılacağını ve ne zaman ku-şatma manevralarına girişileceğini tam olarak belirlemek;
- İstisnasız bütün mücadele biçimlerini kavramak, somut koşullarda bunların en elverişli olanlarını seçip uygulamaya hazır ve yetenekli olmak;
- Değişen durum ve koşullara göre esnek bir taktik uygulamak;
- İşçi sınıfının öncüsü sıfatıyla devrimcilikte ardıcıl olmak, bütün top-lumsal sorunların çözümüne sınıfsal açıdan, proletarya açısından yanaş-mak ...

Leninci yeni tip parti, emekçileri egemenliği elde etmeye ulaştırdıktan sonra, sosyalizmi kurma işinin başına geçti. V. İ. Lenin tarafından teorik olarak temellendirilen hüküm doğruluğunu, yani bu yeni koşullarda da partinin yöneticilik rolünü koruma ve güçlendirme gerekliliğini eylemde ispat etti. Lenin, SBKP'nin devrimde ve ilk sosyalist dönüşümleri gerçek-leştirmedeki yöneticilik rolünün sonuçlarını tahlil ederek, bu tecrübenin muazzam bir uluslararası anlam ve önemi olduğunu gösterdi.

SBKP'nin, diğer komünist ve işçi partilerinin o zamandan beri her ba-kımdan zenginleşen tecrübesi, partinin yönetmenlik rolünün dünya dev-rimci gelişmesiyle birlikte arttığı hakkındaki Leninci hükmü inandırıcı bi-çimde doğruladı. Bu hüküm, hem proletaryanın sınıfsal menfaatlerinin

savunulmasında, hem faşizmle çarpışmalarda, hem de tekellerin mutlak egemenliğiyle savaşta, üstün gelen devrimlerde, sosyalist toplumun kurul-masında, oportünizmle mücadelede pratiğin yoklamasından geçmiş oldu.

Sağ ve «sol» revizyonistler, Troçkistler, Leninci tipten partinin önemini küçümseme çabasındadırlar. Fakat bu çabaları boşunadır. Onların entri-kaları ve sözde teorik düşünceleri Marksist-Leninistlerin eleştirileri karşı-sında tuzla buz olmakta, hayat tarafından da yalanlanmaktadır. Sınıf savaşının gösterdiği üzere, devrimci çarpışmaların yönetiminde komünist partisinin rolünü küçümsemek çok acı yenilgilere yol açmıştır ve açmakta-dır. Sosyalist toplumda da Marksist-Leninist partinin yönetmenlik rolü-nün baltalanması ağır sonuçlar vermiştir.

V. İ. Lenin, partinin yönetmenlik rolünü yükseltmenin yol ve yöntemlerini belirliyerek, sınıf mücadelesi kanunlarını, toplum yönetimi bilimsel pren-siplerini iyice kavrama gereği sorununu bütün kesinliğiyle ortaya koydu. Lenin, bize, «politikanın gökten zembille düşmiyen, bedava öğrenilmiyen bir bilim ve sanat olduğu»nu, ve proletaryanın, burjuvaziye karşı savaşta üstün gelmek istediği takdirde, kendi «sınıfsal politika»larını yaratması ve bunun da burjuvazinininkinden daha kötü olmaması gerektiğini ⁽¹²⁾ öğretti-yordu.

Lenin, partinin başarılı olabilmesinin zorunlu koşulunu, genel ile özeli, enternasyonal ile ulusalı bağdaştırma hünerinde görüyor ve şöyle diyordu: «... Bu konuda da, her zaman olduğu gibi, bütün sorun, komünizmin genel ve temel prensiplerini, sınıflar ve partiler arasındaki ilişkilerin ken-dine özgüllüğüne, komünizme doğru objektif gelişmenin her ayrı ülkeye özgü olan ve maharetle incelenmesi, açıklanması, kestirilmesi gereken başkalığına uygulamayı becerebilmekte toplanıyor.» ⁽¹³⁾ Ve Lenin, bu cümleden olarak, bize, dünya proleter devriminin gelişmesi genel sorun-larını, sosyalizmin reel kazanımlarını savunmayı ve sağlamlaştırmayı yüce ödevler olarak ele almamızı öğütüyordu.

Lenin'in çağdaş koşullarda proletarya enternasyonalizmi için köşetaşı olan bu hükümlerine sistemli olarak riayet edilmesi, uluslararası komü-nistler ordusuna büyük zaferler sağladı. Diğer taraftan, her türlü milliyet-çilik belirtisi de, ayrı ayrı memleketler ve partilere, tüm komünist hare-ketine daima zararlar getirdi.

Komünist ve işçi partilerinin 1969 Yılı Danışma Toplantısı'nda, birçok-ları, çağdaş uluslararası komünist hareketinin birliği ve dünya sosyalist sistemi için, sağcı-revizyonist görüşler kadar, solcu-sekter, solcu-ekstre-mist görüşlerin de tehlike teşkil ettiğini belirttiler. Bu görüşler, uluslara-rası proletaryanın, dünya sosyalist sisteminin emperyalist düşman karşısın-daki enternasyonal birlik ve beraberliğini zedelemektedir. Bugünkü Çin

⁽¹²⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 65.

⁽¹³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 74.

yönetiminin büyük devlet şovenizmi tutum ve politikası, uluslararası komünist hareketi için, dünya sosyalizmi için, bütün anti-empyralist güçlerin bir bayrak altında toplanmaları için en büyük tehlikedir.

Bilindiği gibi, V. İ. Lenin, sınıf savaşı tecrübesinin incelenmesi ve genellenmesi, komünist hareketi strateji ve taktiğinin de buna dayanılarak işlenmesi üzerinde büyük bir dikkatle duruyordu. Bu sorunları, kardeş partilerin teorisyenleriyle, polikacılarıyla daima görüşüyordu. En yeni tecrübenin bolşevizm açısından etraflı biçimde tahlili, Lenin'in, uzun zaman komünist partilerinin gösterdikleri eylemin özlüğünü, stratejik yönelimini ve taktik prensiplerini belirliyen dâhiyane sonuçlara varmasına imkân verdi. Onun bu sorunlara ilişkin bütün temel hükümleri ve sonuçlamaları, tarihin çetin yoklamasından sonra, dünya devrimci sürecinin yarım yüzyılı aşan gelişme tecrübesiyle zenginleşerek, günümüzün koşulları bakımından da hayati önemini korumaktadır.

V. İ. Lenin, komünist hareketinin esas stratejik ödevinin, sosyalizmin uluslararası ölçüde üstün gelmesini sağlamak olduğunu gösterdi ve bu esas ödevin çözümüne geçmenin muhtemel yollarını teorik olarak belirledi. O, devrimlerin ihraç edilemeyeceğini, bunların toplumsal gelişme kanunları gereğince olgunlaştığını ve objektif olarak değişik sosyal düzenlere sahip ülkelerin bir arada varolmaları gerektiğini herkesten iyi anlıyordu. Ve barış içinde yanyana yaşama politikasını, uluslararası alanda proletaryanın sınıf savaşının kendine has bir biçimi sayıyordu.

V. İ. Lenin tarafından ileri sürülen ve komünist partilerince kabul edilen stratejik yönergenin, yani demokrasi savaşını sosyalizm savaşıyla birleştirme, bütün emekçileri bu şiar altında bir araya toplamaya, tek sözle proletaryanın yönetmenlik rolüne ilişkin direktifin temelli ve sağlam bir teorik önemi vardır. Bu yöndeki uygulamada işçi ve halk tekcepheleri yaratma politik hattı, taktik bakımından birincil bir önem kazanıyor. Lenin şunları yazıyordu: «Tekcephe taktiğinin hedef ve anlamı, sermayeye karşı mücadeleyi elbirliğiyle yürütmek üzere II. ve II^{1/2}. Enternasyonallerin liderlerine bile tekrar tekrar tekliflerde bulunmayı ihmal etmeksizin, bu mücadeleye gitgide daha geniş işçi yığınlarını çekmekten ibarettir.»⁽¹⁴⁾

Demokrasi savaşını sosyalizm savaşıyla birleştirme fikri, anti-faşist savaşın da dokusuna ve temeline sinmiştir. Bütün devrimlerde yapıcı bir rol oynayan bu fikir, günümüzde geniş anti-monopolist cephe anlayışının da omurgasını teşkil etmektedir. İşçi sınıfının yüksek toplumsal-politik örgüt biçimi olarak parti hakkında, sosyal dönüşümlerde partinin yöneticilik rolü hakkında ve parti eyleminin ideolojik-teorik, politik ve örgütsel temelleri hakkında Leninci öğreti, Marksist partiler tarafından, uluslararası komünist hareketi tarafından yaratıcı biçimde geliştirilmektedir.

Komünist ve işçi partilerinin 1957, 1960, 1969 yılı Uluslararası Danışma

(14) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 42, s. 363.

Toplantıları da parti öğretisini önemli derecede zenginleştirdiler. 1969 Yılı Danışma Toplantısı'nın kabul ettiği doküman şunları belirtmektedir: «Marksizm-Leninizme, proletarya enternasyonalizmine bağlılık, kendi halkının ve sosyalizmin ortak dâvasının menfaat ve selâmetine fedakârlık ve sadakatle hizmet, komünist ve işçi partilerinin eylembirliğinde etkenliğin ve doğru yönelimin zorunlu koşulu ve bu partilerin tarihsel amaçlarına ulaşma başarılarının garantisidir.»⁽¹⁵⁾ Komünist hareketi, Lenin'in fikirlerine sadakat sayesinde, zamanımızın en etkili ve örgütlü politik gücü haline gelmiştir.

Tarihsel mücadelesi ve devrimci yükselişi RSDİP II. Kongresiyle başlayan SBKP, bugün de, komünizme doğru ilerlemekte olan Sovyet halkının başında bulunmakta, Lenin'in ölümsüz fikir ve teori mirasını, bolşevik geleneklerini kutsal emanet olarak korumakta, geliştirmekte, zenginleştirmektedir.

Bugün, partimiz, halkın bütün güçlerini, SBKP XXIV. Kongresi kararlarının yerine getirilmesi dâvası üzerinde yoğunlaştırıyor. Kongrenin, parti iç hayatı üzerinde, partinin emekçilere politik önderlik rolü üzerindeki etkisi büyüktür. Kongrece işlenip kesinleştirilen ve Leninci parti kuruluş prensiplerini geliştiren hükümler, hem SBKP saflarının güçlenmesi, hem parti demokrasisinin gelişmesi ve yığınlarla bağlantıların sağlamlaşması, hem de komünistlerin Marksist-Leninist öğrenimi, disiplin, bilinçlilik, aktiflik ve parti dâvasından sorumluluk düzeylerinin yükseltilmesi üzerinde olumlu etkiler yapmaktadır.

SBKP XXIV. Kongresi, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki mücadelenin şimdiki aşamasını bilimsel bir tahlilden geçirdi. Bu tahlilin, bütün çağdaş devrimci güçlerin mücadelesi için büyük bir önemi vardır. Dünya devrimci süreci gelişmesine SBKP'nin teorik ve pratik katkısı hakkında kardeş partiler temsilcilerinin takdîrkar değerlendirmeleri, biz Sovyet komünistleri için yeni bir yaratım enerjisi kaynağı olmaktadır. Biz, uluslararası komünist ve işçi hareketi önünde yükümlenmiş olduğumuz enternasyonal ödevi bundan böyle de ardıcıl olarak yerine getirmeye devam edeceğiz.

(15) «Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Danışma Toplantısı», Moskova 1969, s. 43.

Araştırma grupumuz sosyalist toplumda çelişkiler konulu teorik tartışma materyallerini müzakere ediyor

Sosyalizmin doğuşunun ve gelişmesinin Marksist-Leninist teorisinin önüne çıkardığı sorunlar arasında, yeni toplum diyalektiğinin ve bu topluma özgü çelişkilerin incelenmesi ve açıklanması önemli bir yer tutmaktadır. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi sayfalarında, bu konuya hasredilen ve G. Glezerman'ın (SSCB) yazısıyla açılan teorik tartışma, S. Nam-saray (Moğolistan HC), A. Virt (Macaristan HC), V. Ledenev (SSCB), V. Ayhorn ve G. Stiehler (ADC) ve N. Trendafilov'un (BHC) yazılarıyla devam etmiştir. Okuyucularımız tarafından büyük bir ilgiyle karşılanan bu yazılar, sosyalist toplumda çelişkilerin karakter ve rolünün değerlendirilmesiyle, bunların «aşama sırası»yla, çözüm yolları ve biçimleriyle ilgili sorunlar üzerinde hem görüş uygunluğu, hem de bazı ayrıntılar olduğunu ortaya koymuştur.

Bu problemleri müzakere eden Araştırma Grubu'muz şu üyelerle çalışmıştır: Prof. V. Vesolovski (Varşova Üniversitesi); prof. G. Glezerman (SBKP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Akademisi rektör vekili ve öğretim üyesi); prof. B. Zaharesku (Romanya SC Bilimler Akademisi muhabir üyesi, Bükreş Üniversitesi öğretim üyesi, RKP MK üyesi ve dergimizdeki temsilcisi); doç. L. Nad (MSİP'nin dergimizdeki temsilcisi).

Bütün sorunları çözmüş ve görüşülen konuyu en etraflı biçimde aydınlatmış olmak gibi bir iddiadan uzak bulunan grup üyeleri, bütün dikkatlerini, kendilerine göre bilimsel ve pratik önemi en büyük olan problemler üzerinde yoğunlaştırmışlardır.

Teori

GELİŞMENİN DİYALEKTİĞİ

SOSYALİZMİN BAŞLICA NİTELİĞİ

Yeni toplumun gelişme kaynakları. Çelişkilerin kökeni ve sınıflanması.

Araştırma Grubu'muzâ göre, tartışmaya katılanların hepsi, ilkönce, sosyalist toplum düzenine özgü çelişkilerin tahliline somut-tarihsel ve gerçekçi bir tutumla yanaşılması gereğini belirtmişlerdir. Bu tutumla yanışım, idealize edilen ve sosyalizmi bir «uygunluklar alemi» olarak gösteren

soyut-ütopik tasarımları yıkıp atmakta, sosyalizmin kapitalizme kıyasla reel üstünlüklerinin gerçek bilimsel görüşlerle açıklanmasına imkân vermektedir. Kaldı ki, bizzat sosyalist toplumun üstünlükleri — bir yandan da — gerek sosyalist topluma özgü çelişkilerin karakterinde, gerekse bu çelişkilerin çözümü biçim ve metotlarında ifadesini bulur. Örneğin, bilimsel-teknik devrimin gelişmesi, sosyalizmde de yeniden kalifikasyon, işgücü bölümlene ve dağılımı problemleriyle ilgili, toplum ile doğal çevre arasında, çeşitli üretim kolları ile sosyal hayat arasındaki vb. ilişkilerle bağlı çelişkiler doğurur. Fakat bu çelişkiler, karakter bakımından, sömürücü düzende keskinleşmesine ve gelişmesine bilimsel-teknik devrimin yol açtığı çelişkilerden farklıdır. Öyle ki, bunlar, kapitalist dünyada ne bu zemin üzerinde ortaya çıkan sınıfsal çatışmaları, ne de diğer çetin anlaşmazlıkları kaçınılmaz kılar.

V. Vesolovski, sosyalizmdeki çelişkilere ilişkin Marksist görüşlerin belirli bir evrim geçirdiğini; bu evrim boyunca sosyalist toplumun genellikle çelişkilerden uzak bulunduğu hakkında bir süre yaygınlaşan görüşlerin bertaraf edilmiş olduğunu belirterek şunları söyledi:

— Bu yolda artık biraz soyut belirlemelerden gitgide daha somut tahlillere doğru geçmekte olduğumuz kanısındayım. Çelişkilerin sosyalizm için yasal olduğunu, çünkü onun gelişmesinin kaynağını teşkil ettiğini kabul ederken, bunların tam zamanında ortaya çıkarılması ve giderilmesi gereğini de hatırdan çıkarmamalıyız. Biz çelişkileri fatalistçe ele alamayız, bunlara aktif bir yanışım tarzımız olmalıdır.

B. Zaharesku şöyle dedi:

— Marksist-Leninist diyalektiğın, çelişki olmadan gelişme olamayacağı hakkındaki hükmü sosyalizmde de tamamiyle uygulanabilir. Yoksa, Marks'ın sözlerini başka türlü ifade ederek, tarihin şimdiye kadar mevcut olduğunu, fakat bundan böyle olmayacağını söylememiz gerekir. Bizim için, hayatta ortaya çıkan çelişkileri sürekli olarak tahlil etmenin önemi söz götürmez. Bundan başka, bugün yapacağımız böyle bir tahlil, bizi yarın ortaya çıkabilecek yeni çelişmelerin incelenmesi gereğinden azat etmez. Genel teorik kavram ve anlayışların işlenmesi, şu veya bu memlekette gelişmenin özelliğini, bunların her birinde sosyalizmin kuruluşu tarihsel koşullarının yasalıklarını yansıtan somut çelişkilerin bulunup açıklanmasıyla sıkı sıkıya bağlı olarak yürütülmelidir.

V. Vesolovski'nin kanısınca, çelişkilerin toplumsal gelişme üzerindeki teşvik etkisi mekanizminin sosyalizmde ayrı bir özelliği vardır. Örneğin, üretim güçlerinin üretim ilişkilerini devrimcileştirici rolüne ilişkin kanunu ele alalım. Bu kanun sosyalist toplumda da yürürlükte kalır; ancak daha önceki toplum kuruluşlarında olduğundan daha farklı bir biçimde kendini gösterir.

Üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki etkileşimde belirli bir

«evresellik» kapitalizmin karakteristik çizgisidir. Öyle ki, kapitalizmde üretim ilişkileri başlangıçta üretim güçleri için «kaldıraç» rolü oynar; daha sonraysa, ilerlemeyi frenleme rolüne girer. Temelini üretim araçları üzerinde genel halk mülkiyetinin teşkil ettiği sosyalist üretim ilişkileri ise, üretim güçleri için *daima bir ileri gelişme etkenidir*, ve üretim ilişkilerinin bazı yanlarının belirli dönemlerde bu gelişmenin ihtiyaçlarıyla doğal olarak çelişme göstermesi, esası değiştirmez. Meselâ, üretimi örgütleme ve yönetme biçimleri eskiyebilir.

Araştırma Grubu, yayımlanan yazılarla tartışma boyunca ileri sürülen çelişkileri sınıflama sorununun yalnız akademik bir ilgi konusu olmadığına dikkati çekti. Bunun arkasında, sosyalist toplumun çelişkilerinin kaynaklarını bulmak ve karakterini açıklamak gibi tamamen reel ve pratik bir önemli problem vardır.

G. Glezerman'a göre, çelişkilerin doğuş mekanizminin incelenmesinde, problemin üç görünüşü dikkate alınabilir ve alınmalıdır.

Birincisi, geçmişin mirası olan çelişkilerle bizzat sosyalizmin gelişmesi boyunca doğan çelişkiler arasında bağıntı sorunu ortaya çıkmaktadır. Şunu unutmamalıyız ki, daha önceki düzenden kalan çelişkilere, sosyalist gelişmede «yan» veya «rastgele» olgular gözüyle bakılamaz. Bunların giderilmesi, komünizm kuruluşunun ilk safhası sıfatıyla sosyalizmin olağanüstü zorunlu çizgisi ve önemli tarihsel ödevidir.

Sosyalizmin somut-tarihsel oluşma koşulları, bu çelişkilerin içeriğini, toplumsal hayattaki nispi payını bir hayli değiştirebilir. Örneğin, Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nde, S. Namsaray'ın tartışma yazısında belirttiği gibi, Avrupa sosyalist ülkelerinin kapitalizmden miras aldıkları çelişkilere çok farklı bazı miras özel çelişkilerin ortaya çıktığı görülmüştür.

Sosyalist düzenin kendisinden doğan çelişkilere gelince, bunlar yalnız geçmişin damgasını taşımakla kalmayıp, bir yandan geleceği, komünizmi kurmakta olan yeni toplumun organik çizgileridirler. Bu iki grup çelişkiyi, eski ile yeni arasındaki mücadele ve bağıntı açısından incelediğimizde, yeni'nin sadece eski ile mücadelesinden değil, aynı zamanda – sosyalizmin kendisinin doğurduğu bazı olgular söz konusu olsa bile – eskimekte olanla mücadelesinden de söz edebiliriz. Diğer taraftan, yeni'nin eski ile mücadelesi, yalnız artık zamanını yaşamış olanın terkedilmesini değil, sosyalizmin miras aldığı ve değiştirdiği bazı biçim ve ilişkilerin yerine göre korunup ve kullanılmasını da gerektirir.

İkincisi, sosyalizmin varoluş ve gelişme tarihsel koşullarının doğurduğu dış çelişkiler, karakter bakımından prensip itibarıyla farklı iki gruba ayrılabilir.

Bir yandan, bunlar, sosyalist dünya ile kapitalist dünya arasındaki uzlaşmaz zıtlıklardır. Bu zıtlıklar, bütünüyle, çağımızın ana çelişkisinin, yani çözümü sosyalist düzenin dünya çapında zaferini getirecek olan çelişkinin

ifadesidir. Öte yandan, bunlar, sosyalist ülkelerin kendi aralarında ve uzlaşmaz olmıyan, her sosyalist ülke bakımından dış, tüm sosyalist sistem bakımından da iç karakterli çelişkilerdir. Bu çelişkiler, kardeş ülkeler arasında dostane işbirliği ve yardımlaşmanın güçlendirilmesi ve geliştirilmesi temeli üzerinde, sosyalist dünyanın toplumsal-ekonomik hayatının enternasyonalizasyonu temeli üzerinde çözümlenmektedir.

İç ve dış çelişkiler arasında devamlı olarak belirli bir etkileşme görülür. A. Virt'in yazısında haklı olarak belirtildiği gibi, sosyalizm ile kapitalizmi ayıran uzlaşmaz zıtlıklar, sosyalist ülkelerin iç çelişkilerine de yansiyabilir, onların karşılıklı ilişkileri üzerinde de etki yapabilir.

Üçüncüsü, çelişkilerin doğuşu sürecinde objektif ve sübjektif etkenler arasındaki bağıntının dikkate alınması gerekmektedir.

Araştırma Grup'unun belirttiği üzere, yapılan tartışma, çelişkilerin daima veya esas hatlarıyla sübjektif etkenlerin eyleminden doğduğu yolundaki düşüncelerin tutarsızlığını ortaya koymuştur. Gerçi, şüphe yok ki, belirli hatalar bazı çelişkiler ve kimi zaman ciddi çelişkiler doğurabilir. Fakat genellikle sosyalizmin çelişkileri objektif kökenlidir. Bir başka deyişle, bunlar rastgele olgular değil, bir yasallık ifadesi olan olgulardır.

Sübjektif hatalar sonucunda doğan çelişkilerin objektif gerçeklikte kökleri olduğu kuşku götürmez. Bunlar, her zaman, haddinden fazla büyütülen ve hattâ mutlak kılınan reel eğilimlerle bağlıdır. Örneğin, merkezi planlama ile işletmelerin iktisadi bağımsızlığı arasında, maddi teşviklerle mânevi teşvikler arasında, santralizm ile demokratizm arasındaki bağıntıyı ele alalım. Bunlar, ilişkileri her şeyden önce duruma ve koşullara göre değişen karşılıklardır. Bu diyalektik birliğin değişik yanlarını bağdaştırmada uygun bir ölçü bulmakta beceriksizlik, sübjektif hatalar zemini üzerinde doğan çelişkilerin kaynaklarından biridir.

L. Nad'ın kanısınca, çelişkilerin özlüğünü doğdukları toplumun somut durumu belirlemektedir.

– Örneğin, dedi L. Nad, Macaristanda, MSIP X. Kongresinin belirttiği gibi, sosyalizmin temellerinin kurulmasından sonra da, töresel ve mânevi hayatta ve kısmen de ekonomide hâlâ geçmişin bazı kalıntılarına rastlanıyor. Fakat işin esası, sosyalizmin bütün halk iktisadiyatında üstün gelmiş olmasıdır. Bunun yanı sıra da, geleceğin, komünizmin filizleri uç vermektedir. Öte yandan, memleket havasız bir boşlukta gelişmiyor. Onun gelişmesi üzerinde, iki dünya sistemi arasındaki mücadeleye bağlı çelişkilerin etkileri vardır. Ben çelişkileri iki belirtiyeye göre (yani geçmişin kalıntıları olarak mı, yoksa bizzat sosyalizmin oluşması içinde mi doğduklarına bakarak) sınıflama görüşünü destekliyorum ve gerek berikilerin, gerekse ötekilerin artık biçimde belirmediklerini, ancak örgülenip etkileşerek ortaya çıktıklarını söyleyen A. Virt ile aynı fikirdeyim. Yalnız, çelişkilerin sübjektif ve objektif kaynakları arasında bağıntı sorunu ile ilgili olarak V. Ayhorn ve G. Stiehler'in yazılarında ileri sürdükleri bir düşünce üzerinde

biraz durmak istiyorum. Bu meslektaşlarımız, sübjektif hatalar sonucunda doğan çelişkiler «sosyalizmin bütün çelikleri gibi, özlük bakımından objektiftir, yani toplumun umursamazlık edemeyeceği bir gerçeklik teşkil ederler» diyorlar. Ben bu hükmü kabul edemiyorum. Gerçi, kökü ne olursa olsun, bir çelişki bir kere ortaya çıktıktan sonra, artık gözönüne alınmak gerekir. Bu anlamda çelişkinin bir gerçeklik olduğu daima söylenebilir. Fakat sosyalizmin bütün çelişkileri, doğuş kaynakları bakımından objektif çelişkilere indirgenemez. Meselâ, M. Ayhorn ve Stiehler'in sözkonusu ettikleri yönetim ve plânlama hataları, sadece ve mutlaka bizim henüz başkalarının geçmediği bir yoldan yürümekte olmamızdan ileri gelmiyor. Bunlar, gerek objektif gerçekliği gözönünde tutma isteksizliğinin, gerekse yönetimde iradeciliğin sonucu olabilir. Sorunun bu yönünü de açıkça görmemiz gerekir, zira buradan, sosyalist toplumun bilimsellikle yönetimi gereğine son derece önemli bir sonuç çıkarılmaktadır.

ANLAŞMAZLIK DURUMLARI

Uzlaşmaz zıtlıklar ve çelişkiler. Çelişkilerin karakteri doğuş biçimlerine her zaman uymaz.

«Uzlaşmaz zıtlık ve çelişki hiç de aynı şeyler değildir. Sosyalizmde bunların birincisi ortadan kalkacak, ikincisi kalacaktır.» (!)

Lenin'in bu hükmü, tartışmanın en önemli teorik kılavuz ve göstergelerinden biri oldu.

Görüşme boyunca, uzlaşmaz zıtlıklar ile çelişkileri birbirine karıştırmamızın imkânsızlığı açıkça kabul edilmekte beraber, dış uzlaşmaz zıtlıkların sosyalizmin uzlaşmaz olmanın iç çelişkileri üzerinde nasıl etki yaptığı, birçok memleketlerin sosyalist gelişmeleri sürecinde görülen anlaşmazlık durumlarının tabiatı sorunlarının o kadar basit olmadığı tespit edildi.

Sosyalizmin önemli özelliklerinden biri, sosyal çatışmasız çelişkileri çözmenin bu düzen için yasal olmasıdır. Tartışmaya katılanların ittifakla kabul ettikleri üzere, bu yasallığın objektif temeli, toplumun sosyal birliği ve toplumu oluşturan sınıf, zümre ve kişilerin ana menfaatlerinin uygunluğudur. Sosyalizm, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasında uzlaşmaz çatışmalardan azat olan ve birbirine dost sınıflarla sosyal tabakalardan oluşan bir toplumdur.

Şu var ki, sosyal anlaşmazlıkları gidermenin – sosyalizmin bu olağanüstü önemli üstünlüğünün – kendiliğinden, toplumsal gelişmenin sübjektif etkenlerinin eylemi dışında, otomatik olarak gerçekleşiverdiğini sanmak da doğru olmaz. Bu iş, sosyalizmin gelişme yasallıklarını bozan sübjektif hatalara yol vermeyecek doğru bir Marksist-Leninist politika uygulanmasını gerektirir.

(!) Lenin derlemesi XI., s. 357.

B. Zaharesku dedi ki:

Tartışmaya katılanların bazıları, birbirinin uzlaşmaz karşıtı sınıfların ortadan kalkmasından sonra uzlaşmaz zıtlıkların varolması imkânını asla kabul etmiyorlar. Diğer bazıları ise, sosyalizmde, çelişkilerin veya hatalı toplumsal-politik uygulamaların vaktinde giderilip düzeltilmemesi yüzünden, bazı sosyal anlaşmazlıkların başgösterebileceğini söylüyorlar. Fakat bu görüşün sahipleri, böyle anlaşmazlıkları uzlaşmaz zıtlıkların belirtileriyle bir tutup tutmadıklarını iyice anlıyabilmemiz için, düşüncelerini yeterli bir açıklıkla ifade etmiyorlar.

Birçok memlekette, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi artık genellikle tamamlandıktan sonra ortaya çıkan bu gibi anlaşmazlıkları tahlil ederek, bu memleketler komünist partileri, bunların belirmesinin ciddi yönetim hatalarından, ortaya çıkan reel çelişkileri küçümsemekten veya vaktinde gidermemekten ileri geldiğine işaret ettiler. Bana kalırsa, böyle hallerde, sosyalizmin tabiat itibarıyla uzlaşmaz olmanın çelişkileri uzlaşmaz bir karakter alabilir ve bu takdirde de, düşman kuvvetler için dışarıdan müdahale olanağı doğar. Çünkü bizim hatalarımız, sınıf düşmanının gökte ararken yerde bulduğu. O sınıf düşmanı ki, şu veya bu sosyalist memlekette ortaya çıkan her anlaşmazlığı sivirtmek ve böylelikle sosyalizmin bütününe darbe indirmek için elinden geleni yapmaktadır.

Bundan başka, yalnızca sosyalizmde çelişkilerin tabiat itibarıyla uzlaşmaz olmadığının değil, aynı zamanda sosyalist düzenin bu çelişkileri tam da uzlaşmaz olmanın tarzda çözmek için bütün objektif ve sübjektif koşullara sahip olduğunun bir daha belirtilmesi gayet yerinde olur.

– Bence, dedi L. Nad, uzlaşmaz olmanın çelişkilerin uzlaşmaz çelişkilere dönüşmesi ve bunun tersi de mümkündür. Meselâ, 1956 olaylarının hiç de yasal sonuç sayılamayacağı Macaristandaki politik gelişme tecrübesi buna tanıklık ediyor. Partimiz, bu olayların doğmasına sebep olan ve ikisi tamamen sübjektif sayılabilecek dört etkenin varlığını tespit etti. Bunların birincisi, daha önceki parti yönetiminin hatalarıdır. İkincisi, partiyi içeriden baltayan Imre Nagi grubunun revizyonist eylemidir. Üçüncüsü, sömürücü sınıflar kalıntılarının karşı-devrimci eylemleridir. Dördüncüsü de emperyalizmin dış müdahalesidir. Bu nedenlerin bütünü ve her şeyden önce o zamanki yöneticilerin ortaya çıkan çelişkileri yanlış değerlendirmeleri, nihayet, işi karşı-devrimci bir patlamaya kadar vardırı.

Öte yandan, uzlaşmaz karakterli çelişkilere parti doğru bir tutumla yanaştıkça, bunların çözümü için uzlaşmaz olmanın biçimleri bulunabileceği fikrindeyim. Örneğin, köy ekonomisini sosyalistçe yeniden kurmanın yol ve yöntemlerinin neler olabileceğini bir düşünelim. Köy ağaları, (kulak'lar) ile emekçi köylüler arasında, ağalarla ırgatlar arasındaki çelişkiler şüphesiz ki uzlaşmaz karakterlidir. SSCB'de toprak ağalığı, vaktiyle, bir sınıf olarak, genel kooperatifleşmeyle ortadan kaldırılmıştı. Bu uzlaşmaz

çelişkinin çözümü biçimleri de keza uzlaşmaz karakterliydi. Buna da, Sovyetler Birliğinin o zamanlar biricik sosyalist ülke olması ve toprak ağalarının aktif bir anti-sosyalist kuvvet olarak direnmeleri şartlandırmıştı. Bizim memleketimizdeyse, köyde genel kooperatifleşme işi, 1959–61 yıllarında, yani artık dünya sosyalist sisteminin var olduğu ve iç gericilik kuvvetlerinin artık ezilmiş bulunduğu bir zamanda başarıldı. Bu da, köy ağaları ile yoksul köylüler arasında, toprak ağalığı ile sosyalizm arasındaki çelişkilerin uzlaşmaz olmıyan bir biçimde çözülmesine imkân verdi.

Bu iki örnek, bence, çelişkilerin veya herhalde bunların çözümü biçimlerinin, somut durum ve koşullara göre karşılıklı olarak birbirine dönüşmeleri olanağını doğrulamaktadır.

G. Glezerman, bu hükümlerin bir tamamlama gerektirdiğine işaret ederek söze başladı ve şöyle devam etti: Uzlaşmaz olmıyan çelişkilerin uzlaşmaz çelişkilere dönüşmesinin ve bunun tersinin mümkün olduğu prensip bakımından herhalde inkâr edilemez. Toplum tarihi bize bu gibi örnekler veriyor. Fakat ben, toplumun sosyalizm kanunlarına göre geliştiği koşullarda, sübjektif özlükte hataların bizzat çelişkilerin tabiatını değiştirebileceğini kabul edemiyorum. Bana kalırsa, şöyle desek daha doğru olur: Tabiatı itibarıyla uzlaşmaz olmıyan çelişkiler, ciddi hatalar yüzünden sosyal anlaşmazlık derecesinde keskinleşebilir ve belirişinde anlaşmazlık biçimi alabilir. Benim savunduğum görüş, yanlış, anti-marksist bir politikanın sosyalizmin tüm kazanımlarını tehlikeye düşürdüğünü gösteren delillerle tam bir uygunluk halindedir.

Doğru bir politika uygulandıkça, belirli hallerde uzlaşmaz çelişkilerin çözümünde uzlaşmaz olmıyan biçimler de bulunabileceği hususunda L. Nad'la aynı fikirdeyim. Ne var ki, tarihsel tecrübenin gösterdiği gibi, böyle bir olanak, yalnız doğru bir politika uygulanmasına değil, objektif önkoşullara ve her şeyden önce sınıf güçlerinin durumuna da bağlıdır. Demek oluyor ki, bu olanak her yerde ve her zaman bulunamaz. Bence sınıfsal uzlaşmaz zıtlıkları gidermenin, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde gerçekleştirilen tarihsel bir süreç olduğunun gözden uzak tutulmaması gerekir. Ve sömürücü sınıflar tamamiyle ortadan kaldırılmadıkça, toplumda uzlaşmaz olmıyan çelişkilerin yanısıra uzlaşmaz çelişkiler de var olmaya devam edecektir. Sosyalizmin temellerinin kurulması, köklü sınıfsal uzlaşmaz zıtlıkları gidermek, «kim-kimi» sorununu sosyalizm yararına çözmek demektir. Fakat mevzilerinden itilen sınıfların artıkları, daha bir süre varolabilir ve çıkışlar yapılabilirler.

Bu fikir değiş tokuşu sonucunda, Araştırma Grubu üyeleri, çelişkilerin tabiatının her zaman beliriş biçimlerine uymadığı genel sonucuna vardılar. Öyle ki, ancak sosyalist toplumun kendisi tabiatını değiştirdiği takdirde (örneğin sosyalizmin «soysuzlaştığı»nı ve bir «yeni sınıf» ortaya çıktığını iddia eden anti-komünistlerin ve her soydan ve boydan döneğin söyledikleri gibi), onun çelişkilerinin tabiatı da değişebilir. Ama mademki

böyle değildir ve olamaz, o halde sadece çelişkilerin uzlaşmaz beliriş biçimleri sözkonusudur. Çelişkilerin beliriş biçimleri ve bunları çözümleme tarzları, gerek objektif koşullara, gerekse sübjektif etkenin bu koşullara uygunluk derecesine bağlı olarak değişebilir. Fakat çelişkilerin tabiatını, karakterini (uzlaşmaz oluşunu veya olmayışını), bizzat toplumun tabiatından, bu topluma özgü sınıfsal ilişkilerden başka hiçbir şey belirleyemez.

TAHLİL SOMUTLUK İSTER

Çağımızın reel çelişkilerinin ortaya çıkarılması. Komple (top-tan) ve ayrımlı yaklaşım.

Marksist-Leninist toplumsal gelişme teorisi, istidlâl ⁽²⁾ yoluyla evrensel kapsamlı formüller arama ve soyut şemalar kurma temeline dayanan metodolojiyi kabul etmez. Araştırma Grubu'muz, «böyle bir arayış somut çelişkilerin tahlilini başkalaştırabilir, bunun sonucu olarak da düpedüz istidlâl yoluyla elde edilen sonuçlar sosyalist pratiğe dayatılabilir» diyor A. Virl'in kanısını benimsiyor.

Grup, tartışma yazılarında, sosyalizmin ana çelişkisi sorununda çeşitli görüşler ileri sürüldüğünü tespit etti. Tartışmaya katılanlardan bazıları, sosyalist topluma özgü hiçbir çelişkinin, diğer bütün çelişkilerin kökeni olabilecek bir ana çelişki derecesine çıkmasını mümkün görmediklerini söylediler. Bunların kanısına göre, başlıca çelişkiden ve hattâ çelişkilere söz edilmesi daha doğru olur. Diğer bazı yazı sahiplerine göre, ana çelişkinin tüm sosyalist gelişme sürecini kesip geçen varlığı kuşku götürmez. Bununla birlikte, onun, çoğu hallerde sosyalizmin temel ekonomik kanunu ile organik bir bağı olduğu görülür. Bir başka deyişle, ana çelişki, üretim güçleri gelişmesinde ulaşılan düzey ile durmadan artan ihtiyaçlar arasındaki çelişki olarak kendini gösterir.

Araştırma Grubu üyeleri, bununla ilgili olarak çeşitli düşünceler ileri sürdüler.

G. Glezerman: Sosyalizmin temel ekonomik kanunu üretimin gelişmesini toplumun artmakta olan ihtiyaçlarının giderilmesine tabi kılar. V. İ. Lenin, sosyalist üretimin hedeflerini «bütün toplum üyelerinin tam refah ve her bakımdan serbestçe gelişmesi»ni ⁽³⁾ sağlama olarak formüle etmiştir. Diğer her kanun gibi, bu kanunun gerçekleştirilmesi de, bazı çelişkilerden, sözünü ettiğimiz durumda da üretim hedefleri ile bunlara ulaşma olanakları arasındaki çelişkiden geçer. Fakat bu çelişkilerin beliriş biçimlerini ve bunları çözme tarzlarını tarihsel olarak incelemek gerekir. Öyle ki, bunlar, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde, sosyalizmin temel-

⁽²⁾ Tecrübeye değil, düşünmeye dayanarak, mantıkla hükme varan.

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 232.

lerini kurma aşamasındakinden veya gelişmiş sosyalist toplum koşullarındakinden daha başkadırlar.

Hedefler ile olanaklar arasında çelişkiler doğabilir ve bunlar giderilebilir. Fakat bu olguyu, üretimin sanki her zaman ihtiyaçlardan geri kalmaya mahkûm olduğu biçiminde düşünmek hata olur. Çünkü, bu takdirde, bizzat ihtiyaçların niçin arttığı, bunların kaynaklarının neler olduğu sorunu açıklığa kavuşturulmak ister. Gerçekte, ihtiyaçlar, üretim temeli üzerinde, üretim sonucu olarak, sosyal yaşam koşullarının değişmesi süreci içinde doğmaktadır.

Dahası var: Eğer ihtiyaçların, üretimi her zaman geride bırakacağını ve dolayısıyla aralarında daimi bir uyumsuzluk bulunduğunu çıkış noktası yaparsak, bu takdirde, bütün toplum üyelerinin makul ihtiyaçlarının tam olarak karşılanmasını öngören komünizmin temel prensibinin gerçekleştirilmesini nasıl anlamamız gerekecektir? Şüphesiz ki, yeni ihtiyaçların doğuşu hiçbir zaman durmayacaktır. Fakat sosyalizm ve komünizmin temel ekonomik kanunu, tam da üretimin, üretim hedeflerinin, miktarının, niteliğinin ve ürün çeşitliliğinin bütün makul ihtiyaçları karşılamasını gerektirmektedir.

L. Nad: Glezerman yoldaşın söylediklerine katılmakla beraber, sadece şunu eklemek istiyorum: Üretim ile ihtiyaçlar arasındaki çelişki çoğu defa diyalektiğe aykırı biçimde ele alınıyor. Bunun organik parçaları birbirinden kopararak inceleniyor. Böyle bir yaklaşım da, üretimin gelişmesi içinde yeni ihtiyaçların belirmesinin tarihsel şartlanışını bulup açıklamamıza imkân vermiyor.

Grup üyeleri, bu fikir değiş tokuşundan sonra şu sonuca vardılar: Teorik düşünce, çabalarını, reel olarak mevcut sosyalizmin gelişmesi içinde ortaya çıkan somut çelişkilerin tahlili üzerinde yoğunlaştırdığı nispette, daha faydalı sonuçlar çıkarabilecektir. Netekim, tartışma sırasında da, bu gibi birçok çelişkilerin karakteristiği üzerinde dikkatle duruldu. Örneğin, N. Trendafilov, Bulgaristanda sosyalizm kuruculuğu gelişmesinin, bilhassa şimdiki aşama için, ileri ekonomi, toplumsal-politik eylem, bilim ve eğitim gelişmesi ile sosyal yönetimin eskiyen biçim ve metotları arasındaki çelişkiyi, elle tutulur hale getirdiğini belirtti.

B. Zaharesku şunları belirtti:

– Bence, gerçek hayatı incelemeli, bu hayatı bugün sosyalist ülkelerde nasılsa öylece görmeliyiz. Sosyalizmde, daha önceki toplum kuruluşlarında da olduğu gibi, hızla gelişen üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasında daimi surette çelişki doğmaktadır. Biz bugün, üretim güçlerinde, bilimsel-teknik devrimin bütün boyutlarda gelişmesinin yol açtığı büyük değişmelere tanık oluyoruz. Bilimin kendisi artık yeni bir üretim gücü haline gelmiş bulunuyor. Hem üretimde, hem de bütün toplumsal hayatta temelli bir rol oynayan işçi sınıfı, yalnız nicel bakımdan büyümekle kalmıyor, ya-

pılışı bakımından da değişiyor. Üretim güçlerindeki nicel ve nitel değişmeler, üretim ilişkilerinde de değişmelere yol açıyor.

Bugün, sanayide, genellikle ekonomide plânlama ve yönetim metotlarının yetkinleştirilmesi sorunu sosyalizm için birinci plânda yer alıyor. Bu genel olarak, merkezleştirilmiş yönetimi yetkinleştirme ve bunu aşağıdan gelen inisiyatifle doğru biçimde bağdaştırma problemidir. Her parti bu problemi kendi ülkesinin koşullarına göre çözüyor. Fakat, her ahvalde, üretim sürecine şu veya bu biçimde katılan insanlar arasındaki ilişkilerde değişiklik sağlanması söz konusudur. Emeğe göre dağıtım biçimlerini yetkinleştirme tedbirlerinin anlamı da budur. Fakat bu, eski biçimlerin kötü olduğu mu demektir. Hiç de değil. Şu var ki, bunların artık çağdaş sanayileşme düzeyine, üretim mekanizasyonu ve otomasyonu düzeyine, bilim gelişme düzeyine uymadıkları bir gerçektir.

Bütün bunlar, üretim ilişkilerini üretim güçleriyle dengeye getirmekten başka bir şey değildir. Bu ilerici süreç parti tarafından yönetilip örgütlenmektedir. Kısacası, ortaya çıkmakta olan çelişkiler, otomatik olarak değil, toplumun yönetici gücünün bilime dayanan eylemleriyle çözümlenmektedir.

V. Vesolovski dedi ki:

Toplumsal hayatın Marksistçe tahlili, yalnız çelişkilerin bütün çeşitleriyle belirlenip açıklanmasını değil, bunlara komple olarak, bütünsel bir tutumla yaklaşılmasını da gerektirir. V. İ. Lenin, toplumun ve toplum gelişmesinin incelenmesinde tek yanlılığa karşı defalarca uyarıda bulunuyordu. Sosyalist kuruculuk sürecinde çelişkiler sadece üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasında, altyapı ile üstyapı arasında belirmez. Örneğin, sosyal grupların (emek kolektifleri, toplumsal tabakalar, sınıflar), üretim kollarının, ülkenin değişik bölgelerinin özel durumları ve menfaat ayrımlarıyla bağlı olarak da çelişkiler belirir. O halde, bu çelişkiler kompleksinde mevcut bağları daha derinine, daha tam ve isabetli biçimde incelememiz gerekmez mi? Bence, böyle tahlil, teoriyi zenginleştirebilir ve pratiğe de yardımcı olabilir.

Bununla ilgili olarak bir başka soruna da değinmek istiyorum. Sosyalist toplumun ayrı ayrı grupları arasında temel menfaatlerin uygunluğu çerçevesi içinde, bir yandan, uzlaşmaz zıtlıklarla hiçbir ilişkisi olmayan, fakat öte yandan da, kökleri kâh üretim araçlarıyla ilişki, kâh maddi nimetler dağılımı bakımından farklı durumlarda, kâh da toplumsal işbölümünde gizlenen belirli bir çelişkilikten de azat diyemeyeceğimiz karşılıklı ilişkiler yaratılmaktadır. Şu da unutulmamalıdır ki, sosyal gruplar, üretimin iki yanı arasındaki çelişkilerin doğru biçimde çözümünde menfaati olan ve bu alanda başgösteren uygunsuzlukların giderilmesi çabalarına kendileri de katılan gerçek bir kuvvet halinde reel topluluklardır.

L. Nad şunları söyledi:

– Ben, B. Zaharesku ve V. Vesolovski'nin değindikleri problemlerin, gerek teori, gerekse politik pratik bakımından büyük bir önemi olduğu kanısındayım. Sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki ilişkiler sorunu, demokratik halk devrimi sonucunda sosyalist egemenliğinin kurulmuş bulunduğu ülkeler için bilhassa önemlidir. Niçin? Bu, her şeyden önce, meselâ Macaristanda faşizme karşı savaş cephesi olarak oluşan ve bir kısım burjuvazi de kapsıyan ulusal kurtuluş cephesinin tarihsel evrimiyle bağlıdır. Sosyalist dönüşümler süreci boyunca bu cephenin sınıfsal kadrosu değişmiştir. Ve günümüzde, bu cephe artık, halkın politik-sosyal birliğini, bütün sosyal grupların sosyalizmin büsbütün kurulmasındaki ortak menfaatlerini ifade eden emekçiler ittifakı olarak belirlemektedir. Fakat bu, memleketimizde toplumsal sınıflar ve gruplar arasındaki önemli ayrımları giderme sürecinin, meselâ ulusal gelir dağılımıyla, sanayi ve köy ekonomisi ürünleri fiyatlarının bağıntısıyla ilgili olarak bunlar arasında beliren bazı çelişkileri çözme sürecinin sona erdiği anlamına gelmez.

Araştırma Grubu üyeleri, bu konuyu görüştükten sonra şu kaniya vardılar: Sosyal grupların karşılıklı ilişkileri alanında ilerlemeyi, ancak, önemli derecede bütün toplumun menfaatlerini en dolgun biçimde dile getiren işçi sınıfının yükseliş halindeki rolü sağlayabilir. Bu ilerlemenin önemli yollarından biri de, mesleki kalifikasyonda yükselişin, genel kültür ve politik aktiflik düzeylerinin, kol ve kafa emeği arasındaki ayrımları gidermeye etkin biçimde yardım etmekte olmasıdır.

Araştırma Grupu şu tespiti yaptı: Sosyalizmin somut çelişkileri, gerek öz, gerekse belirli biçimleri bakımından bütün sosyalist ülkelerde birbirinin aynısı olamaz; çünkü bu ülkelerin hepsi de sosyalist gelişmenin aynı aşamasında değildirler. Diğer taraftan, bugün, sosyalist devletler topluluğunun önünde çözüm bekliyen bir çok ortak problemler vardır. Bunun için tahlilde somutluk gözetmemizi öğütliyen çağrı, elbette enter-nasyonal tecrübe değiş tokuşunun faydasına ve önemine ters düşmez.

IDRAK VE EYLEM

Çelişkinin ortaya çıkarılmasında ve çözümünde partinin rolü. Bilimsel temele dayanan yönetimin zorunlu koşulu.

Grup üyelerinin belirttikleri üzere, sosyalizm, burjuva toplumunun karakteristiği olan çelişkilerin kendiliğinden gelişmesine son verir. Sosyal süreci bilinçle yöneltme ve ayarlama olanağını yaratır. Bu olanak, bilimsel kavrama ile devrimci eylemin organik biçimde bağdaştırılması temeli üzerinde gerçekleştirilir.

Birbirini bütünliyen idrak ile eylemin bu birliği, sosyalist toplumun yönetici gücü, yani Marksist-Leninist parti tarafından sağlanır. Gerek çeliş-

kilerin vaktinde kavranıp ortaya çıkarılması, gerekse bunlar için en etkin çözüm yol ve yöntemlerinin seçimi, yönetici güç olan bu partinin doğru belirlenmiş politikasına bağlıdır. «Pratik hayat, sosyalist dönüşümlerin ve yeni toplum kuruculuğunun karmaşık ve devamlı bir süreç olduğunu ve yeni düzenin ortaya çıkardığı muazzam olanakların gereği gibi kullanılmasının, her şeyden önce iktidarda bulunan komünist ve işçi partilerine, sosyalist gelişme problemlerini bu partinin Marksçı-Leninist olarak çözmeye yeteneklerine bağlı olduğunu göstermektedir.»⁽⁴⁾

– Biz, dedi B. Zaharesku, gelişmiş sosyalist toplumu kurarak, zaruretler dünyasından özgürlükler dünyasına sıçramaya yaklaşıyoruz. Demek ki, içinde subjektif etkenin öneminin arttığı bir kuruluşa doğru yöneldiğimiz apaçık ortadadır. Toplumsal gelişme, öncelikle üretim güçlerinin gelişmesi sonucunda objektif olarak ortaya çıkan çelişkiler, çözüm için, subjektif etkenin, yani partinin ve sosyalist devletin eylemini tecessüm ettirecek uygun tedbirler gerektirmektedir. Bizim toplumumuzda üretim ilişkileri değişimleri kendi kendine oluvermez. Bu değişimler ancak her sosyalist ülkenin yönetim gücü olan komünist partisinin bilinçli aktivitesi sonucunda meydana gelir.

Grup üyeleri şunları belirttiler: Marksizm-Leninizm, sosyalist ülkelerin devlet ve siyasal yönetimini, toplumda beliren çelişkileri kavramaya ve bunların özlüğünü açıklamaya imkân veren gerçek bilimsel teoriyle donatmaktadır. Sosyalist gelişme diyalektiğinin kavranmasında partinin öncü rolü, onun, Marksist-Leninist öğretiyi ve metodolojiyi, toplumsal hayatın topyekûn somut olgularının ve bunlar arasındaki karşılıklı ilişkilerin tahliline sistemli olarak uygulanmasında belirir.

Partinin bu rolünü başarıyla oynaması, onun yığınlar arasındaki çalışmasını yetkinleştirmekle, parti iç demokrasisini, eleştiri ve öz eleştiriye geliştirmekle, kamuoyunu yoklamanın çeşitli biçimlerinden yararlanmakla sağlanır. Bu suretle, pratikten gelen, teorik tahlili besliyen somut bilgiler biriktirilmiş olur. Halen, sosyalist ülkelerde, partice örgütlenen bu enformasyon, teori ve bilgi iletme eyleminin etkenliğini daha da yükseltmeye büyük bir önem verilmektedir.

Sosyalizmde çelişkilerin doğuşu ve gelişmesi, bunların tespiti ve çözümü, karşılıklı olarak bağlı ve belirli bir dinamiği olan süreçlerdir.

V. Vesolovski'nin belirttiği gibi, sosyalist düzen, ortaya çıkmakta olan çelişkilerin daha çabuk çözümü için gerekli objektif ve subjektif koşulları yaratmaktadır. Bu, bir yandan, artık eskimiş ve ölüp gitmeye yüz tutmuş toplumsal yaşayış şartlarının korunmasını iştiyen ve bunda menfaati olan sınıflar bulunmayışıdır. Öte yandan, tarihin objektif kanunlarını bilimsel

⁽⁴⁾ «Komünist ve işçi partileri uluslararası danışma toplantısı. Moskova, 1969», s. 22.

olarak tanımaya dayanan plânlı çalışmalarla sosyal ilerlemenin aktif biçimde teşvik edilmesidir.

G. Glezerman şunları söyledi:

– Bazen, çelişkilerin çözümünde, henüz bunun için gerekli objektif koşullar yaratılmadan, bu işe suni olarak bir hız verilmiye çalışıldığı oluyor. Diğer bazı hallerde, bunun tersine, çözümleri şu veya bu nedenle geciken çelişkilerin gereğinden fazla olgunlaştığı görülüyor. Bir başka deyişle, çelişkilerin gelişme dinamiği ile, tespiti ve çözümünü arasında gereken uygunluk sağlanıp korunmadığı takdirde, iradecilik veya tutuculuk gibi olgular tehlikesi belirliyor. Bundan ötürü, partinin, tam vaktinde «teşhis koyma»da ve teorik tahlili bilimsel temele dayanan pratik eyleme çevirmedeki çabası ve rolü çok önemlidir.

Araştırma Grubu şu tespiti yaptı: Çelişkiler arasında çözüm olanakları bakımından ayrımlar vardır. Bazı çelişkiler, tüm sosyalist gelişme sürecini kesip geçer ve böyleleri ancak komünist toplum kuruluşunun yüksek safhasına geçilmekle giderilebilir. Diğer bazıları, sosyalizm kuruluşunun daha erken aşamalarında kısmen veya tamamen çözülür. Fakat her ahvalde, bunun belirli bazı maddi ve mânevî önkoşulları olmak gerekir. Böyle koşulların yaratılması da, partinin yönettiği halk yığınlarının çalışma ve mücadelesine bağlıdır.

V. Veselovski, çelişkileri tam vaktinde «teşhis» etmenin önemine dikkati çekti. Ona göre, bu problem, örneğin, bilimsel-teknik devrim koşullarında ve sosyalist ekonominin etkenliğini artırmaya yönelik yeni istekler karşısında işçi sınıfının kalifikasyonunu, fikir ve kültür düzeyini yükseltme çabaları içinde elle tutulurcasına hissedilen bir ihtiyaç olur. Meselâ, üretimde ve toplumda işçi sınıfının rolünün yükseltilmesiyle, daha önce ortaya çıkıp benimsenmiş bazı ekonomik ve sosyal yönetim biçimleri arasında bir çelişki belirdiğini kabul edelim. Bu durumda, işçi sınıfının toplumsal aktivite potansiyelinin belirli bir kısmını kaybetme tehlikesi göze alınmadıkça, beliren çelişkinin kavranmasında ve çözümünde her hangi bir gecikme caiz olamaz. Demek ki, partinin, eskiyen yönetim biçim ve metotlarını değiştirerek çözdüğü sorunların, sadece idari ve örgütsel değil, her şeyden önce derinlemesine bir sosyal-politik içeriği vardır.

G. Glezerman şunları belirtti:

– İşçi sınıfının, genellikle halk yığınlarının aktiflik ve inisiyatifi, daha ziyade onların menfaatlerinin nasıl kavranıp gözönüne alındığına bağlıdır. Tartışma yazılarında, partinin izlediği politikanın, çeşitli sosyal grupların menfaatleri ile sosyalizmin toplumsal yapılış elemanlarının doğru biçimde bağdaştırılmasını sağlamayı amaçladığı tekrar tekrar belirtilmiştir. Hayat, burada, doğru olan, fakat mutlak kılınması gerekmeyen bir hükme, yani sosyalist toplumun birlik ve bütünlüğü hükmüne dayanılarak küçümsenmesi caiz olmıyan reel ve bazan karmaşık problemlerin ortaya çıktığını göstermektedir.

Sözgelişi, ekonomi alanında, yürürlükteki ödevleri perspektif ödevlerle, tüm halk iktisadiyatının menfaatlerini ayrı ayrı üretim kollarının, işletmelerin, işletme birliklerinin ve ekonomik bölgelerin menfaatleriyle bağdaştırmak üzere daima hedefe yönelik sürekli çabalar gereklidir. Sosyal ilişkilerle ilgili problemlere arkadaşımız V. Veselovski artık değinmiş bulunuyor. Ben yalnız şunu eklemeliyim: Eğer çok uluslu bir memleket söz konusu ise, burada partinin politikası, halklar arasında belirebilecek her türlü eşitsizliği gidermeye, onların birbirlerine yaklaşmaları sürecini daha ileri doğru geliştirmeye yönelik olacaktır.

Sosyalist toplumun bütün sosyal gruplarının, uluslarının ve halklarının menfaatlerini bağdaştırmak, çözümünün üç ayrı yanı olan bir problemdir. Birincisi, bu menfaatlerin *ahenkleştirilmesi*, yani şu veya bu grubun (ulusun, halkın) menfaatlerinin diğerlerine karşı konulmasına yol vermiyen bir yansıma olabilir. İkincisi, bunların *bütünleşmesi* (entegrasyonu), yani çeşitli menfaatlerin aynı mecrada birleştirilmesini amaçlayan bir politika güdülmüştür. Üçüncüsü de, örneğin, değişik özlükte menfaatleri (tüm halk menfaatleriyle grup menfaatleri, enternasyonal ve ulusal menfaatler gibi) bağdaştırmanın sözkonusu olduğu birçok hallerde belirli bir tabii gereğinin kabul edilmesidir. Sosyalist toplumu yöneten partinin pratik politikasında, problemin çözümüne ilişkin bu üç yanı da titizlikle gözönünde bulundurulur.

Araştırma Grubu, sosyalist toplumu yöneten partilerin, yükümlendikleri sorumlu rolü, bu toplumun çelişkilerini teşhis edip çözümlüyerek ve ideolojik çalışmalar düzeyini yükselterek yerine getirdiklerini belirtti. Çelişkiler hayatta daima çeşitli halk tabakalarının bilincine şu veya bu biçimde yansımaktadır. Partinin ideolojik eylemi, bu yansımada oluşan kanıların ve görüşlerin gerçekten sosyalist bilinçlilik belirtileri olmasını sağlamaya yöneliktir.

Sosyalist bilincin yerleşmesi süreci, ilerici görüşlerle gerici görüşler arasında, bilimsel görüşlerle geleneksel tasavvurlar vb. arasındaki çelişkileri giderme sürecidir. Bu çelişkiler, partinin ideolojik-eğitim çalışmalarıyla çözülür ve sosyalist kültürün topyekûn yükseltilmesi temeli üzerinde giderilir. Parti, bir yandan, vakti geçmiş kalıntılara ve sosyalizmin sınıfsal düşmanı olan ideolojinin etkilerine karşı amansız bir mücadele yürütür.

Sosyalist toplumun çelişkilerinin teşhisi ve çözümülenmesi, partinin ideolojik ve teorik çalışmasının son derece önemli bir organik parçası olduktan başka, onun pratik eyleminde başarılı olmasının da zorunlu koşuludur. Toplumun bilimsel olarak yönetimi, yalnız bugünkü hayatımızdaki toplumsal süreçlerin bütün derinliğiyle anlaşılmasını değil, aynı zamanda sosyalist gelişme yasallıklarının açtığı perspektiflerin de açıkça kavranmasını gerektirir. Sosyalizmin somut çelişkilerine gerçekçi açıdan yaklaşım, bugün her ayrı sosyalist ülkede ve tüm sosyalist topluluk çapında büyük

bir önem verilen sosyal-ekonomik öngörü ve uzun vadeli plânlamaya sağlam bir gösterge karakteri kazandırmaktadır.

Sosyalizmin ve komünizmin kurulması bileşik bir diyalektik süreçtir. Bu sürecin gelişmesinde beliren çelişkiler, yeni toplumun maddi-teknik temelini güçlendirme, sosyal ilişkileri yetkinleştirme, sosyalist demokrasiyi derinleştirme yoluyla, yapıcı eylemler içinde yeniden yaratılan bilimsel kavrayışlara dayanılarak çözülmektedir.

Çagdaş faşizm ve gizlediği reel tehlike

Marksistlerin uluslararası tartışması

Essen'de (FAC), Alman Komünist Partisinin yardımıyla «Barış ve Sosyaliz Problemleri» dergisi tarafından örgütlenen ve «Faşist tehlikenin yeni biçimleri, gericiğin kuvvetlenmesi ve bunlarla mücadele yolları» konusuna hasredilen bir uluslararası sempozyum yapıldı. Sempozyumu, ABD Komünist Partisi MK üyesi ve dergimize bağlı «Uluslararası Demokratik Hareket Sorunları Komisyonu» Başkanı F. Bart açtı. AKP Başkanı K. Bachmann hazır bulunanları selâmladı. Dergimiz başyazarı K. İ. Zarodov, konuyla ilgili bir rapor okudu. ⁽¹⁾

Görüşmelere 21 kapitalist ülkenin komünist ve işçi partileri temsilcileri katıldılar. Bunlar şu ülkeler partileridir: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Brezilya, Danimarka, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Finlândiya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Irak, İngiltere, İrlanda, İspanya, İtalya, Kanada, Kolumbiya, Portekiz, Ürdün, Yunanistan.

Sempozyum yaratıcı ve arkadaşlık havası içinde geçti.

Sempozyuma katılanları Alman Komünist Partisi adına selâmlıyan K. Bachmann, her şeyden önce, konunun politik aktüelliğine işaret ederek, sempozyumun bu konu üzerinde yapacağı görüşmelerin, gericiğe ve faşizm tehlikesine karşı, barış, demokratik ilerleme ve sosyalizm uğrunda bundan böyle yürütülecek mücadelenin ertelenmez ödevlerinin daha iyi anlaşılmasına ciddi bir katkı olacağına inandığını belirtti. Ve şöyle devam etti: Büyük bankaların ve konsernlerin çözümleyici bir rol oynadıkları FAC'de, harp ve saldırı politikası tehlikesinin kaynağı yerli yerinde durmaktadır. Bu ülkede hızlanan sermaye birikimi, yalnızca ekonomik gücün sayıca gitgide küçülen bir grupun elinde yoğunlaşması demek değildir. Bu yoğunlaşma, politik gericiğin güçlenmesine ve yayılcılık emellerinin artmasına da dayanak olmaktadır.

Büyük sermayenin en gerici unsurları, başta HDB-HSB olmak üzere milliyetçi ve intikamcı sağcı çevreler, Avrupada gerginliğin azaltılmasına yönelik her adıma şiddetle karşı koyuyorlar. HDB-HSB, gitgide daha açık biçimde, aşırı-sağ kuvvetlerin, gerginliği azaltma çabaları karşısında direnenlerin ve bütün barış düşmanlarının partisi olarak beliriyor. Sosyal-

⁽¹⁾ K. Bachmann'ın selâmlama konuşması ile K. İ. Zarodov'un raporunu kısaltılmış olarak yayınlıyoruz. Sempozyumun diğer materyalleri, derginin bundan sonraki sayısında yayımlanacaktır.

Demokrat Partisi yönetimi, kararsızlık, tereddüt ve bocalama, anti-komünizm gibi ayırıcı vasıflara sahip olmakla kalmıyor, bu yönetici kadronun askeri politika alanında ve NATO içinde gerçekleştirmekte olduğu program, sosyalist ülkelerle barış istediği ve gerginliği azaltmaya çalıştığı yolundaki resmi deklârasyonlarına hiç de uymuyor. Bonn hükümetinin, Federal Cumhuriyet tarihinin en büyük silâhlanma harcamaları bütçesi onaylanmış bulunuyor. Askerlik süresinin kısaltıldığı bahanesiyle silâh altına alınanların sayısı arttı. FAC Savunma Bakanlığına bağlı yüksek okullar açıldı. İç politikada yeni anti-demokratik tedbirler öngörülüyor. Komünistlerin ve diğer ardıcıl demokratların devlet işlerinde görev almalarını yasaklayan kararname yürürlükten kaldırılmış değildir. Başbakan V. Brandt'ın hükümet deklârasyonundan anlaşıldığı üzere, ASDP sağcı liderleri, her araca başvurarak, işçi sınıfını ve diğer emekçi tabakalarını tekelleri kapitalizmin sistemi içinde eritmeye çalışmaktadırlar.

Avrupada barış ve işbirliğine yönelim, her şeyden önce, emekçilerin kendi çabalarına, onların barış ve işbirliği uğrunda mücadelelerinin güçlenmesine bağlıdır. Barış, FAC'de, dün olduğu gibi bugün de, gerçekleştirilmesi için pek çok mücadele etmemizi gerektiren bir sorundur. İşçi sınıfının partisi olan AKP, aynı zamanda barış için ve neofaşizmin bütün biçimlerine karşı sistemli bir mücadele partisidir.

K. Bachmann sözlerini şöyle tamamladı: Çağdaş koşullarda emperyalizm ciddi ve tehlikeli bir düşman olarak karşımızdadır. Emperyalizm, L. Brejnev yoldaşın SBKP XXIV. Kongresinde söylediği gibi, gelmiş geçmiş bütün sömürücü sistemlerin sonucusu, fakat en kudretlisidir. Ancak halkların mücadelesi, barış ve güvenliği koruma yönündeki daimi uyanıklığı, daha aktif eylemleri ve sosyalist ülkelerin daha da güçlenmeleri ve sımsıkı birleşmeleridir ki, emperyalizmin saldırgan kuvvetlerini geriletebilir, emperyalistleri gerçekleri tanımak ve kabul etmek zorunda bırakabilir.

FAŞİZM BİR GECEDE GELMEZ

K. I. Zarodov raporunda şunları belirtti: Bu sempozyumu örgütleyenler, Komünist ve İşçi Partileri 1969 Yılı Uluslararası Danışma Toplantısı'nın – ulusal ve enternasyonal alanda – «faşizm tehlikesine karşı mücadeleyi güçlendirme, faşizm yanlısı provokasyonlara çetin bir direniş gösterme» (?) gereğini belirleyen hükmünü kılavuz edinerek hareket etmişlerdir. Bu problem son zamanlarda gitgide keskinleşiyor ve çeşitli ülkeler komünistleri bunun üzerinde büyük bir dikkatle duruyorlar.

Bugünkü faşizm de, geçmişteki faşizm gibi, enternasyonal bir olgudur; bundan ötürü ona karşı mücadele kaçınılmaz olarak enternasyonal bir

(?) «Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı. Moskova, 1969», s. 37.

karakter kazanmakta, ilerici güçlerin, komünistlerin eylembirliği yapmalarını, Marksist-Leninist partilerin teorik ve ideolojik-politik alandaki çabalarını birleştirmelerini gerektirmektedir.

Her şeyden önce kaydetmeliyiz ki, bu sempozyum, bundan 40 yıl önce, 1933 Ocak ayında faşizmin iktidara geldiği ve 12 yıl boyunca hüküm sürdüğü ülkede yapılmaktadır. Tarihin bu kara sayfaları ciddi bir uyarıdır. Bu sayfalar, faşizm tehlikesinin tam vaktinde, daha başlangıçta teşhis edilmesinin, görünür ve görünmez bütün yanlarıyla çözümlenmesinin ne kadar önemli olduğunu hatırlatmaktadır.

Bu konu son yıllarda birçok memleketlerin Marksistleri tarafından uluslararası bir sempozyum çerçevesinde ilk defa görüşülüyor. Buna hazırlık döneminde bazı şüpheler belirtiliyor ve şöyle sorular ortaya atılıyordu: Yer yer görülen faşizm yanlısı provokasyonlara ciddi bir önem verilmeye değer mi? Faşizmle savaş sorunu, ancak iktidarda bulunduğu memleketlerde ona karşı direnişin örgütlenmesinden ibaret değil midir? Baş düşmanımızın – emperyalizmin – menfaatlerinin çoğu kapitalist memleketlerde faşist ideoloji mevzilerinde olmanın partiler tarafından dile getirildiği bir zamanda, faşist tehlike sorununun ileri sürülmesi caiz midir? Ve «baş düşmanımız faşizm değil, ABD emperyalizmidir» diyenler vardı.

Şüphe yok ki, faşizm tehlikesini büyütme gerekmez, ve faşizme karşı savaş bugün birçok kapitalist memleketlerde doğrudan doğruya günün konusu değildir, fakat şu anda bulunduğumuz salonun giriş yerinde göze çarpan AKP plâkatında belirtildiği gibi, faşizm bir gecede gelmez. Kaldı ki, faşizmi küçümsemenin gizlediği tehlikeye daha Komintern VII. Kongresinde işaret edilmiştir.

Politik aktüellik

K. I. Zarodov, sempozyumun konusunun aktüel olduğundan, tam zamanında yapıldığından bahsederek, üç noktayı belirtti.

Birincisi: Son yılların olayları faşist tehlikenin reel olarak varolduğuna tanıklık ediyor. İkinci Dünya Harbi sonucunda faşizmin ezilmesi, yığınların uzun ve azimli anti-faşist mücadelesi, onun tekrar canlanması olanağını tamamiyle ortadan kaldıramadı, çünkü sınıfsal nedenlerinin kökü kazanmadı. Marksist-Leninistler, emperyalizmin her çizgide politik gericilik getirdiğini öteden beri söylemektedirler. Kapitalizmin devlet-tekel kapitalizmi haline gelmesiyle şiddetlenen bu eğilim son ifadesini faşizmde bulmaktadır.

Faşist tehlikenin ölçüleri hakkında şu gerçeklere dayanarak hüküm verebiliriz: Bazı devletlerde (Portekiz, İspanya ve bazı «üçüncü dünya» ülkelerinde) faşizm iktidardadır. Faşist nitelikli parti ve gruplar 60 kapitalist

memlekette eylem gösteriyor, enternasyonal birlikler meydana getiriyorlar. Bunlar büyük mali olanaklara sahiptirler; iktidardaki sınıfın belirli çevrelerinde, devlet makinesinin bazı halkalarında, özellikle orduda nüfuzlu koruyucuları vardır. Burjuva demokrasisinin sağ kanadını temsil eden partilerdeki gerici unsurların güçlenmeye başladıkları göze çarıyor. Bunlar eski açık faşist örgütlerin döküntülerini topluyor, faşizm yanlısı hareketlerle politik koalisyonlara – geçici veya sürekli – giriyorlar.

Demek oluyor ki, faşizm mevcuttur. Bu faşizmin köklerinin, tutunduğu zeminin, belirli biçimlerinin, yığınlar arasına işleme kaynaklarının ve aynı zamanda onunla savaş yöntemlerinin tahlil edilmesi gerekmektedir. İkinci Dünya Harbinden sonra, faşizmi sadece kitaplardan ve anlatılanlardan öğrenen yeni bir kuşağın yetiştiği, çağdaş faşistlerin ise gerçek sınıfsal yüzlerini ustalıkla gizledikleri gözününe alınırsa, bu tahlilin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır.

İkincisi: Bugünkü kapitalist toplumda, zehirli faşist tohumun canlanmasına ve yeniden çimlenmesine yardım eden etkenler eylemedir. Bununla ilgili olarak, burjuva toplumunun sosyal yapılışında, devlet-tekel kapitalizmi gelişmesi ve bilimsel-teknik devrim etkenleriyle meydana gelen değişiklikler bilhassa dikkate değer. Örneğin, büyük tekellerin rekabet ve baskısına dayanamayan şehir küçük burjuvazisinin tuttuğu mevzilerin zayıflaması, nispeten geniş halk yığınlarının, daha somut olarak köylülerin gitgide artan bir yıkıma uğramaları ve yaşama koşullarının kötüleşmesi, iki yana da kayabilen durumları dolayısıyla, bunlarda yalnızca kendilerini objektif olarak işçi sınıfının müttefiki yapan anti-monopolist duygular değil, aynı zamanda daha önceki koşullara, tekelliliğe kadarki «serbest rekabet» koşullarına dönmeye mümkün olduğu yolunda hayaller de uyandırıyor, onları bir başka «savunucu» aramaya doğru itiyor. Bu gibi duygu ve hayaller, bu sosyal grubu, belirli koşullarda neofaşist demagojilere kolayca kapılır hale getiriyor. Öyle ki, bu grup artık aşırı-sağ örgütlere politik «piyade» sağlayan bir aracıya dönebiliyor. Üstelik, neofaşistler, kendilerine gerçek «halk dostları» süsü vererek, burjuva hükümetlerinin ve tekellerin politikasını eleştirmekten de çekinmeden, yığınlarının olgunlaşmış ihtiyaçlarını ve isteklerini kurnazca sömürebiliyorlar.

Bu hususta, kapitalizmin toplumda temel sosyal problemleri çözmekten aciz oluşu karşısında küçük burjuvazinin gösterdiği psikolojik tepkinin de dikkate alınması gerekiyor. Suçların artması, bir kısım gençliği de kapsayan ahlâk düşüklüğünün alıp yürümesi, birçok kapitalist memleketlerde bugün en az ekonomik kararsızlık kadar ciddi bir ulusal problem haline gelmiş bulunuyor. Mikro-sosyolojik, plânda, yani belirli bir şehirde, bir bölgede, insanın günlük hayat koşulları fonu üzerinde, bu durum, esnaf kişilerde hem malı-mülkü, hem kaderi, hem de yakınlarının hayatı bakımından sürekli bir tedirginlik, telâş, korku hissi uyandırıyor. Böylece, bunalımcı bir

psikoz yaratılmış oluyor, ve bunun etkisi altında, küçük burjuva, artık «bolluk toplumu»nda «demokratik rezaletler»e son verebilecek bir «kuvvetli hükümet»in işbaşına gelmesi gerektiği yolundaki propagandalara kolayca kapılır oluyor.

Ulusal ilişkilerin keskinleşmesi ayrı bir problem teşkil ediyor. Gerek ayrı ayrı memleketlerin, gerekse belirli bir memleket çerçevesinde çeşitli bölgelerin gelişmesinde kararsızlık ve düzensizlikler artıyor. Bu bölgelerin ulusal, ırksal veya dinsel azınlıklar yığınlarıyla meskûn bulunduğu hallerde, ekonomik eşitsizlik çoğu defa ulusal eşitsizliğe, ekonomik çelişkiler de ulusal düşmanlıklara dönüşüyor. Ulusal kör inançları sömürmek, geçmişte faşist hareketlerin en iyi hünerydi. Bu kör inançlar, bugün aşırı-sağ duyguları besleyen bir etken olarak daha büyük önem kazanmış bulunuyor.

Üçüncüsü: Tarihsel tecrübe, politik bunalım dönemlerinde ve özellikle işçi sınıfının belirli demokratik ve sosyal kazanımlara ulaşabildiği hallerde faşizmin başkaldırdığını ve saldırıya geçtiğini gösteriyor. İşçi sınıfının bu gibi başarıları iktidar sınıfını ürkütüyor; onu, yığınların demokratik hareketlerini bastırmak ve devrimi önlemek üzere terör yöntemlerine başvurmaya yöneliyor. Şüphesiz ki, bu gibi bunalım durumları, bugün de, işçi sınıfının politik ve ekonomik ileri hareketleri sonucunda, demokratik güçlerin özellikle seçim mücadelesinde daha somut olarak beliren eylembirliği politikasının başarıları sonucunda, tekeli burjuvazi için geleneksel parlamento yöntemleriyle iktidarda tutunmanın giderek daha da güçleştiği günümüzde de meydana gelebilir. Olayların gidişine bağlı olarak, iktidardaki sınıfın, anti-monopolist, demokratik harekete karşı mücadelede denenmiş ve olanaklarını göstermiş bir karşı-devrimci kuvvet olarak faşizme başvurması da mümkündür.

Bütün bu kanıtların (ki bunları daha da çoğaltabiliriz) ışığı altında, faşizmin bugün sadece bir gerçeklik olarak varolmakla kalmayıp, aynı zamanda önemli bir potansiyel tehlike teşkil ettiği açıkça görülmektedir. Tarihsel tecrübe bize şunları öğretiyor: Faşizm çoğu defa nispeten uzunca bir oğulcuk (embriyon) gelişme safhası yaşıyor; bundan sonra da veba gibi hızla yayılıyor. Netekim, faşizm alâmetlerinin farkında olunmadan biriktiği 1920 yıllarında bu böyle oldu. Ve zamanımızda da, faşist hareketin, 1930 yılları başlarında olduğu gibi, ansızın alıp yürüyvermesi mümkündür. Ekonomik ve politik sistemde kararsızlık belirtileri suyüzüne çıkıkça, gayet gergin ve çetin uluslararası durumlarda, son derece aşırı, sağcı duygularla dolup taşan seçkinler çevresi daha da genişleme eğilimi gösterir ve faşizm tehlikesi kısa zamanda felâket derecesine varabilir. Bundan ötürü, kardeş partiler, faşizmin palazlanıp güçlenmesini önlemek üzere, elden gelen her şeyin yapılması gerektiği kanısındadırlar.

Dünyada sınıf güçlerinin yeni durumuyla, bilimsel-teknik devrimle ilgili olarak, işçi sınıfının devrimci olanakları artmıştır. Fakat bunun yanı sıra, faşist tehlikenin büyümesine elverişli ekonomik, politik ve sosyal koşullar

da yerli yerinde kalmıştır. Bütün sorun, yeni durumdan kimlerin, devrimcilerin, komünistlerin mi, yoksa ekstremistlerin, faşistlerin mi daha iyi yararlanacağındadır. Sözün kısası, önümüzdeki yıllarda bizi çok çetin bir politik ve ideolojik mücadele beklemektedir. Bunun için, sempozyumumuzda, elbirliğiyle şu sorulara cevap vermeye çalışmalıyız: Neofaşizm ne demektir, ideolojisi, programı, yığınlar sesleniş metotları nelerdir? Politik hayattaki reel etkisi ve yeri nedir? Faşizmin on yıllardır iktidarda bulunduğu memleketlerde politik rejimlerin tutunabilmelerinin sebepleri nelerdir? Neofaşistler ne gibi olgunlaşmış ihtiyaçları ve istekleri sömürmektedirler?

Neofaşizm nispeten yeni bir problemdir. Bunun incelenmesinde, benzerlikler ve kıyaslamalar, ders kitapları bize çok yardım etmez. Onu, somut belirtileri içinde, yaratıcı bir yapıyla, Marksist-Leninist açıdan incelememiz gerekir. Bu ödevi de, ancak çeşitli memleketler Marksistleri elele ve başbaşa vererek yerine getirebilirler. Bugün, Marksist-Leninist metodolojinin istemlerine uygun olarak çağdaş faşizmin sınıfsal karakterini belirlemenin, bu faşizmle «geleneksel faşizm» arasındaki bağımlılık ve farkları, çeşitli memleketlerdeki somut belirlenmiş biçimlerini göstermenin büyük bir önemi vardır.

Neofaşizmin nitelikleri

K. I. Zadorov'a göre, faşizmin özlüğü hakkında Marksist düşüncenin 1930 yıllarında yaptığı tanımlamalar, 1970 yılları faşizmini değerlendirmede de önemini korumaktadır. Bu olgunun özlüğünü anlama ve belirleme tarzı etrafındaki fikir mücadelesi, son on yıl içinde epeyce artmıştır. Burjuva literatüründe, reformist ve solcu-sekter literatürde, çağdaş faşistlerin tam faşist veya hiç de faşist olmadıkları fikri yavaş yavaş işlenip kabul ettirilerek istenmektedir.

Marksistler için çağdaş faşizmin özlüğü apaçık bellidir. Bu faşizm geçmişteki faşizmin aynıdır. *İktidarda neofaşizm, finans kapitalinin en gerici, en emperyalist, en şovinist unsurlarının açık terörist diktatörlüğüdür.* Bu küçük burjuva ve lümpen proletarya yığınının kapitalist sistemden doğan hoşnutsuzluğunu, örgütlü işçi hareketine karşı, demokrasi ve sosyalizme karşı yöneltmeye çalışan azgın ve marazi anti-komünizmdir. Bu, demokratik, devrimci güçlerin eylemlerine karşı devrim düşmanlığının tepkisidir. Neofaşizm, bütün belirtileriyle ve gelişmesinin her aşamasında, işçi sınıfının, bütün emekçilerin ve demokratların en kötü düşmanı olarak kalmaktadır. Bu bir ulusal olgu değil, bölgesel de değil, topyekûn kapitalist dünyaya özgü bir olgudur.

1970 yılları faşizminin özelliklerini açıklamanın, gizlediği tehlikeyi giderme metot ve biçimlerinin belirlenmesi bakımından ilkesel bir önemi

vardır. Bu özellikler, yeni sosyal-politik gerçeklikten ileri gelmektedir. Bir yandan, dünya kuvvetler dengesi temelli değişmiş, faşizmin başlıca sınıf düşmanı, yani uluslararası örgütlü işçi sınıfı ve demokratik hareket güçlenmiş, dünya sosyalist sistemi meydana gelmiş ve sağlamlaşmıştır. Faşist tehlikeye karşı mücadele ödevi, harpten önce, daha somut olarak birçok kapitalist memlekette anti-faşist güçlerin parçalanması yüzünden işçi sınıfının ciddi bir yenilgiye uğradığı, konkre durumun da genellikle faşizmin saldırısına ve geçici başarılarına yardımcı olduğu koşullarda Komintern VII. Kongresi tarafından belirlenirken, bugün sosyalizmin, örgütlü işçi sınıfının devamlı tarihsel ilerleyişi koşulları içinde ileri sürülmektedir.

Öte yandan, harpten önce, tekeli sermaye, faşizmi başlıca karşı-devrim aracı ve İkinci Dünya Harbinin baş kundakçısı olarak kullanmışken, bütün harpten sonraki dönem boyunca, faşist hareketler, emperyalist burjuvazinin sınırlı ölçülerde savaşa sürdüğü başlıca politik yedek güç hizmeti görmektedirler. Yüksek düzeyde örgütlü üretim mekanizmasının gelişmesi ve artan üretim olanaklarının, bilimsel-teknik devrimin başarılarının sonucu olarak, egemen sınıfın önünde, bunalım durumları da dahil olmak üzere burjuva demokrasisi çerçevesi içinde sosyal manevralar çevirme alanı önemli derecede genişlemiştir. Buna göre, faşizmin, tekeli sermayeyi ve çıkarlarını savunmayı başka türlü sağlayan burjuva demokratik partilerinin kişiliğindeki politik rakibi de daha kıvrak davranır olmuştur.

Bundan ötürü, faşizmin somut belirtileri, 40–50 yıl önceki gibi olmaktan çok uzaktır. Birçok bakımdan, «geleneksel faşizm»de, İkinci Dünya Harbi fırtınalarını yaşamış olan faşist rejimler de değişimlere uğradılar. Sağcı-ekstremist ve sağcı «radikalist» akımlar ortaya çıktı. «Üçüncü dünya» ülkeleri de dahil, birçok memlekette, benzerlerinden yeni çizgilerle ayırdedilen müstebit ve askeri-faşist rejimler belirdi. Bundan dolayı da, yeni olayların ve kanıtların incelenmesi ve genellenmesi, ayrı ayrı ülkelerde ve bölgelerde neofaşizmin özelliklerinin ve ulusal gelişme niteliklerinin belirlenmesi bir ihtiyaç oldu. G. Dimitrov'un Komintern VII. Kongresinde söylediği sözler, faşizmin gelişmesini bütün memleketler ve bütün halklar için ortak bir şemayla belirlemenin büyük bir hata olacağı, çünkü böyle bir şemanın bize yardım etmeyeceği ve gerçek bir mücadele yürütmemize engel olacağı yolundaki uyarıları bugün de aktüelliğini korumaktadır. (3)

Şimdi, İkinci Dünya Harbinden sonra ayakta kalabilmiş faşist rejimler hakkında birkaç söz söyleyelim. Bugün gittikçe kabaran halk hareketinin baskısı altında bu rejimler bir politik bunalım geçiriyorlar. Bu memleketlerde faşist egemenliğin gösterebildiği dayanıklılık, büyük ölçüde, emperyalizmin global stratejisinde tuttıkları yer ve oynadıkları rol ile açıklana-

(3) G. Dimitrov, Faşizmin saldırısı ve faşizme karşı işçi sınıfının birliğini sağlama mücadelesinde Komünist Enternasyonalin ödevleri. Moskova, 1935, s. 99.

bilir. Bunlar, İkinci Dünya Harbinden sonra ABD emperyalizminin sosyalist ülkelere karşı saldırganlık politikası uygulamasında bir araç hizmeti gördüler. Faşist devletlerin topraklarında sosyalist ülkelere karşı askeri üsler meydana getirildi. ABD emperyalizminin, halkların iradelerine ve yürüttükleri savaflara rağmen, faşist rejimleri ayakta tutmaya yönelik daimi kaygı ve çabaları bundan ileri gelmektedir. Örneğin, Yunanistan'daki gerici darbenin uygulanmasında da, memleketi kendileri için bir atlama tahtasına çevirmek isteyen ABD emperyalizminin en saldırgan elemanlarının çıkarları birinci derecede rol oynadı. K. I. Zadorov'un kanısınca, faşist rejimler bugün tam işbirlikçilik nitelikleri kazanıyorlar. Düşmandan yana vatana ihanet demek olan bu işbirlikçilik de, onları kendi ülkeleri içinde gitgide daha büyük ölçüde tecrit durumuna düşürüyor, rejime karşı artık yalnız anti-faşist temelde değil, ulusal çapta bir yurtseverlik plâformu temeli üzerinde mücadeleye geçen geniş toplumsal çevrelerin aynı bayrak altında sımsıkı birleşmelerine yardım ediyor.

Emperyalizmin kalelerinde, gelişmiş kapitalist memleketlerdeki duruma bir göz atacak olursak, buralarda da geleneksel faşist tipi partiler ve gruplar bulunduğunu belirtmemiz gerekir. Bunların çekirdeğini, yer yer, Hitler ve Musolini zamanındaki faşist hareket kadrosuna katılmış, faşist rejimlerle şahsen bağlı kimseler teşkil ediyorlar. Harpten sonra, «geleneksel faşizm», kâh komünistlere, kâh naziliğin harp suçlarını ve suçlularını temize çıkarma kampanyalarıyla, kâh taraftarlarının silâhlı kışkırtmalara girişme hazırlıklarının açığa vurulmasıyla ayyuka çıkan rezaletleriyle, kâh da sosyalist ülkelere karşı casusluk, baltalama eylemleriyle tekrar tekrar politik hayat sahnesinde kendini göstermektedir. 1970 yıllarında bu gruplar hiç de tek durmaz olmuşlardır. Bugün, nazi ekstremislerini birleştirme, Batı Avrupada eylem gösteren faşist, anti-komünist ve milliyetçi politik göçmen gruplarından oluşma yeni bir uluslararası «mihver» kurulması yönünde zincirleme denemeler yapıldığı göze çarpmaktadır.

Bugün burjuva-demokratik rejime karşı duran faşist muhalefetten söz ederken, bir başka eğilimi de gözönünde bulundurmamız zorundayız. Bu da aşırı sağcı «radikalist» ve ekstremist akım ve örgütlerden oluşmaktadır. Ve hepsi birlikte, burjuva demokrasisini tekelsel sermaye çıkarına kullanan en tutucu ve gerici elemanları bile hedef tutan bir muhalefet meydana getirmektedirler. Aşırı sağ hareketlerin değerlendirilmesinde şüphesiz ki, ayrılmı bir yaklaşım ile çalışmak, bilhassa halk yığınlarına karşı bunların davranış özelliklerini gözönünde bulundurmamız gerekir. K. I. Zadorov'a göre, yığnılara seslenmeyi bilen, onların politik aktivitesini kapitalist düzenin savunulması yararına yöneltmeyi becerebilen diktatörlük taraftarı aşırı sağcılar çağdaş faşizmin asıl temsilcileridir. Sağcı «radikalist» hareketler işte bu nitelikleriyle, tekelsel sermayenin egemenliğini teminat altına alma sistemi içinde harpten önceki faşizmin oynadığı rolün aynısını oynayabilir, aynı sosyal-politik fonksiyonu yerine getirebilirler. Çünkü, fa-

şizmin, gerici, karşı-devrimci amaçları için yığnıları kullanan politik parti eliyle açık terörist diktatörlüğünü gerçekleştirdiği iyice bilinmektedir.

Çağdaş sağcı «radikaller» ve ekstremistler, geçmişin ipliği pazara çıkmış faşist hareketlerinden, onların fikirlerinden ve şiarlarından uzak kalmayı yeğ tutuyorlar. Fakat bu akımların somut tahlili, çoğunun köklerinin, ne yandan bakılsa, iki harp arası dönemin faşist hareketinde olduğunu göstermektedir. Bunlar, propagandalarında, egemen sınıfın sosyal-politik tutuculuğunu ve gericiliğini, harbe kadarki faşizmin de ayrıncı vasfı olan küçük burjuva hayalcilik ve âsiliğiyle bağdaştırıyorlar. Neofaşistlerin yığnıları etkileme metotları ve seferber etme biçimleri, düpedüz harpten önceki faşist partilerden alınmadır.

K. I. Zadorov raporunda şunları da belirtti: Sağcı «radikalist» cephe, faşizmin İkinci Dünya Harbindeki hezimetleriyle ilgili olarak başlayan kuvvet ayarlamasının, yani kuvvetlere yeni bir çeki-düzen verme çabalarının bugün de devam etmekte olduğu şüphesizdir. Bu süreç, tekelsel sermaye için «en gerekli» olanların uzun uzadıya ve hâlâ devam eden «doğal seçimi»nden sonraki yeni politik gerçekliğe kendilerini uydurmuş olan neofaşist partilerin belirip güçlenmeleri tehlikesini gizlemektedir.

Günümüzde faşist tehlikeye yalnız parlamento içi ve dışı mücadele alanında belirmiyor. Devlet-tekelsel kapitalizminin gelişmesiyle, bizzat aşırı gerici eğilimlerin temsilcileri, gittikçe daha büyük ölçüde, çağdaş kapitalizmin devlet makinesinin çeşitli halkaları olmaktadır. Burjuva demokrasisinin sınırlanmasına paralel olarak, sivil bürokrasinin gerici mutlak egemenliği yönündeki çabalar artmakta, toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel hayat süreçlerine icra kuvvetinin kontrolsüz müdahalesi çoğalmakta, büyük yetkiler yüksek memurların elinde yoğunlaşmaktadır. Bir yandan da, polis baskı ve terörüne, işçi ve halk aleyhtarı kanunlar biçiminde bir hukuki temel yaratılmak istenmektedir. I

Askerî sanayi kompleksinin reel ekonomik ve politik egemenliği genişliyor. Bu egemenlik, burjuva-demokratik sistemine gitgide daha büyük ölçüde karşı koyan ve onu kendisine tabi kılmaya çalışan başlıbaşına bir kuvvet haline geliyor. Gerici askeri çevrelerin, militarist unsurların faşist ideolojiyi kabule yatkınlıkları, emperyalizmin saldırganlığının giderek artması bakımından bilhassa tehlikelidir. Bu yatkınlık, barış mücadelesinin ve gerginliği azaltma çabalarının başarılarına karşı tutucu bir gericilik olarak da belirebilir.

Bu suretle, devlet makinesinin içeriden faşistleşmesi tehlikesi doğmakta ve bu temel üzerinde, tekelsel sermaye egemenliğini gerçekleştirmede burjuva-demokratik ve terörist rejim elemanlarını bağdaştıracak neofaşist biçimler yaygınlık kazanmaktadır. Böylece, yeni bir tehlike, yani burjuva-demokratik rejiminin, terdiden parlâmentarizm kalıntılarına ansızın silkip atarak diktatörlüğe geçme olanağını yaratacak faşist rejim haline gelmesi tehlikesi apaçık ortadadır.

Harp sonrası faşizminin politik coğrafyasına bir göz atacak olursak, bir başka karakteristik ayrıntı da herhalde dikkatimizi çekecektir. Harp esnasında emperyalizmin kalelerinde hezimete uğratılan faşizm, harpten sonra eski sömürge ve yarı-sömürge çevresine gitgide daha geniş ölçüde sokulmaktadır. Bununla beraber, bu çevrede yeni bir rolde, ulusal kurtuluş ve sosyal ilerleme güçlerine karşı mücadelede emperyalistlerin başlıca vurucu güçlerinden biri olarak kullanılan bağımlı bir yardımcı ve uydu rolünde eylem göstermektedir.

Bu ülkelerde iktidarı ele geçirme metotları bakımından şimdiki aşamanın ayırıcı bir vasfı da ihracat malı faşizmdir. Bu, kendi ülkelerinde burjuva demokrasisi özelliklerini (şu veya bu ölçüde) koruyan hükümetler tarafından askeri terörist rejimler biçiminde dışarıdan dayatılmaktadır. Uluslararası sermaye ve en başta ABD emperyalizmi bu gibi rejimlerin başlıca dayanağıdır. Dünya emperyalist ilişkiler sistemi içinde, ihracat malı faşizm, yeni-sömürgeciliğin âleti, az gelişmiş ülkeler halklarına emperyalist burjuvazinin diktasını dayatma aracı hizmetindedir.

Şüphesiz ki, neofaşizmin, çeşitli ülkelerdeki koşullarla ilgili olarak tahlil edilmesi gereken başka özellikleri de vardır.

Faşist tehlike ve komünistler

Faşist tehlikeyle mücadele sorununun çağdaş konuş tarzında başlıca özellik, bu ödevi başarıyla yerine getirmenin ancak anti-emperyalist savaşın genel çerçevesi içinde mümkün olduğu görüşüdür. Çağdaş anti-faşist mücadele, işçi sınıfının, bütün demokratların ve bütün özgürlük taraftarlarının aynı zamanda spesifik ödevidir. Komünist ve işçi partileri taktiklerini işleyip belirlerken bunu da gözönünde bulunduruyorlar.

Uluslararası ve bölgesel danışma toplantıları dokümanlarında ve aynı zamanda kardeş partilerin kongrelerinde, anti-emperyalist ve anti-faşist mücadeleyi organik olarak birleştirmenin taktiği işlenmiş bulunmaktadır. Bugün faşizme karşı mücadele ne gibi temel unsurları içermektedir? K. İ. Zadorov'a göre bu temel unsurlar şöylece sıralanabilir:

– Faşist ve zorba rejimlere karşı savaşmakta olan ulusal ilerici güçlere gösterilen reel desteğin güçlendirilmesi; ulusal ve uluslararası plânda, baskı politikasına karşı, ölüm tehlikesiyle yüzyüze gelmiş bulunan yurtseverleri ve demokratları kurtarmak için, hukuk işlemlerinde komünistlere ve diğer yurtseverlere reva görülen keyfiliğe karşı, hapislerde çürütülmekte olan demokratların serbest bırakılması için sistemli olarak mücadele yürütülmesi;

– emperyalist burjuvazinin, işçi aleyhtarı kanunlara da başvurarak, emekçiler tarafından çetin sınıf savaşları sonucunda elde edilen demokratik hak ve özgürlükleri budama ve yoketme yeltenişlerine karşı kesin bir

direnış gösterilmesi (burada, gericiliğin el uzatmalarına karşı yalnızca işçi sınıfının dolaysız ekonomik ve politik menfaatlerinin savunulması değil, aynı zamanda toplumsal hayatın her yanı ile demokratlaştırılması için mücadele sözkonusudur; faşizmin kökleri yalnız tekelci sermaye egemenliğinin üstüne yürümekle, gerçekleştirilmesi emperyalizmi tüm olarak zayıflatan, onun egemenlik temellerini sarsan demokratik istekler için mücadele yürütmekle kazanabilir);

– harp kundakçılarına karşı, gericiliğin alıp yürütmesine-kapitalist memleketlerin iç koşulları bakımından – elverişli bir ortam yaratmak üzere emperyalist çevrelerin uluslararası gerginliği koruma ve artırma çabalarına karşı yorulmak bilmez bir mücadele yürütülmesi; faşizmin doğal dayanakları olan militarizmin ve gerici askeri çevrelerin politik hayat üzerindeki etkilerinin artmasına karşıkonulması;

– anti-sovyetizmin açığa vurulması (bu eylem, Sovyetler Birliği, sosyalist dünya, bütün anti-emperyalist ve anti-faşist güçlerin ana dayanağı oldukları için, anti-emperyalist ve anti-faşist savaşın başarılı olabilmesinin en önemli koşuludur);

– emperyalizmin saldırgan kuvvetlerine karşı, faşist rejimlere karşı politik ve sınıfsal mücadelenin etkin bir biçimi olarak, başka başka sosyal düzenlere sahip devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları prensipine bağlı kalınması;

– emperyalizmin örgütlediği karşı-devrimci komplolara, gerici darbelere karşı, faşizmin ihracına karşı, askeri müdahalelere ve her türlü saldırı hareketlerine karşı kesin bir direniş gösterilmesi;

– ırkçılığın, şovenizmin, gerici milliyetçiliğin, intikamcılığın, sionizmin ve anti-semitizmin insan düşmanı ideoloji ve pratiğinin bütün belirtilerine karşı mücadele açılması.

Çağdaş faşist tehlikeye karşı mücadelenin bütün bu doğrultuları, şu veya bu memleketin koşulları içinde elbette kendi somut biçimlerini bulur. Sempozyumda bu sorun üzerinde fikir değiş tokuşu yapılması da faydalı olacaktır. K. İ. Zadorov bununla ilgili olarak üç noktaya dikkati çekti.

Neofaşizmi küçümsemenin zararları. Bazan, faşizmin olanaklarının şimdi epeyce sınırlı olduğu ve bundan ötürü de ona büyük bir önem vermeye mahal olmadığı gibi bir düşünce ileri sürülüyor. Örneğin, yığınların anti-demokratik, şovenist, ırkçı ve militarist fikirleri kabul etme temayülünün eğitim ve kültürdeki yükselişle azaldığını ve dolayısıyla faşizm tehlikesinin ortadan kalktığını, kendiliğinden sönüp gittiğini söyleyenler oluyor. Hattâ, nice kuşakların demokratik gelenekler ruhunda eğitilmiş bulunduğu memleketlerde faşizmden endişe etmenin yersiz olduğunu söylüyorlar. İyî ama, tecrübe, bize bunun tam tersini gösteriyor. Vaktiyle, Hitlerin iktidara gelişine kadar da, Almanyada faşizmin üstün gelmesine asla ihtimal verilmi-

yordu. Çünkü Almanyanın sağlam işçi hareketi geleneklerine sahip, yüksek gelişimli ve yüksek kültürlü bir memleket olduğu söyleniyordu. Fakat, bilindiği gibi, faşizm tam da bu memlekette en büyük canavarlık örneğini verdi.

Marksist-Leninistler, ne dünyada sosyalizmin yararına oluşan değişikliklerin, ne uluslararası gerginlikte son zamanlarda hissedilmekte olan hafiflemenin, ne de kapitalist memleketlerde işçi sınıfının ve emekçi yığınlarının demokrasi ve ilerilik uğrunda başarılarının kendi kendimizi teskine ve uyanıklığı gevşetmeye yol açamayacağını ve açmaması gerektiğini belirtiyorlar. Faşizme ve gericiliğe karşı mücadele sorunu elbette her memlekette bir başka biçimde ele alınır ve çözülür. Fakat, bilindiği gibi, bunalım durumlarının keskinleşmesi koşullarında faşizmin politik alana çıkması olayı, bir yandan devrimci olanakların işçi sınıfı ve emekçiler tarafından yeterince kullanılmadığına, öte yandan da burjuvazinin zayıflığına tanıklık eder. Tecrübenin gösterdiği üzere, faşizm, yığınların kesinlikle devrime yönelişinden önce de bu alana çıkmıştır ve yeniden çıkabilir. Kaldı ki, bizim bu dinamik yüzyılımızda, faşist darbeye veya devlet-tekel egemenliğinin faşistleşmesine yol açabilecek ve bu nükleer silâhlar yüzyılında sonuçlarının küçümsenmesi çok tehlikeli bir hata olabilecek politik bunalmaların başgöstermeyeceği hiç de söylenemez.

O halde, komünistlerin bütün bunları önceden görmeleri ve böyle durumlara hazır bulunmaları gerekmez mi? Şüphesiz ki gerekir. Kardeş partilerin 1969 Yılı Uluslararası Danışma Toplantısı da bu çağrıda bulunmuştur. İşte yalnız bu sebeple dahi, (partilerarası değil, teorik bir karakter taşıyan) sempozyumumuzun derin bir politik anlam ve önemi olduğunu söyleyebiliriz.

Neofaşist ideolojinin açığa vurulması. Bugün komünistlerin açık faşistlerle fikir mücadelesi yürütmeleri, 1920 ve 30 yıllarındakinden daha kolaydır. Daha kolay diyoruz, çünkü faşist ideoloji pratikte hezimete uğratılmıştır. Şimdi halklar, faşizmin egemenliğinin insanlığı nereye götürdüğünü kendi tecrübelerinden bilmektedirler. Ne var ki, neofaşizmin, geniş yığınların bilincini zehirleme, onları kendi fikirlerinin bağnazları haline getirme kabiliyeti de küçümsenmemelidir. Geçmişte, faşist partiler, iktidara gelebildikleri nice memleketlerde, işçi hareketini terörle ezmeden önce, ideolojik mevzilerinden çıkarabilmişlerdir.

Faşist ideolojinin açığa vurulması için yalnız teorik eleştiri yeterli değildir. Üstelik, bu ideoloji sadece bu yolla yenilmez, çünkü faşizmin ideolojik salgın özellikleri onun bilimsel olmayışında, önselliğinde (apriori) ⁽¹⁾, eklektizminde, prensipsizliğinde, ilkilliğinde gizlenmektedir. Faşist ideoloji, teorik sağduyuya değil, yığınların politik bilgisizliğine, geri kalmışlığına ve

(1) Apriori: Hiçbir denemeye dayanmadan ve yalnız akıl yordamıyla (not: red.).

tecrübesizliğine yöneliktir ve kapitalist toplumun fikri düşüşünün akla gelebilecek bütün ürünlerini nefsinde toplamaktadır.

Neofaşist ideolojinin açığa vurulması, halk arasında bugünkü faşistlerin kazanmaya çalıştıkları çevrelerin bilinçlilik düzeyi gözönünde bulundurularak yapıldığı takdirde etkili olabilir. Çağdaş faşistlerin, politik bakımdan henüz olgunlaşmamış yığınları, yalnız saplandığı kör inançları körükliyerek değil, aynı zamanda burjuva hükümetlerinin politikasından, tekellerin egemenliğinden, günlük ekonomik ihtiyaçlarının giderilmesinde tüm parlamenter iktidar mekanizmasının gösterdiği acizden hoşnutsuzluğunu da sömürerek «aldatmalarına» tam vaktinde engel olmanın büyük bir önemi vardır. Neofaşist ideolojinin spesifik özelliklerinin açıklanması, yığınlar arasında sızmada kullandığı somut usullerin, metotların ve kanalların incelenmesi gerekmektedir.

Neofaşist ideoloji, örneğin, bütün olguları manevi bakımdan değerlendirmede kendi hayat tarzını bütün diğerlerine yeğleme açısından hareket edildiği ve her şeyin yığınsal bilince genel ölçü olarak dayatılan belirli biçimde seçilmiş tarihsel ve kültürel gelenekler menşurundan geçirildiği etnosantrizm'in ⁽²⁾ sosyal-politik hurafelerini silâh olarak kullanmayı denemektedir. Netekim, çağdaş faşistler, kendilerini «Avrupalılık» ve «Amerikanizm» ruhunun taşıyıcıları olarak gösteriyor, Batı Avrupalıların ve Kuzey Amerikalıların kültür ve ahlak bakımından diğer halklardan üstün oldukları fikrini propaganda ediyor, dünyanın kaderine yön vermenin onların «hakkı» olduğunu «ispat ediyorlar». «Avrupalılık» ve «Amerikanizm» şiarları, şovenizmin gayet tehlikeli bir türü olan bu sloganlar, «toplumsal entegrasyon», yani «dış düşman» saydıkları sosyalist ülkelere ve kurtuluş hareketine karşı durabilmek üzere «sosyal iç barış» fikirlerini desteklemek için kullanılıyor.

Neofaşistlerin silâh edinmeye çalıştıkları bir başka tehlikeli fikir de, yığınların tarihsel sorumluluğa yabancılaştırmasını ve bu sorumluluğun, bilimsel, mesleki bilgiye, çelik bir idareye ve genel menfaat sezgisine sahip bir seçkinler zümresi elinde toplanmasını öğütlemeleridir. Yığınlara, toplumsal hayat problemlerini kendi başlarına çözme yeteneğine sahip olmadıkları ve kendilerini bu seçkinlerin eline bırakmaları gerektiği fikri telkin edilmek istenmektedir.

Neofaşizm, burjuva demokrasisi ve tekcephe. Hareketimizin eski savaşçıları, faşizme karşı mücadelenin, başlangıçta, onun mahiyetinin tam olarak anlaşılmaması yüzünden, ne kadar zor yürüdüğünü hatırlamaktadırlar. Günümüzün «solları», neofaşizm ile topyekûn sağ tehlike ve diğer burjuva partileri arasındaki sınırları kaldırmaktan söz ederken, hep sektör mevzilere kaymaktadırlar.

(2) Etnosantrizm: Bir toplumsal, ulusal veya başka grupun önemini büyütmeye ve ona imtiyazlı bir durum tanıma (not: red.).

Problemin özlüğünün iyice anlaşılmasında, G. Dimitrov'un Komintern VII. Kongresindeki raporunda yaptığı ve temellendirdiği şu sonuçlamanın iklesel bir önemi vardır: «Faşizmin iktidara gelmesi, bir burjuva hükümetinin yerine diğerini getirmek gibi *basit bir değiştirme* işi değil, burjuvazinin sınıfsal egemenliğini gerçekleştiren bir devlet biçiminin, yani burjuva demokrasisinin, diğer bir biçimle, açık terör diktatörlüğüyle değiştirilmesidir.»⁽⁶⁾

Komünistler faşizmin uzlaşmaz düşmanıdır. Komünistler, burjuva demokrasisinin sağa sapmalarına karşı da mücadele ediyorlar. Çünkü bu sapmalar, emekçilerin demokratik özgürlüklerinin boğulması, parlamentonun haklarının kısıtlanması, gericiğin mevzilerinin güçlenmesi ve devrimci harekete karşı baskıların artması anlamına geliyor. Komünistler, aynı zamanda, böyle bir sağa sapma ile burjuva demokrasisinin reddi ve ortadan kaldırılması arasındaki büyük politik ayrımı da gözönünde bulunduruyorlar. Kendiliğinden anlaşıldığı üzere, devlet-tekel kapitalizmi ortamında burjuva demokrasisinin sağa sapması burjuva devlet makinesinin faşistleşmesi eğilimlerini kuvvetlendirir, faşistlerin iktidarı ele geçirmele- rine de yardımcı olabilir.

Bugün olağanüstü önemi olan bir sorunun, faşizmin yayılmasına karşı anti-emperyalist tekcephenin güçlü bir set olarak kullanılması sorununun çözümlenmesine bilhassa ihtiyaç vardır. Kaldı ki, bizim fikir düşmanlarımız, örneğin bunların epeyce ünlülerinden R. Garodi, daha geçenlerde çıkan «Alternatif» adlı kitabında, anti-emperyalist blokun kazanacağı bir zaferin ... faşist tehlike için en iyi koşulların doğmasına yol açacağını iddia etmektedirler. (?) Bu iddiayı yorumlamak istemez. Şimdi, birçok kapitalist memlekette komünistlerin diğer sol güçlerle birlikte tekcepheye katıldıkları veya böyle bir cephenin yaratılması için çalıştıkları günümüzde, kardeş partilerin düşündükleri gibi, başarılarımız, anti-emperyalist blokun varlığı koşullarında ve bu blokun yardımıyla faşist tehlikeye karşı mücadele problemlerini ve mücadelenin kendisini teorik ve pratik bakımdan doğru biçimde anlamamıza çok bağlıdır.

Önümüzdeki yıllarda, devrimci işçi sınıfını ve müttefiklerini, emperyalizmle gericilikle ve faşizmle çetin bir savaş bekliyor. Anti-emperyalist mücadeleyi daha ileri doğru örgütleme ve bütün demokratik güçleri bir bayrak altında toplama ödevi, komünist hareketi taktığının önemli bir problemi olmuştur. Ve bugün artık, birçok komünist partisinin düşündükleri gibi, anti-faşist hareketi yalnız ulusal çapta değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde geliştirmeye ihtiyaç vardır.

K. I. Zarodov, komünistlerin faşizmle görülecek hesapları olduğunu söy-

⁽⁶⁾ G. Dimitrov, Faşizmin saldırısı ve faşizme karşı işçi sınıfının birliğini sağlama mücadelesinde Komünist Enternasyonalinin ödevleri, Moskova, 1935, s. 12.

⁽⁷⁾ R. Garaudy, L'alternative. Edition Robert Laffont, Paris, 1972.

ledi. Bütün politik partiler arasında, hürriyet, demokrasi için, halkın menfaatleri için savaşan bütün yurtseverler arasında, komünistler, faşizmle savaşta en ağır kayıpları verdiler. Büyük Anayurt Harbi'nde faşist salgıncılara karşı savaş alanlarında düşen Sovyet komünistleri 3 milyonu bulmaktadır. Naziler, Avrupanın en büyük ve en savaşkan komünist partilerinden biri olan Almanya Komünist Partisinin onbinlerce üyesini ve parti önderi E. Telman'ı öldürdüler. İtalya, İspanya, Portekiz, Fransa ve diğer birçok memleketler komünistleri de büyük kayıplara uğradılar.

Ve bugün, faşistlerin ilk kurbanları yine komünistlerdir. Portekizden, İspanyadan, Guatemaladan, Gine (Bisau)'dan, Yunanistandan, Brezilyadan ve daha nice memlekette her gün öfke ve nefret uyandıran acı haberler gelmektedir.

Komünistler, faşizmin hüküm sürmekte olduğu ülkelerde anti-faşist savaşçı güçlendirmekle, halen küçük faşist grupların bulunduğu ve bunların kendi ideolojilerinin propagandasına hız verdikleri memleketlerde faşist tehlikeye karşı herkesten önce seslerini yükseltip harekete geçmekle ödevlidirler. Faşizmin yeryüzünde canavar gibi baş kaldırıp ulumasını ve faşist kurşunlarının vızıldamaya başlamasını beklemek doğru değildir.

İşte bunun için, daha bugünden, neofaşizmin teorik tahlilinin yapılması, onun yasallıklarının, gelişme özelliklerinin belirlenip açıklanması, bütün tür ve biçimlerinin incelenmesi büyük bir politik önem taşımaktadır.

Ve bugün, Hitlerci nazizmin kâbusunu yaşamış olan memlekette, nazi kuvvetlerinin hâlâ mevcut oldukları ve eylem gösterdikleri memlekette, anti-faşist gelenekleriyle ünlü bu Essen şehrinden, faşist diktatörlüğe karşı savaşan, halkları neofaşizm tehlikesine karşı uyararak, neofaşizmin açığa vurulması ve ona karşı direnişin örgütlenmesi çağrısında bulunan komünistlerin seslerini yükseltmeleri, hareketimiz için büyük bir şereftir.

K. I. Zarodov, Marksistlerin bu uluslararası sempozyumunun, çağdaş faşizm tehlikesinin daha iyi anlaşılmasına ve geniş anti-monopolist ve anti-emperyalist mücadelenin hızlandırılması yollarının saptanmasına yardım edeceği ümidini belirterek sözlerine son verdi.

aynı zamanda tüketim yapılışının (her şeyden önce sürekli kullanımlı malların) «eşitleme»sine dayanarak; sosyologlar da, maddi üretim sürecinde kafa emeğinin payının artmasına, işçi sınıfının temel birliklerinin genel öğrenim düzeyinin yükselmesine vb. dayanarak kanıtlamaya çalışıyorlar.

Sosyal-psikolojik alanda entegrasyona bilhassa önem veriyorlar. Örneğin, insanların rütbece hiyerarşisinin yerini gitgide teknolojik süreçlerin hiyerarşisi aldıkça, işçinin önünde, çalıştığı işletme ile kendi ayniyet ve uygunluğunu hissetme, «daha kenetli ve entegre bir iklim»de çalışma olanağı açıldığını iddia ediyorlar.

Şehir-içi göçler, «şehir köyü» dedikleri kümelerin, yani işçi sınıfının türdeş sosyal topluluklarının eriyip gitmesi de aynı plânda ele alınıyor. Bu toplulukların dağılıp gitmesiyle, işçilerin geleneksel hayat tarzını perçinliyen ortamın kaybolduğunu söylüyorlar. Onlara göre, işçiler, diğer sosyal grupların ve «tabaka»ların etkisine eskisinden daha mâruz bulunuyor ve kendilerini saran toplumsal çevrenin fazla, yani açık ekonomik, sosyal-kültürel ayrımları olmiyan ve biçimden yoksun bir tabakanın hayat tarzını paylaşıyorlar. (6)

Sağ ve «sol» revizyonistler, işçi sınıfına ve bu sınıfın toplumsal gelişimdeki rolüne ilişkin Marksist-Leninist görüşe hücumlarında pek gayretkeş davranıyorlar. Bunların bazıları (E. Fischer, R. Garaudy vb.), işçi sınıfının yerine bir «yeni tarihsel blok» koyarak, proletarya kavramını «ücretli emek» kategorisi içinde eritmeye çalışıyorlar. Diğer bazıları da («Manifesto» grubu vb.), tersine, proletaryayı yalnız beden emeği kişileri olarak sınırlandırıyor, işçi sınıfını genellikle düşman kuvvetler soydıkları aydınlara karşı koyuyorlar.

Proletaryanın tarihsel rolünün reddinde, çağdaş devrimci süreçte işçinin değil, köylünün temel kişi olduğu teorisini ileri süren küçük burjuva «devrimciliğinin» ideologları da büyük bir çaba gösteriyorlar. Bunlar, «dünya şehri»nin (yani işçi sınıfının politik bakımdan örgütlü ve en güçlü birliklerinin yoğunlaştığı sanayi merkezlerinin) karşısına, onu çevreleyen «dünya köyü»nü koyuyorlar. Proletaryanın hegemonyasını ve işçi sınıfının evrensel-tarihi ödevini eskimiş kavramlar olarak ilân ediyor, yöneticilik rolünün artık «çağdaş dünya devrimi»nin oluşma temeli sıfatıyla köylülere ve «dünya köyü»ne geçmekte olduğunu söylüyorlar.

Bu görüş ve anlayışlar, bütün ayrımlarına ramen, eninde sonunda aynı hedefi, aynı toplumun temel devrimci gücü olan işçi sınıfını defterden silercesine inkâr hedefini güdüyorlar.

(6) Örneğin, bak: H. Wilensky, Work, Careers and Social Integration. «International Social Science Journal», Vol. 12, No. 4, 1960; yine aynı yazardan «Amerikan işçilerinin sınıfsal bilinci». «Amerika» dergisi, 1971, s. 7.

İşçi sınıfıyla ilgili Marksist araştırmalar

İşçi sınıfının problemleri ve çağımızdaki rolü, uluslararası komünist ve işçi hareketinin dokümanlarında, Marksist-Leninist partilerin kongre materyallerinde, bu partiler yöneticilerinin eserlerinde ve demeçlerinde, Marksist bilginlerin incelemelerinde teorik olarak enine-boyuna işlenmiştir. İşçi sınıfının «de-proletarizasyon»u, «burjuvalaşma»sı ve «entegrasyon»u görüşlerinin sözgelisi ekonomik temelini oluşturan kanıtların asılsızlığını, çağdaş kapitalizmi konu edinen birçok monografi inandırıcı biçimde gösteriyor. Örneğin, SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nden bir yardımcı grupun iki ciltlik eseri (7), gelişmiş kapitalist memleketlerde sosyal-politik değişimler üstüne yapılan inceleme (8), bunlar arasındadır. Sovyet akademisyeni N. N. Inozemtsev ve Bulgar bilginlerinden T. Trendafilov (9), kapitalist toplumun sosyal-ekonomik yapısındaki değişimler üzerinde büyük bir dikkatle durmaktadır. Aynı problemler, FAC devlet-tekel kapitalizmi hakkında ADC'nde yayımlanan monografide, Fransada, ABD'de vb. yayımlanan Marksist eserlerde ayrı ayrı memleketler açısından ele alınmaktadır. (10)

1972 yılında, sosyalist ülkeler bilginlerinin çok yanlı işbirliğiyle uğraşan Problemler Komisyonu'nun «dünya devrimci sürecinde işçi sınıfı» konusu üzerindeki çalışmaları başladı. Bu çalışmalara, Bulgaristan, ADC, Polonya, Romanya, Sovyetler Birliği, Macaristan ve Çekoslovakya'dan birçok bilimsel araştırma enstitüsü temsilcileri katılıyorlar. Komisyon, artık, Moskova, Sofya ve Berlin'de devrimci işçi hareketinin aktüel teorik problemlerine ve işçi sınıfının rolü hakkındaki Marksist-Leninist anlayışlara hasredilen üç konferans yapmış bulunmaktadır. (11)

Sözü geçen bu araştırmalar, kapitalist toplumda, ekonomik, sosyal ve politik alandaki sınıfsal kutuplaşmanın arttığını göstermektedir.

Ücretli emek ordusunun artışı

Eldeki verilerin ve kanıtların tahlili, ücretli emek ordusunun durmadan arttığını gösteriyor. 1972 yılında ücretli emek ordusu 230 milyon kişiyi

(7) Çağdaş tekelleşen kapitalizmin politik ekonomisi. İki cilt. Moskova 1970.

(8) Gelişmiş kapitalist memleketlerde sosyal-politik ilerlemeler. Moskova 1971.

(9) N. N. Inozemtsev, Çağdaş kapitalizm: Yeni olgular ve çelişkiler. Moskova 1972. T. Trendafilov, Bunalımlar, çevrimler, ayarlı konjonktür. Teori ve pratik. Sofya 1971.

(10) Der Imperialismus der BRD. Berlin, 1971; Le capitalisme monopoliste d'Etat. Traite marxiste d'economie politique. V. 1, 11. Paris, 1971; Gus Hall, Imperialism Today. New York, 1972.

(11) Birinci konferansın materyalleri, yakın geçmişte Moskovada çıkmış olan «İşçi sınıfı-temel devrimci güç» adlı kitapta yayımlanmıştır.

buldu (1960'ta 190 milyonda) ⁽¹²⁾. Aktif nüfus içinde ücretli emeklilerin payı da artıyor. Son onbeş yıl boyunca bu artış şöyle bir yol izledi: ABD'de % 81,9'dan 91,6'ya; FAC'de % 75'ten 82,6'ya; Fransa'da % 68,2'den 76'ya; İngiltere'de % 89,1'den 93,5'e.

Marksist bilim, ücretli işçileri ve işçi sınıfını birbirinin aynısı kategoriler saymaz. Birincilerin kategorisine, çokçası işçi sınıfıyla hiçbir ilişkisi olmayan sosyal gruplar girer. Örneğin, büyük işletmelerin yöneticileri, menajerler, yüksek memurlar vb., yani egemen kapitalist sınıfının organik bir parçası olan kimseler de biçimsel olarak ücretli işçiler kapsamına girerler. Ücretli işçiler kadrosuna, keza, işçi sınıfına yaklaşan, fakat henüz ona katılmamış olan sosyal gruplar da girerler.

Ücretli emek ordusunun yapısında, işçi sınıfı, tarihsel bakımdan en aktif, ilerici ve örgütlü toplumsal güç olarak belirir. Çeşitli soydan ve boydan «teorisyenler», proletaryanın sınıfsal özgülüğünü ne kadar eritmek isterlerse istesinler, onun kapitalist toplumdaki esas sosyal karakteristiği değişmez olarak kalmaktadır. Bu, dün olduğu gibi bugün de, burjuvaziyle uzlaşmaz çelişkili, üretim araçlarından yoksun, üretim ilişkileri isiteminde tâbi bir durumu ve yeri olan, sömürülen ve işgücünü kiralayarak geçinen ücretli işçiler sınıfıdır.

Şüphesiz, işçi sınıfının yapılışında üretim güçlerinin ve üretim ilişkilerinin gelişmesiyle bağlı değişimler olmaktadır. ⁽¹³⁾ Öyle ki, hele bilimsel-teknik koşullarında toplumsal işbölümünün genişlemesiyle, bazı kol emeği türleri ya kaybolup gidiyor, ya da arka plâna geçiyor. Bilimsel-teknik ilerlemenin ön mevzilerinde, emek, entelektüel bir içerikle giderek daha çok dolgunlaşıyor. İşçi sınıfının safları, teknikleşmiş ve icracı kafa emeği alanında çalışan yeni işçi birlikleriyle doluyor.

Bu yapısal değişimler, kapitalist toplumda işçi sınıfının «kaybolup gittiği» iddiasına dayanak olamaz. Tersine bu sınıfın nispi payı ve mutlak sayısı artıyor. Yüzyılımızın başında aşağı yukarı 30 milyon kişi olan proletarya, 1972'de artık yalnız sanayice gelişmiş kapitalist memleketlerde 200 milyonu aşmış bulunuyor.

Ve bugün, elbette işçi sınıfı tarihsel sürecin en önünde yürüyen başlıca üretici ve dolayısıyla toplumsal güç olarak belirlemektedir. ⁽¹⁴⁾ Ve bu sınıfın, sayıca en kalabalık ve etkisi en büyük birliği, düne kadar olduğu gibi,

⁽¹²⁾ «Ücretli emek ordusu.» İstatistik materyaller. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» — «Yeni Çağ», 1973, sayı 1, s. 67.

⁽¹³⁾ Uluslararası işçi hareketi. M., 1972; Bilimsel-teknik devrim ve komünist hareketlerinin problemleri. M., 1972; Kapitalist memleketler işçi sınıfı ve bilimsel-teknik devrim. Prag, 1969.

⁽¹⁴⁾ İ. A. Sokolov, Dünya iktisadiyatı ve devrimci süreç. Moskova, 1971. Kapitalist memleketlerde işçi hareketlerinin temel problemleri. Moskova, 1970.

bugün de sanayi proletaryasıdır. Bu birlik, objektif durumu ve örgütlük düzeyi bakımından, sınıfın perçinleyici halkasıdır.

Sömürülen ve ezilmek istenen sınıf

Sanayice gelişmiş kapitalist memleketler işçilerinin maddi durumlarında çetin sınıf mücadeleleriyle sağlanan iyileşme, kendilerine ne bolluk, ne de «refah» getiriyor. Bilimsel-teknik devrimin bütün boyutlarda gelişmesiyle, işçilerin ihtiyaçları ve ortalama iş ücretleri arasındaki farkın artması dikkate değer bir olaydır. Gelişmiş kapitalist memleketlerde durmadan artan hayat pahalılığı, bir yandan, işçilerin iş ücretinin artırılması için yürüttükleri mücadelenin sonuçlarını silip götürmektedir.

Tam veya kısmi işsizlik tehlikesi, işçi sınıfının başı üzerinde hâlâ Damokles Kılıcı gibi sarmaktadır. Başlıca emperyalist memleketlerde resmen kayıtlı işsizler sayısı 1969'da 6,5 milyonken, 1971'de 10 milyonu bulmuştur. Hükümet dışı ve bilhassa sendikal kaynakların verilerine dayanılarak yapılan hesaplar, gerçekte işsizliğin çok daha geniş ölçüler aldığını göstermektedir. İşsiz kalanlar arasında, daha az kalifikasyon gerektiren mesleklerin işçileri ağır basmakta, fakat bununla beraber, hizmetlilerin, mühendislerin, bilginlerin sayısı artmaktadır.

Uluslararası tekeller, işçi sınıfının sosyal kazanımlarına karşı saldırılarını şiddetlendiriyorlar. Bu tekeller, üretimi bir memlekettten diğerine aktarır ve böylece temel değiştirirken, işçi hareketinin en geniş atılımlar gösterdiği yerde üretimi azaltarak proletaryayı daha amansızca sömürme ve baskı altına alma olanağını elde ediyorlar.

Son yıllarda, çalışma hızının artırılmasıyla işçi sınıfının sömürülmesi daha da şiddetlendi. Birleşik Amerikada, 1947 yılından 1970'e kadar, üretimde bir işçinin verimliliği, her hangi bir donatım modernleşmesi olmadan, şöyle bir gelişme göstermiştir: Çelik üretimi sanayiinde % 48; demiryolu nakliyatında % 197; maden kömürü sanayiinde % 213 (oysa aynı dönemde bu işkollarında istihdam — sırasıyla — $\frac{1}{3}$, % 40 ve üç defa azalmıştır). ⁽¹⁵⁾ Kapitalist sömürü sisteminin, emekçilerin sağlığını tümüyle baltaladığı apaçak bir gerçektir. ⁽¹⁶⁾

Görüldüğü gibi, devlet-tekel koşullarında işçi sınıfının gerçek durumunu yansıtan tablo, işçiler ile burjuvazi arasındaki uzlaşmaz zıtlığın maddi nedenlerinin ortadan kalktığını ispata çalışanların dayanak olarak kullanmak isteğiyle çizdikleri tablodan tamamen farklıdır.

⁽¹⁵⁾ «World Magazine». Semptember 18, 1972, p. 2.

⁽¹⁶⁾ S. A. Eršov, ABD: Kapitalist üretim ve emekçisizliği. Moskova, 1972.

İşçi sınıfının «orta sınıf» içinde sözümona «entegrasyon» una ilişkin hükümler, «beyaz yakalılar»ın yekpâre bir sosyal kategori olduğu yolundaki yanlış düşünceye dayanıyor. Oysa, bu kategori oldukça çeşitli grupları kapsamaktadır. Firma direktörü ile sıradan bir yazıhane memuru arasında, daire başkanı ile evrak memuru arasında daima büyük bir mesafe olmuştur. Bu mesafe, şimdi, hizmetliler kategorisi için tipik mesleklerin giderek artan yığınsallaşması koşullarında, daha da büyümüştür.

Eldeki verilerin ve kanıtların tahlili, hizmetlilerin açık sınıfsal ayrımlaşmasını ortaya koyuyor. Bunların dikey yapılış çizgisi üç kategoriden oluşuyor: a) Egemen sınıfın ayrılmaz bir parçasını teşkil eden kimseler; b) şehir orta tabakaları terkinbine giren özel gruplar; c) işçi sınıfına yaklaşan veya onun bir parçası haline gelmiş bulunan emekçiler (ticaret-yazıhane proletaryası). İşte ancak bu ayrımlaşma gözönüne alındığı taktirdedir ki, «beyaz» ve «mavi yakalılar»ın maddi durum düzeylerinin ve hayat tarzlarının yakınlaşmasına ilişkin veriler doğru biçimde anlaşılabilir. Evet, böyle bir yakınlaşma görülmektedir. Fakat bu, «beyaz yakalılar»ın hepsiyle değil, bunların en yığınsal olan «aşağı» kısmıyla; kol emeği işçilerinin «orta sınıf» düzeyine çıkarılması suretiyle değil, hizmetlilerin önemli bir kısmının — üretim sistemindeki yerleri ve toplumsal durumları bakımından — işçi sınıfının temel birliklerine yaklaşmaları sonucu olarak meydana gelmektedir.

Sanayi proletaryasının kalifikasyon ve öğrenim düzeyinin yükseltilmesi, onun orta sınıfla entegrasyonuna yardım etmesi gereken bu gelişme, esas üretici güç sıfatıyla işçi sınıfının oynadığı rol ile, bu sınıfın kapitalist üretim sistemi ve toplumsal ilişkiler toplamı içindeki bağımlı ve mazlum durumu arasındaki çelişkiyi derinleştirmektedir. (17)

İşçi sınıfının fikir ve psikoloji bakımından «burjuvalaşması», orta sınıf içinde «erimesi» iddialarına gelince, Marksist incelemeler başka bir tablo ortaya koymaktadır. (18) Çağdaş kapitalizme özgü sosyal engeller ve sosyal eşitsizlikler, en az başlangıç kapitalizmi kadar, işçi yığınlarının sosyal ve politik aktivite kaynaklarından biri olan kapitalist üretim sistemine ve bu sisteme dayanan üstyapıya karşı olumsuz ilişkilerini durmadan yeniden üretmekte ve derinleştirmektedir.

(17) V. İ. Usenin, V. G. Kalenski, V. İ. Maslov, Çağdaş kapitalist işletme ve iktisadi egemenlik. M., 1971; G. D. Danilin. Kapitalizmde otomasyon ve bunun sosyal-ekonomik sonuçları. M., 1971; Sınıf mücadelelerinin önemli yönü. M., 1970.

(18) E. D. Vilhoçenko, Sanayide «insan ilişkileri» hakkındaki çağdaş burjuva teorisinin eleştirimi. M., 1971; Şehirleşme, bilimsel-teknik devrim ve işçi sınıfı. M., 1972; G. G. Diligenski, Kapitalist işletmeler işçileri. M., 1968.

Gerçekler, işçi sınıfının devrimciliğini yitirdiği yolundaki burjuva ve oportünist uydurmalarını tamamiyle yalanlıyor.

Yürütülen yığınsal ekonomik mücadele her yerde tüm devlet-tekel egemenliği sistemine karşı aktif politik eylemler halinde alıyor. Bugün, işçi sınıfının ileri sürdüğü istekler, yalnız emek ile sermaye arasında değil, aynı zamanda emekçi yığınları ile burjuva toplumunun devlet örgütü arasındaki karşılıklı ilişkilerle bağlı bir problemler takımını kapsıyor. (19) Birçok komünist partisinin programlarında, devlet-tekel kapitalizmi anlayışlarının alternatifi belirlenmiş bulunuyor.

Gelişmiş kapitalist memleketler proletaryasının yürüttüğü mücadelede, uluslararası tekellere ve kapitalist entegrasyonun olumsuz sonuçlarına karşı çıkışlar önemli bir yer alımya başladı. (20) İşçi hareketinin uluslararası tekeller çapında toplu sözleşmeler imzalama, çeşitli memleketler işletmelerinde aynı zamanda grevler yapma ve benzeri gibi enternasyonal biçimleri gitgide daha geniş ölçüde yaygınlaşıyor. Emekçilerin anti-monopolist çıkışları, faşizm tehlikesine karşı demokratik hak ve özgürlükler mücadelesiyle, emperyalist devletlerin saldırganlık politikasına karşı barış uğrındaki mücadeleyle sınıksız örülüyor.

İşçi sınıfının, ekonomik istekleri gibi, politik istekleri de, diğer emekçi tabakalarının menfaatlerini gittikçe daha büyük ölçüde yansıtıyor. Bu da, proletaryanın köylülerle, kol ve kafa emeği işçileriyle ittifaklar kurabilmesi için, harp aleyhtarları, üniversiteliler ve kadın örgütleriyle, diğer toplumsal demokratik hareketlerle ilişkilerini sağlamlaştırması için yeni perspektifler açıyor.

Proletaryanın nice sınamalardan geçmiş olan grev mücadelesi silâhı, burjuva propagandasının iddialarına rağmen, «eskimek» şöyle dursun, tam tersine daha da korkunç ve etkin bir nitelik almaktadır. Grev hareketinin sosyal temeli genişliyor. Bu harekete, sendikalarda örgütlenememiş şehir ve köy «orta tabakalar»ı da dahil olmak üzere, çeşitli ücretli emek müfrezeleri katılmaktadırlar. (21)

Bugün bazı burjuva araştırmacıları bile, sınıf mücadelesinin derinleşip keskinleştiğini, çok daha geniş ölçüler aldığını şu veya bu derecede kabul etmek zorunda kalmaktadırlar. İngilterede yayımlanan ve sosyal hareketleri konu edinen kitabın yazarının dediği gibi, eğer işçi sınıfı gerçekten

(19) Çağdaş emperyalizm ve devrimci mücadele. Prag, 1971; Sermaye ülkelerinde politik savaşlar. Moskova, 1971.

(20) Internationale Konzerne und Arbeiterklasse. Institut für Marxistische Studien und Forschungen. Frankfurt am Main, 1971.

(21) Örneğin, bak: W. Thompson and F. Hart, The UCS Workin. London, 1972; J. Arnison, The Million Pound Strike. London, 1970; ve dergimizin bu sayısında yer alan «Gelişmiş kapitalist memleketlerde grev hareketleri» başlıklı yazı.

burjuvalaşsaydı, bunun sonucu olarak üretimde işçi sınıfının savaş mâneviyatının kırıldığı, hızını ve şiddetini yitirdiği görüldü. Oysa gerçekte bunun tersi olmaktadır. ⁽²²⁾ Bir grup Batı Alman bilgininin yaptıkları somut sosyal araştırmaların sonuçları, kendilerini şu hükme vardırdı: Genellikle işçilerin, hiç değilse önemli bir kısmının tutumu, ortada işçi sınıfının aktivitesinin güçlenmesi için ciddi işaretler olduğunu göstermektedir. ⁽²³⁾ Bunun gibi daha birçok örnek verilebilir.

İşçi hareketi üzerindeki Marksist incelemeler, emekçilerin ekonomik ve politik mücadelesinin geniş bir panoramasını ortaya koymaktadır. ⁽²⁴⁾ Kapitalist sistemin karşısındaki sosyal güçler artmış ve sağlamlaşmıştır. Bunun sonucu olarak, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi yığınlarının Marksist-Leninist partiler yönetimi altında yürüttükleri aktif anti-monopolist mücadelenin gelişmesi seyri içinde, kapitalist düzenin devrim yoluyla kökünden değiştirilmesi için yeni olanaklar açılmaktadır. Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Danışma Toplantısı'nda belirtildiği gibi, bugün işçi sınıfı «devrimci mücadelenin, bütün demokratik, anti-emperyalist hareketin başlıca devrim gücü, seferber edici gücü»dür. ⁽²⁵⁾

Ve anti-komünizm ideologlarının, işçi sınıfının rolünü küçümseme, Marks'ın deyimiyle «insanlığın uyanışı»nın kaderini ellerinde tutan bu sınıfın evrensel tarihi ödevi hakkındaki Marksizm-Leninizm öğretisini yalanlama yolundaki bütün çabaları boşunadır. Marks'ın bu öngörüsü gerçekleşmektedir.

⁽²²⁾ Paul Wilkinson, Social Movement. London, 1971.

⁽²³⁾ Anfang der Rekonstruktionsperiode der Arbeiterklasse. Eine empirische Untersuchung. Frankfurt am Main, 1971.

⁽²⁴⁾ Son kitaplardan yalnız birkaçını sayalım.: Uluslararası komünist hareketi. Strateji ve taktik. M., 1972; Çağdaş komünist hareketinin problemleri. M., 1972; Lenin'in sosyalist devrimsel teorisi ve çağımız. M., 1972.

⁽²⁵⁾ Komünist ve İşçi partileri uluslararası danışma toplantısı, Moskova, 1969, s. 26.

Döviz bunalımında bir ravnt daha

Döviz bunalımı giderildi mi?

Tahtından indirilen dolar.

Devalüasyon kimin yararınadır?

Okuyucu mektubuna Yan Prajski cevap veriyor

Sayın yazı kurulu

Döviz bunalımında son depreşmenin doğurduğu ihtirasların artık yatıştırıldığı ve Avrupa borsalarının yine düzenine girdiği bu günlerde, size bazı düşüncelerimden söz etmek istiyorum. Bunları belki derginiz okuyucuları da ilgiyle karşılayacaklardır.

1973 Şubatında görülen bunalımın son yıllardaki mali sarsıntılar kadar şiddetli ve sürekli olmadığı, döviz pazarındaki olayların gidişini yakından izliyenlerin gözünden herhalde kaçmamıştır sanıyorum. Bu bunalım sadece birkaç gün içinde, yeni bir dolar devalüasyonu ile gideriliverdi. Ve eğer Batı basınına inanılırsa, bu devalüasyondan Amerikalılar da, Avrupalılar da, Japonlar da memnundurlar. Hattâ V. Brandt hükümeti, devalüasyonun «ancak gerçek uluslararası işbirliği sayesinde» mümkün olabildiğini söylemiş bulunuyor.

Bütün bunlar neyle açıklanabilir? Nikson, doların ödeme gücünü yitirdiğinin resmen itirafı üzerinden henüz bir yıl bile geçmeden, ikinci bir devalüasyona, neden böyle hiç kimsenin beklemediği kadar çabuk ve kolayca razı olmuştur?

Ben, döviz-finanş çelişkilerinin artık geçtiğini ve bunalımın elbirliğiyle giderildiğini söyleyen burjuva yorumcularının bu sorulara doğru dürüst cevap verdikleri kanısında değilim. Onları doğruya abartmadır. Şüphesiz ki, Brandt'in sözünü ettiği «uluslararası işbirliği», her şeyden önce yüksek gelişimli kapitalist memleketler hükümetleri arasında, «kendi» halklarına ve «üçüncü dünya» halklarına karşı yönelik bir işbirliğidir. Fakat, acaba, son bunalım, ABD, Batı Avrupa ve Japonya yöneticilerinin bir dereceye kadar ortak bir dil bulabilmiş olmalarından ötürü mü bu kadar çabuk giderilmiştir?

Bana kalırsa, son döviz bunalımı bilmecesinin anahtarı, aynı zamanda ABD'nin iç ekonomisi alanında gizleniyor. Çünkü Viyetnam'da ateşin kesilmesinden sonra, Amerika için, enflasyonun ve fiyat artışlarının, Federal bütçede, ticaret ve ödeme dengesindeki büyük açıkların sebep olduğu ağır durumu kısa zamanda düzeltme olanakları ortaya çıktı. Harbin sona

ermesi ve silâhlı kuvvetlerin yurda dönmesi, askerî harcamalarda, hele yurtdışı harcamalarda elbette belirli bir azalmaya yol açacaktı. Devlet bütçesinde ve ödeme dengesindeki iyileşme, aynı zamanda enflasyonun önemli kaynaklarından birini kurutmuş olacaktı.

Doların uluslararası itibarının uzun yıllardan sonra ilk defa sarsıldığı 1971'de böyle koşullar yoktu. Doların itibarı bir kere yitirilmiş olduğu için, bu defa yeni bir şey yitirilecek değildi. Kaldı ki, ticaret bilançosunda, uluslararası ödeme ilişkileri bakımından bütün olası sonuçlarıyla birlikte bir aktif elde edilebilirdi.

E. Vagner
Universite öğrencisi
Frankfurt/Main

16 Şubat 1973.

YAN PRAJSKI'NIN YORUMU

E. Vagner'in mektubu, kapitalist dünyadaki yeni döviz sarsıntılarını doğrudan doğruya konu ediniyor. Fakat gerçekte, çağdaş kapitalizmin ekonomik, sosyal ve politik hayatının daha geniş, ya da tam deyişle, temel sorunlarına değiniyor. Buna kani olabilmek için, doların son devalüasyonu ile bağlı olaylara eski ve yeni burjuva dogmalarıyla ilişkisi olmyan bir görüş açısından bakılması yeter. Batı Almanyalı okuyucumuz, soruna böyle bir yaklaşımı kendisi telkin ediyor ve hattâ bundan ötürü de ileri sürdüğü düşünceler ilgi uyandırıyor.

Döviz bunalımları kapitalist dünya maliyecilerinin ve politikacılarının başlarına dert açıyor. Fakat onlara kulak verecek olursak, sadece az veya çok rastgele beliren ve dolayısıyla hükümetin, bankerlerin ve ekonomistlerin gerekli çabayı göstermeleriyle giderilmesi tamamen mümkün görünen bazı geçici düzensizliklerin sözkonusu olduğunu düşünebiliriz. Ne var ki, burjuva maliyecilerinin – teorisyen ve pratisyenlerinin – döviz sarsıntılarının özlüğü ve kendilerinin bunları giderme yetenekleri konusunda gösterdikleri iyimserlik, sınıfsal sınırlılığa, kapitalist düzenin sarsılmazlığından, ekonomik etkinliğinden ve nerdeyse mükemmel sosyal düzeninden kuşkusu olmyan bir inanışla dayanmaktadır.

Döviz bunalımının gerçek ve derindeki nedenlerini, ölçülerini ve muhtemel sonuçlarını ancak Marksist-Leninist teori, proletaryanın sınıfsal politik ekonomisi bulup ortaya çıkarabilir. Bundan hemen hemen dört yıl önce, komünist ve işçi partilerinin Uluslararası Danışma Toplantısı, sermaye dünyasındaki durumu tahlil etmiş ve bu dünyada «sanayi ve ticaret rekabetinin derinleştiğini, finans ve döviz savaşının genişlediğini» belirt-

mişti. (1) Burjuva ideologları, bu değerlendirmeyi «gereğinden fazla kuvvetli sözlerle propaganda» sayarak küçümsemek istediler. Onların kendilerini haklı görmeleri körükörüne bir inanış da değildi. Hepsi de, bu haklılığın dayanağını hayatın kendisinde buluyor, 1971 Aralık ayındaki döviz uzlaşmasıyla ilgili bütün felâketlerin artık atlatılacağını ümit ediyor ve Başkan Nikson'un sözlerini tekrarlayarak, bu uzlaşmaya «dünya tarihinin en önemli döviz anlaşması» adını veriyorlardı. Fakat hayat, probleme tam da Marksist açıdan konulan teşhisi hiçbir şüpheye yer bırakmıyacak biçimde doğruladı. Ve döviz bunalımının, döviz savaşlarının, çağdaş kapitalizmde daimi olgular teşkil ettiğini, bu alanda en gösterişli anlaşmaların da bunların şiddetini ancak geçici olarak hafifletebileceğini gösterdi.

Burjuva basını, birbuçuk yıl içinde ikinci defa başvurulmuş Şubat devalüasyonunu epeyce çelişkili olarak değerlendirdi; ama bunu yaparken, öteden beri benimsediği kuralı yine bozmadı, yani kapitalist ekonomi mekanizmasındaki en cansıkıcı tutukluklarda bile işin sözümona bir pembe tarafını bulup gösterme çabasını yine elden bırakmadı. Netekim, ABD ekonomistleri arasında büyük bir otorite sayılan Paul Samuelson, devalüasyondan sonra ... «bütün dünya rahat bir soluk aldı»? diye kestirip attı. Londrada çıkan «Economist» dergisi, Batı Avrupa tekellerinin ve bankerlerinin ilk tepkisini «Avrupalılar birbirlerini kutluyorlar», diyerek belirtti. Bu hava, gerçekten de, E. Vagner'in mektubunda işaret edildiği üzere, bunalımın uluslararası işbirliği temeli üzerinde başarıyla giderildiği gibi bir izlenim uyandırabilir. Fakat bunalımı konu edinen az çok ciddi diyebileceğimiz bütün yorumcuların, aradan birkaç gün geçmez, bu gibi hayallerden silkinmeye başladıkları görüldü. Ve buna rağmen, aralarından hiç biri, doların böylesine düşmesiyle bağlı başlıca sorunlara cevap vermeye yanaşmadı.

Her şeyden önce şu sorular cevap bekliyor: Süregen döviz-finans bunalımının sebepleri nelerdir? Bunun son yıllarda en az yedi defa depreşmesi felâketini hangi kuvvetler tahrik etmişlerdir. Döviz bunalımı depreşmelerini dünya kapitalizminin genel bunalımının tahrik ettiği açık bir gerçektir ve bu depreşmeler çağdaş aşamada bunalımın derinleştiğini gösterir. Fakat bu oldukça genel bir etkidir. Biz, kapitalist döviz mekanizmasında bozukluğun değişimlerini açıklayabilmek için, önce dolaysız nedenleri gözden geçirelim.

Döviz tahtından indirilen ve 1971 Ağustosundan beri zaten altın karşılığı olmyan dolar, bütün sözümona altın döviz standartını, yani 1944 Bretton-Wood Konferansında yükseltile ve dolar hegemonyasına dayanan

(1) «Komünist ve işçi partileri uluslararası dayanışma toplantısı, Moskova, 1969». Prag, «Barış ve Sosyalizm» yayını, 1969, s. 17.

hiyerarşik piramiti de kendi ayağının kaçtığı çukura sürükledi. Bu hiyerarşi, o zamanlar dünya kapitalist ekonomisinde ABD'nin ağır basan durumunu yansıtıyordu. Şimdi kuvvetler oranı değişti. Batı Avrupa ve Japonya, beraber hesaplanırsa, ABD'den daha çok sanayi mamulü üretiyorlar. ABD'nin elinde kalan altın stokları (1950'de 23 milyar dolar kadardı, şimdi 10 milyar dolardan daha az), Batı Avrupanın elindeki altın stoklarından bir hayli daha azdır. Bugün yalnız «dokuz'lar», ABD ihracatının iki misli, bütün Batı Avrupa ise üç misli mal ihraç ediyorlar.

Kendi başına sadece bu durum, belki de doların tahtından indirilmesine yol açmıyabilirdi. Fakat Amerikan emperyalizminin dünya jandarmalığı politikasının büyük iddialı hedefleri, kapitalist dünyanın en zengin devletinin olanaklarına bile sığmadı. ABD, son yirmi yıl içinde, yabancı ülkelerde, kendi memleketine girenden 100 milyar dolar kadar daha fazla para harcadı. Niçin? Çünkü hükümetin saldırgan askeri-politik programlarının, açılan harplerin, yabancı topraklarda kurulan iki binden fazla büyük askeri üssün, Batı Almanya ve diğer bazı ülkelerdeki silâhlı kuvvetlerin gerektirdiği harcamalar, uydu ülkelerin kukla rejimlerini destekleme harcamaları muazzam ölçülere ulaştı. Çünkü sosyalist devletlere karşı baltalama eylemlerinde bulunan «Hürriyet» ve «Hür Avrupa» radyoları tipinden çeşitli propaganda ve tahrik örgütlerinin bakımına muazzam paralar harcanıyor. Çünkü, tekellerin sermaye ihracıyla diğer ülkeler emekçilerini sömürmekten aşırı kazançlar yığmayı amaçlıyan doymak bilmiyen ihtirasları, ağır bir yük olarak ödeme dengesinin sırtına çöküyor. Bu yüzdendir ki, 1971'de, seksen yıldan beri ilk defa olarak, ticaret bilançosu büyük bir açıkla kapandı ve 1972'de bu dengedeki pasif 6,4 milyar doları buldu. Enflasyon, doların değerini düşürdü, satınalma gücünü azalttı.

Altın stokları önemli derecede azalınca, ABD, ödeme dengesi açığını sadece dörtte bir altın ihracıyla, dörtte üç de yabancı ülkelerdeki kısa vadeli borçları arttırmakla kapatma yolunu tuttu. Bu, Amerikan sermayesi tarafından diğer ülkelerin sömürülmesinin yeni bir biçimiydi, çünkü ABD bu ülkelerden ithal ettiği maddi değerleri, ne üretim bakımından kullanılabilen, ne de altınla değiştirilebilen milyarlarca dolar tutarında değerini yitirmiş banknotla itibarı olarak ödüyordu. Böylece büyük bir Avrupa dolarları pazarı meydana geldi ve bu dolarlar Batı Avrupa ülkelerini istilâ etti. «Enflasyon virüsü» bulaşmış olan bu paralar, döviz sarsıntılarının en önemli kaynağı oldu.

Dolar bunalımının en şiddetli iki depreşmesi de – 1971 sonunda ve 1973 Şubatında – doların devalüasyonu ile sona erdi. Bununla beraber, ikinci bunalım birincisinden daha hafif değildi. Bunalımın şiddeti süresiyle belirlenmez. Doların birinci devalüasyonu (resmi borsa fiyatlarının yüzde 8,57 oranında azaltılması), Batı Avrupa memleketlerine yalnız birkaç ayda 2 milyar dolara malolmuşken, ikinci devalüasyonun (yüzde 10) daha ucuza malolacağı neye dayanılarak düşünülebilir? FAC Federal Bankası yönetim

kurulu, ABD para biriminin devalüasyonu ile Batı Almanyanın uğradığı kaybın 7,2 milyar markı geçtiğini resmen açıkladı. Japonyada da 19 milyar dolara varan önemli döviz stokları payı birdenbire «eridi». Gerçi, E. Vagner'in de yazdığı gibi, Cumhurbaşkanı Nikson ikinci devalüasyona birincisinden daha çabuk ve kolay razı oldu. Fakat bu «kolaylık» hiç de kalımlı değildir. Öyle ki, Birleşik Amerika için artık bu zorunlu tedbire yönelmekten başka çıkar yok kalmamıştı; çünkü ikinci devalüasyona gidilmediği takdirde, ticaret ve ödeme bilançosunu düzeltme, halen Amerikan ekonomisinin iflâhını kesen çelişkileri çözme ümitlerinin hepsi de suya düşüyordu.

Devalüasyon, Amerikan tekellerine, rakipleriyle ticaret savaşında büyük üstünlükler kazandırıyor. Kaldı ki, ABD'nin dış ticaret bağılılığı rakiplerine nispeten daha azdır. Üstelik, Vaşington, devalüasyonla birlikte bazı yeni plânlar ilân etmiş bulunuyor. Bu plânlar, bir yandan, ABD'nin ithalâtında miktar sınırlamalarının ve gümrüklerin arttırılmasını, öte yandan Batı Avrupada ve Japonyada ticaret ve sermaye yatırımlarının önemli derecede liberalizasyonu konusundaki Amerikan isteklerinin kabul edilmesini öngörmektedir.

Bütün bunlara, kapitalist dünyanın ticaret ve döviz problemlerinin çözümünde «uluslararası işbirliği» demek herhalde kolay olmasa gerekir. Ve bu alanda emperyalistlerarası rekabetin zayıfladığı tezini kabul etmeyen E. Vagner elbette yerden göğe kadar haklıdır. Okuyucumuz buna «abartma» diyor. Bizce, buna gerçeği kabaca zorlama demek daha doğru olur. Son beş altı yıldır, başlıca emperyalist merkezler – ABD, Batı Avrupa, Japonya – arasında kıyasıya döviz savaşının alıp yürüdüğü herkesin gördüğü bir gerçektir. Ve Şubat'taki dolar devalüasyonunun döviz-finans savaşını yeniden alevlendirdiği de söz götürmez.

Şu da var ki, sosyalizmin çağrılarına cevap verebilmek üzere, emperyalistlerin, sömürü ve baskı düzenlerini korumak ve güçlendirmek maksadıyla, çaba birliği yapmaya çalıştıkları, çeşitli ekonomik entegrasyon biçimlerine başvurdukları elbette inkâr edilemez. Fakat iş ekonomik çıkarların çatışmasına dayanınca, tekellerin kazançları tehlikeye düşünce, emperyalistlerarası çelişkiler olanca gücüyle suyuza çıkmakta, hükmünü yürütmektedir.

Bugün en yüksek düzeyde kapitalist entegrasyon Batı Avrupada değil de nerede vardır? Fakat döviz bunalımında yeni ravnt başlar başlamaz, «dokuz'lar»ın geniş ölçüde reklâm edilen birliği çöktü. Ve bunun yanı sıra, «büyük üçlü»nün (İngiltere, Batı Almanya, Fransa) derhal dertop olduğu ve kendi iradesini Ortak Pazar'ın öteki altı üyesine dayatmaya kalktığı görüldü. İtalya hemen disiplini bozdu, yani Avrupa Ekonomik Topluluğu çerçevesinde alınmış kararlara rağmen, lirada «yüzen» fiyat uygulamasına geçtiğini ilân etti. Bu durumda, entegrasyon yükümlerinden zaten azat olan Japonyanın, Amerika ve Batı Avrupa pazarındaki yayılışını ge-

nişletme yolları aramak üzere derhal kolları sıvamasına elbette bir şey denilemezdi. ABD'ye gelince, onun devalüasyon yapmaktan asıl maksadı, zaten kendi ekonomisindeki başarısızlıkların sonuçlarını diğer kapitalist devletlerin sırtına yüklemektir.

Eğer bugün yine de emperyalistlerin «uluslararası işbirliği»den söz edilebiliyorsa, bu işbirliği, döviz bunalımı bakımından, yüksek gelişimli kapitalist devletlerin çıkarlarının çatıştığı yerde değil, birbirine uyduğu yerde söz konusu olabilir. Netekim, bu iş, E. Vagner'in haklı olarak belirttiği gibi, emperyalist devletlerin gelişme halindeki ülkelerle ilişkileri ve kendi iç sosyal politikaları alanında böyle olmaktadır.

Döviz bunalımı ve doların devalüasyonu, gelişme halindeki ülkeleri ağır bir duruma düşürüyor. Gelişmiş memleketlerdeki enflasyon, buralarda üretilen ve «üçüncü dünya» ülkeleri tarafından ithal edilen mâmullerin fiyatlarını yükseltiyor; buna karşılık gelişme halindeki ülkelerin ihraç mallarının fiyatları ya düşüyor, ya da çok ağır bir tempoyle yükseliyor. Bu ülkelerin dış ticaret bilâncoları, bu yüzden de giderek artan bir açık veriyor. Şimdi Birleşik Amerikaya yapılan ihracatta yeni güçlükler ortaya çıkıyor. Şimdilik, Güney-Doğu Asyanın ihracatında ABD'nin payı hemen hemen yüzde 25, Lâtin Amerikanın ihracatındaki payı ise yüzde 30'dan fazladır. Meksikada, Venezüellâda, Habeşistanda ve Filipinlerde bu pay yüzde 40–70 arasında değişiyor. Mali bunalım, gelişme halindeki memleketlerin döviz kazançlarının azalmasıyla beraber, ithal olanaklarının da azalmasına yol açıyor. Emperyalist devletlere borçlanmaların faizlerinden ve ana para ödemelerinden elde edilen kazanç toplamı yıldan yıla artıyor. Gelişmekte olan ülkelerin borçlarının toplamı 70 milyar doları aşmaktadır. Bu ülkeler devamlı bir döviz stokları sıkıntısı çekmektedirler. Bu stoklarda altın payı çok düşük (son yirmi yılda yüzde 31'den yüzde 18'e inmiş bulunuyor), fakat dolarların nispi payı oldukça büyüktür. UNCTAD uzmanlarının hesaplarına göre, gelişmekte olan ülkelerin ellerindeki döviz stoklarının, doların resmi fiyatında 1971'de yapılan indirim yüzünden değer yitirmesiyle uğradıkları kayıp toplam olarak 1 milyar dolara yaklaşmaktadır. İkinci devalüasyon ise bundan daha büyük maddi kayıplar getirmektedir. Bu muazzam kayıplar iç kaynaklarla telâfi edilemez, çünkü bu ülkelerin mali gücü epeyce sınırlıdır.

Amerikan emperyalizminin son mali tedbirleri «üçüncü dünya»da bir protesto fırtınası kopmasına sebep oldu. Gelişmekte olan ülkeler halkları gayet haklı olarak soruyorlar: Emperyalistlerin doları kurtarma, karşılıklı döviz ilişkilerini yoluna koyma, ABD'nin (oluşmasında az gelişmiş ülkelerin hiç de suç payı olmayan) ödeme dengesi açıklarını kapatma denemelerinin giderlerini ne diye az gelişmiş ülkeler ödесinler? Bu ülkeler, hiç de sorumlu tutulmamaları gereken olayların kurbanı durumuna zorlanmaya ve bu rolü oynamaya daha ne kadar zaman dayanabilirler?

İş gelip de döviz bunalımının sosyal sonuçlarına dayandı mı, burjuva ekonomi politiği kaskatı bir suskunluğa gömülüyor. Örneğin, Londra ekonomisi okulunun yönetmeni lord Robins bilmezlikten gelerek açıkça soruyor: Bu döviz başarısızlıkları, genellikle, «aramızda bununla doğrudan doğruya ilişkili olanlardan başka kimleri meşgul edebilir?» Bir başka deyişle, bir avuç tekeldiden, yani ihracatçı ve ithalâtçıdan başka, diplomalı uzmanlardan başka kimleri ilgilendirir, demek istiyor.

Gerçekte, şüphesiz ki, bu döviz sarsıntılarının kimleri — basitçe «ilgilendirmesi» bir yana — gaddarca yıkıp geçtiğini, lord Robins kadar yukarı katlardan olması gerekmeyen her ekonomist pekâlâ bilir. Spekülâtörlerin sarı maden ve onun kağıt simgeleri üzerinde çevirdikleri oyunlar ile emekçi yığınlarının ekonomik durumu arasında nasıl dolaysız bir bağlantı olduğunu, böylece enflasyon mekanizmasıyla işsizlik arasında ilişkinin de gerçekleştiğini Robins de bilir, fakat açıkça söyleyemez.

ABD, devalüasyonun doğal sonucu olarak, yeni fiyat artışlarından kaçınmaz. Amerikan tüketicisi, elektrik ve benzin fiyatlarının nasıl yükseldiğini bugün değilse yarın mutlaka hissedecektir, çünkü petrol ürünlerinin üçte biri yabancı memleketlerden ithal edilmektedir, ve doların değer yitirmesi bu ürünleri otomatik olarak o nispette pahalılaştırmıştır. Devalüasyon ve devalüasyona bağlı ticari himaye tedbirleri, Amerikan pazarında yabancı rekabetinin zayıflaması anlamına gelmektedir. Zira Amerikan konserlerini fiyatları daha fazla yükseltmekten alakoyan biricik etken bu yabancı rekabettir. Artık alıp yürümüş olan bu sürecin, enflasyonist bir gidişle yığınların gitgide daha şiddetle talan edilmesine yol açması kaçınılmazdır.

Semaye egemenliğinin diğer ülkelerinde, doların devalüasyonu ve döviz-ticaret savaşının şiddetlenmesi, yalnız fiyat artışlarında yeni bir tur anlamına değil, aynı zamanda işsizliğin de artması anlamına geliyor. Amerikan pazarının ihtiyacı için mâmuller üretmek üzere uzun süre ihtisaslaşma hazırlığı yapmış olan işletmelerin, şimdi üretimi azaltmaları gerekecektir. Bu da, Batı Almanya demir-çelik sanayiinde, otomobil üretimi ve makine yapımı alanlarında, İtalyanın deri ve kundura sanayiinde, Avusturalyanın çıkarım endüstrisinde çalışan onbinlerce işçinin sokağa atılmaları demek olacaktır. Ekonomik kaderini sıkı sıkıya Amerikan pazarına bağlamış bir memleket olan Japonyada da birçok işçiyi aynı âkıbet beklemektedir.

Devalüasyonun içe dönük sonuçlarının elle tutulurcasına görüleceği ve tam da Amerikan işçi sınıfının en büyük kollarının toplu sözleşmeleri yenilemeleri zamanının gelip çatacağı sonbahara doğru, bu ülkede sosyal-politik durumun bir hayli gerginleşeceğini daha bugünden söylemek mümkündür. İngiltere, daha şimdiden, döviz sarsıntılarından ve önüne geçilmez enflasyondan fiyatların dondurulmasına, emekçilerin yaşam düzeyinin düşmesine ve sınıf mücadelesinin adamakıllı keskinleşmesine ka-

dar, bütün bir çevrimi tamamlamış bulunmaktadır. İngiliz ekonomisinin pazar-finance illet ve noksanlıklarının tüm yükünü emekçilerin sırtına aktarmak için elinden gelen her şeyi yapmış olan tutucular hükümeti, sendikalarda örgütlenmiş 750 bin emekçinin, yani madencilerin, liman işçilerinin, makinistlerin, otomobil yapımı ustalarının, gaz sanayi işçilerinin vb. güçlü protestoları ve çetin direnişleriyle karşılaştı. Olayların böyle gelişmesinde, «Britanyanın artık şimdiki demokratik sistem temeli üzerinde yönetilemeyeceği bir duruma düşmesi» tehlikesini gören «Economist», emekçilerin protestoları karşısında egemen sınıfın duyduğu ciddi endişeyi oldukça içtenlikle yansıttı.

Şimdi bazı sonuçları şu birkaç noktada genelliyebiliriz: Birincisi, döviz bunalımı ve bunu hafifletmede başvurulmuş emperyalist metotlar, emperyalistlerarası çelişkileri keskinleştiriyor. İkincisi, kapitalizmin yüksek gelişmişli sanayi devletleri ile gelişme halinde bulunan ülkeler arasındaki uçurumu derinleştiriyor. Üçüncüsü, sermaye dünyasında sosyal ve sınıfsal uzlaşmaz zıtlıkların – sahip oldukları sosyal ve politik imtiyazlardan ötürü bizzat burjuva temsilcilerini endişeye düşürecek kadar – sertleşmesine yol açıyor.

E. Vagner'in mektubu, devalüasyondan birkaç gün sonra yazılmıştır. O zaman, aradan daha iki hafta bile geçmeden her şeyin yeniden başlayacağını, yani doların resmi değerinin yeniden düşeceğini, altın fiyatının yükseleceğini, Batı Avrupa ve Japonya döviz borsalarının yeniden kapanacağını kestirmek kolay değildir. Dememiz o ki, «ihitraslar» – görüldüğü gibi – henüz yatırılmış değildir ve pazarlar hâlâ eski düzenine girmemiştir. Fakat, daha önemlisi, altın karşılığından yoksun ve değerini yitirmiş dolara hâlâ bir ölçü rolü verildiği ve ABD'nin ödeme bilançosundaki pasif değişmediği müddetçe, döviz-finance sarsıntılarının tekrar depresmesi için gerekli bütün koşulların yerli yerinde kalmasıdır.

ABD'nin Federal bütçesi ve ödeme bilançosu – pek az ihtimalle – dengelendiği takdirde, doların zayıf düşmesinin en önemli kaynaklarından ve dolayısıyla kapitalizmin uluslararası döviz sistemindeki bozulmaların esas nedenlerinden birinin ortadan kalkabileceği doğaldır. Bununla ilgili olarak, Viyetnamda harbin sona ermesine epeyce ümit bağlanıyordu. Ama ne oldu? Pentagon, ateşin kesilmesiyle elinde serbest kalan paranın tek sentini bile bir kenara koymadı. Viyetnamda harp bitti, fakat Amerikan piyade birlikleri, donanması ve hava kuvvetleri Tayland'da, Tonkin Körfezinde kalmakta, Güney-Doğu Asyanın başka kesimlerine aktarılmaktadır. ABD yönetici çevreleri İsrail saldırganlarına yardımı artırıyor, Şili'ye ve diğer Latin Amerika ülkeleri halklarına karşı baltalama manevralarına girişiyorlar. Yeni Federal bütçe, askeri harcamaların azaltılmasını değil, arttırılmasını öngörüyor. Ve bütçede yeniden büyük bir açık! Bundan ötürü, okuyucumuzun tahmininin tersine, ABD'nin enflasyonla ve

giderek büyüyen açıklarla çarçabuk başa çıkabileceğini sanmıyoruz, ortada böyle bir «reel şans» da görmüyoruz. ABD Maliye Bakan Yardımcısı P. Volker, ticaret bilançosunun 1973 yılında da pasif olacağını kesinlikle söylemiş bulunuyor.

Birleşik Amerikanın askeri harcamalarının azalmayışının, iç fiyat yükselemlerinin ve dolayısıyla Amerikan ekonomisindeki bütün diğer güçlüklerin daha da sürmesinin kaçınılmaz olduğu görülüyor. Bu başka türlü de olamaz. Zira büyük harp sanayii, yüksek düzeyde üretim ve tüketim militarizasyonu Amerikan ekonomisinin yapısal etkenleri haline gelmiştir. Emperyalizm, kendisine özgü bütün köklü çelişkilerden kurtulamadığı gibi, askeri-saldırgan karakter çizgilerinden de kurtulabilecek durumda değildir. Nihayet, süregelen döviz bunalımının kökleri tam da burada gizlenmektedir.

Burjuva ekonomistleri ve maliye uzmanları bunalımdan bir reformla çıkışı yolu arıyor, kendilerine «âdil» eşdeğerlikler, borsa fiyatları ve yüzdeler uygulama olanağı verecek bir sistem yaratmaya bakıyor, dolara yeni bir rol vermeye ve belki de onu uluslararası ödeme mübadelesinde yapma «kağıt altın»la değiştirmeye çalışıyorlar. Uzak gelecekte bu reçetelerden birinin pratikte denenmesi ve hattâ etkili olması da mümkündür. Ama bu da uzun sürer mi? Bilindiği üzere, kapitalizmin şimdiki döviz probleminin, yukarıda göstermeye çalıştığımız gibi, her türlü karar ve tedbirleri kaçınılmaz olarak mutlaka geçici ve yarım-yamalak hale getiren bir karakteri vardır.

Döviz bunalımının keskinleşmesi, burjuva toplumunun sosyal-ekonomik hayatında, sınıfsal ve politik güçlerin objektif olarak daha ileri doğru kutuplaşmasına yol açan süreçlerin belirmesine sebep olmaktadır. Halk içinde yeni yeni gruplar, kapitalist düzenin bizzat doğurduğu en keskin problemleri çözmekten âciz olduğuna kendi tecrübeleriyle inanmaktadır. Son yılların döviz sarsıntıları tarihi, bunların giderilmesi için alınan her tedbirin eninde sonunda yine tekellerin işine yaradığını ve aynı zamanda emekçilere büyük ölçüde zararlar verdiğini elle tutulurcasına göstermektedir. Ve bütün bunlar şu açık hükmü ortaya koymaktadır: Döviz bunalımı felâketlerinden tamamiyle kurtulmanın çaresi, para-finance sistemini değil, sosyal sistemi değiştirmektir.

Komünist ve işçi partileri hakkında

Kısa bilgiler

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi

Parti 20 Kasım 1918'de kuruldu.

1973 yılı başında 760 bin komünist üyesi vardı.

Parti bölgesel-üretimsel bölünüş prensipine göre kurulmuştur. Bu prensip dışında bir uygulama, ancak Parti Merkez Komitesi, Budapeşte şehir ve yöre komiteleri muvafakatıyla mümkündür.

Parti taban örgütü, en az üç parti üyesinin bulunduğu her üretim işletmesinde, her dairede veya oturma bölgesinde kurulabilir. Taban örgütünün yüksek organı, en az iki ayda bir yapılması gereken parti toplantısıdır.

Parti üyelerinin 200'den fazla olduğu her şehirde, köy konum yerlerinde, sanayi işletmelerinde, dairelerde ve okullarda, örgütlerin yönetimi için parti komiteleri seçilir. Buralarda yüksek organ, en az dört yılda bir yapılması gereken parti konferansıdır.

MSiP'nin en yüksek organı kongredir. Kongre en az dört yılda bir toplanır. Merkez Komitesini ve Merkez Komisyonunu seçer.

Merkez Komitesi kendi üyeleri arasından Politbüro'yu, MK Birinci Sekreterini ve Sekreterlik üyelerini seçer. Politbüro, MK Plenumları arası dönemde partinin eylemini yönetir. Sekreterlik, parti yönetim organlarının aldıkları kararların yerine getirilmesini sağlar, kontrol eder ve MK mekanizmasının çalışmasına yön verir.

Partinin, son X. Kongresine kadar (Kasım 1970), 23 yöre, 107 bölge, 73 şehir komitesi, başkentte 22 bölge komitesi, bölge örgütü dengi 105 komite, 744 işletme ve daire komitesi ve 21.150 taban örgütü vardı.

MSiP'nin sosyal terkihi: İşçiler % 58,3, köylüler % 14,2, memur ve hizmetliler % 27,5.

MSiP'de kadın üyelerin oranı % 25'tir. Parti üyelerinin % 39'u 40 yaşından daha gençtir. Komünistlerin % 12'si yüksek, % 23,1'i orta öğrenimlidir.

30 Haziran 1972'de parti üyelerinin % 64,3'ü maddi üretim kollarında çalışıyordu. Geri kalan % 35,7'si bilim, eğitim-öğretim, sağlık, kültür alanlarında, devlet ve parti organlarında görev almaktaydı.

Parti basını: MSiP merkez organı «Nepszabadság» («Halk özgürlüğü») gazetesi. Kuruluşu 1942. 760 bin nüsha basılıyor. Pazar sayısı 850 bin.

«Esti Hirlap» (Akşam gazetesi) günlük akşam gazetesi. MSiP Budapeşte Şehir Komitesi organı. Kuruluşu 1956. 207 bin nüsha basılıyor.

Yörelerde, MSiP Yöre Komitelerinin organı olarak 19 gazete çıkarılıyor. Bunların toplam tirajı 780 bin kadardır.

«Tarsadalmi szemle» («Toplumsal ıcmal»). Aylık dergi. MSiP'nin politik ve teorik organı. Kuruluşu 1931. Tirajı 36,5 bin.

«Partelet» («Parti hayatı»). Aylık dergi. MSiP MK organı. Kuruluşu 1956. Tirajı 95 bin.

Teorik kurumlar ve parti okulları: MSiP MK Yüksek Siyasal Okulu. MSiP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Enstitüsü. MSiP MK'ne bağlı Parti Tarihi Enstitüsü.

Ülkenin devlet egemenliği yüksek organı olan Devlet Meclisi'ne 1971 yılında 249 komünist milletvekili seçildi (bütün Meclis üyelerinin % 70,7'si).

Büyük Britanya Komünist Partisi

Parti 31 Temmuz 1920'de kuruldu. 1961 yılı Haziranında üye sayısı 28.803'ü buluyordu.

Parti, taban örgütleri ve il komiteleriyle çalışmaktadır. Taban örgütleri, il komitelerinin kararıyla, fabrika ve işletmelerde, yüksek okullarda veya komünistlerin oturma yerlerinde kurulur. Parti taban örgütleri sayısı 1.050'dir. Bunların 820'si parti üyelerinin oturma yerlerinde, 185'i fabrika ve işletmelerde ve 45 tanesi de yüksek okullarda meydana getirilmiştir.

İl komitelerinin kararıyla, gerekli görülen yerlerde, parti taban örgütlerinin yönetimi için şehir veya semt komiteleri kurulur.

Parti yüksek organı Ulusal Kongre'dir. İki yılda bir toplanan Ulusal Kongre, Yürütme Komitesi'ni ve İstinaf Komitesi'ni seçer. Yürütme Komitesinin Ulusal Kongreden sonraki ilk oturumunda Politik Komite seçimi ve Yürütme Komitesi sorumlu görevlileri seçimi yapılır.

Parti üyelerinin çoğu işçidir. Parti saflarında aydınlar da (öğretmenler, teknik uzmanlar vb.) çoktur. Üyeler toplamının üçte birini kadınlar teşkil etmektedir.

Parti basını: İngiltere Komünist Partisi kuruluşundan beri çeşitli gazete ve dergiler çıkaragelmıştır. Bunların bugünkü uzantıları şunlardır: «Comment» («Yorumlar»). Onbeş günlük dergi. Tirajı 6-8 bin. «Marxism today» («Bugünkü Marksizm»). Aylık teori ve tartışma dergisi. Tirajı 4,2 bin. «Morning Star» («Sabah Yıldızı»). Günlük gazete. Başyazılarında Komünist Partisinin politikasını yansıtır, diğer sütunlarında partinin eylemine ilişkin haberler verir.

Partinin İskoçya ve Galya Komiteleri üç aylık dergiler çıkarırlar. Parti Yürütme Komitesinin Danışma Komisyonları da birçok özel dergiler yayımlamaktadırlar.

Partinin eğitim-öğretim eylemi: Büyük Britanya Komünist Partisi ulusal ve bölgesel çapta öğrenim konferansları örgütlemektedir. Bu sistemli

eylem cümlesinden olarak, 1972 yılında 192 konferans örgütlenmiş ve bunlara 4,5 bin dinleyici katılmıştır. Ayrıca bölge çapında 193 açık teorik tartışma tertiplenmiş, bunlara da 8 bin kişi katılmıştır.

Komünist Partisinin parlâmentoda temsilcisi yoktur. Fakat bütün ülkede belediye komiteleri padrolarına 40 komünist danışman girmektedir.

Kolumbiya Komünist Partisi

Parti 17 Temmuz 1930'da kuruldu.

Taban örgütleri olan parti hücreleri, en az üç kişiyle, çalışma ve oturma yerlerinde kurulmaktadır. Hücreye dahil komünistler 15 günde bir toplantı yaparlar. Birkaç hücrenin bulunduğu ve koşulların da gerektirdiği yerlerde, mahalle (semt) parti örgütleri meydana getirilir. Semt örgütleri ve hücreler bölge örgütlerinde birleşirler. İl örgütleri yönetiminde çalışan bölge örgütleri Merkez Komitesi'ne hesap verirler.

Parti hücrelerinin toplantılarında, yılda bir, örgütü yönetecek Sekreterlik seçilir. Semt ve bölge örgütleri konferanslarında yılda bir, il konferanslarında da iki yılda bir komite seçimi yapılır.

Partinin yüksek organı kongredir. Merkez Komitesi tarafından dört yılda bir örgütlenir. 1971 Aralık ayında partinin XI. Kongresi yapılmıştır.

Kongre, Merkez Komitesi'ni seçer. MK kongreler arası dönemde partinin bütün işlerini yönetir. MK altı ayda bir oturum yapar. MK, Sekreterlik'i, Merkez Yürütme Komitesi'ni ve Merkez Teftiş Komisyonu'nu seçer.

MK, politik ve örgütsel sorunların görüşülmesi gereğiyle ulusal konferanslar tertipliyebilir. Bu konferanslar istişaridir.

Partinin sosyal terkihi (Aralık 1971): İşçiler % 37, köylüler % 24, aydınlar % 16, esnaflar % 9, küçük tüccarlar % 6, hizmetliler % 5, ev kadınları % 3. Parti üyelerinin % 54'ü 40 yaşından daha gençtir.

Parti basını: Haftalık «Voz Proletaria» («Proletaryanın sesi») dergisi. Parti organı. Kuruluşu 1957. Tirajı 25 bin.

«Documentos Politicos» (Politik belgeler). Onbeş günlük teorik dergi. Kuruluşu 1956. Tirajı 5 bin.

Parti okulları: Parti Kadroları Ulusal Okulu. Bölge Parti Okulları.

Teorik kurumlar: Sosyal Araştırmalar ve Eğitim Kurumu.

Anayasa, Ulusal Meclis'te Komünist Partisinin temsil edilmesini 1974 yılına kadar yasaklamaktadır. İllerin 7'sinde genel kurullara 8 komünist üye seçilmiştir ve belediye kurullarına da 100 kadar komünist girmektedir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerinde

Grev hareketi

(Bu materyal, SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nde hazırlanmıştır)

Kapitalist dünyada emekçilerin yüksek sosyal-politik aktifliği, 1970 yılları başlangıcının karakteristik çizgisidir. Bu memleketlerdeki yığın hareketine, emek ordusunun giderek daha büyük bir kısmı katılıyor. Savaşkan bir eylem biçimi olarak grevin rolü artıyor.

Grevlere ve diğer emekçi eylemlerine (gösteriler, protesto yürüyüşleri, «eylem günleri» vb.) katılanların sayısı (milyon kişi hesabıyla)

Yıl	Kapitalist dünya tüm olarak	Bunun içinde sanayice gelişmiş memleketler
1965	36	20
1966	44	27
1967	46	30
1968	57	43
1969	60	44
1970	64	45
1971	70	48
1972	60	43
1973 (Ocak, Şubat)	—	25

Bu cetvel, resmi istatistiklere dayanılarak, sendikaların ve işçi basınının verilerine göre de düzeltilerek hazırlanmıştır. Bu düzeltme kaçınılmaz olmuştur, çünkü resmi istatistikler, şimdi kısa süreli iş bırakımı, çalışma temposunu yavaşlatma gibi yaygın grev eylemi biçimlerini ve aynı zamanda sendika merkezlerince kabul edilmeyen politik grevleri gözönüne almamaktadırlar. (Örneğin, Fransa Çalışma Bakanlığı'nın verilerinde, 1968 yılı Mayıs-Haziran ayları iş anlaşmazlıkları istatistiğinde 150 milyon grev işgünü gözönüne alınmamıştır.)

Son yıllarda, sanayi kollarını tümüyle ve bazan da tüm ekonomiyi kapsayan eylemlerin, genel ve ulusal grevlerin sayısı arttı. İşçileri ve hizmetlileri, kol ve kafa emeği işçilerini mücadeleye çeken yeni yeni eylem biçimleri yaygınlaştı. Çeşitli düzeylerde örgütlenen «mücadele günleri», «eylembirliği günleri», «ulusal eylem günleri» boyunca, yüzbınlerce ve mil-

yonlarca emekçinin katıldıkları grevler ve gösteriler, mitingler, protesto yürüyüşleri ve diğer yığınsal eylem biçimleri birbirine örülmektedir.

Bilimsel-teknik devrim, işçi sınıfının karşısına, mücadelede yeni, daha etkin taktik metotlar arama problemini çıkardı ve işletmeden başlayarak her düzeyde birlik olma sorununu bütün keskinliğiyle ortaya koydu. Ve sendika hareketinde birlik ve beraberlik eğilimlerinin böylece güçlenmesi sayesinde ki, üretim süreci tempolarını yavaşlatma ve «ayrı» grev gibi yeni mücadele biçimleri geniş ölçüde uygulanmaya başladı. İtalya'da sendika merkezleri, belirli bir işkolu için, bir haftada veya ayda yapılabilecek grev saatleri toplamını tespit ediyorlar. Bundan sonra o belirli işkoluna dahil işletmelerdeki sendika örgütleri, tespit edilen bu grev saatleri toplamını aralarında bölüşüyorlar. Fabrika veya atelye taban örgütleri, grevin ne zaman ve hangi kesimde yapılacağını, patronların işçilere karşı manevra ve baskı olanaklarını sınırlandıracak biçimde tespit ediyorlar. Mücadelenin gelişmesi boyunca ve grevcilerin ileri sürdükleri isteklerin karakterine bağlı olarak, anlaşmazlığa işkolu, şehir, bölge veya tüm memleket emekçileri de katılıyorlar.

Emperyalizmin kalelerinde alabildiğine güçlü sınıf savaşları gelişmektedir.

ABD, Japonya, Fransa, İtalya ve İngilterede, grev sayısı, 1962-66 yılları döneminde 63.837'ye, 1967-71 yıllarında 83.382'ye, grevcilerin sayısı da 47 milyondan 78,5 milyona çıktı. 1962-66 yıllarında bu beş ülkede grevlere katılanların ortalaması 736 kişiyken, daha sonraki beş yıl içinde 943'e yükseldi. Önceki beş yılda her grevciye ortalama 4,7 grev günü düşerken, sonraki beş yılda 7 grev günü düştüğü görüldü.

Grev hareketi, genellikle, toplu sözleşmelerin yenilendiği ve işveren birlikleri temsilcileriyle sendikalar arasında bu maksatla görüşmelerin yapıldığı dönemlerde «tepe noktası»na ulaşıyor. 1972 yılında birçok memlekette grev hareketi göstergeleri önceki yılın göstergelerinden daha düşüktü. Bu da, her şeyden önce, başlıca işkollarında daha önceleri bağlanmış bulunan toplu sözleşmelerin yürürlükte kalmaya devam etmesinden ileri geliyordu. Netekim, bu sözleşmeleri yenileme görüşmeleri ancak 1972 yılı sonunda ve 1973 yılı ilk aylarında başladı. Bundan ötürü, meselâ İtalyada, geçen yılın güz aylarında, grev hareketindeki nispi «durgunluk»tan, 5 milyon emekçinin ileri sürdükleri koşullarla toplu sözleşmeleri yenilemeye yanaşmayan patronlara karşı yığınsal çıkışlara doğru birden kesin bir dönüm olduğu görüldü. Bu memlekette 12 Ocak 1973 günü yapılan ve 20 milyon kadar emekçiyi kapsayan genel grev büyük yankılar uyandırdı. Birleşik Amerikada, burjuva basını, daha 1973 yılının ilk günlerinden itibaren, üye sayısı 5,5 milyonu bulan sendikalar bu yıl toplu sözleşmeleri yenilemek isteyecekleri için, işveren çevrelerinin duydukları ciddi endişeleri yansıtan haberler yayımlamaya başladı.

Emperyalizmin üç ana merkezinde grevler*

	Grev sayısı		Grevciler sayısı (bin)		Grev işgünü (bin)				
	1961-65	1966-70	1972**	1961-65	1966-70	1972**	1961-65	1966-70	1972**
ABD	3.592	5.092	5.100	1.362	2.653	1.700	27.300	45.166	28.000
Batı Avrupa	8.794	9.400	—	7.105	10.050	—	21.441	58.200	—
Japonya	1.311	1.611	5.000	1.422	1.232	3.000	4.432	2.992	5.500

* Cetvel resmi verilere göre hazırlanmıştır.
** Kesinleşmemiş veriler.

* Cetvel resmi verilere göre hazırlanmıştır.

** Kesinleşmemiş veriler.

İşgücünü daha elverişli koşullarla kiralama mücadelesi, grev hareketinin leitmotifi olmaya devam ediyor. Bununla beraber, son yıllarda işsizliğin artması ve hayatın pahalılaşması, işyerini koruma ve sürekli çalışabilme uğrunda mücadeleleri, kapitalist memleketler emekçilerinin en aktüel sosyal-ekonomik problemlerinden biri haline getirdi. (1) İngilteredeki duruma ilişkin veriler bu dediğimizi doğrulamaktadır.

İşçi sınıfı bazan komple halinde istekler ileri sürüyor. Geleneksel amaç, yani ücret artırımı, fiyatların dinamiğine göre değişen hareketli tarife uygulanması, memleket çapında teminat altına alınmış bir asgari ücret tesbit edilmesi, işçinin kontrol hakkının genişletilmesi ve emekçi temsilcilerinin üretim sorunlarının çözümüne katılmaları, işletme içinde sendikal çalışma serbestliğinin savunulması, vergilendirme, sağlık, konut yapımı ve eğitim-öğretim alanlarında demokratik reformlar yapılması gibi isteklerle tamamlanıyor.

Grevlerin başlıca nedenleri (grev toplamına oranla)

Yıl	İş ücreti	Çalışma süresi	İstihdam ve çıkarma	Çalışma koşulu	Sendika sorunu	Dayanış	Değişik
1961	45,5	2,2	12,8	30,0	5,1	1,4	3,0
1966	45,6	1,3	17,6	28,7	5,9	0,8	0,1
1971	51,8	1,0	22,9	16,2	6,3	1,7	0,1

Kaynaklar: «Ministry of Labour Gazette», 1962. «Department of Employment Gazette», 1967-72.

İşçi sınıfı, çetin mücadeleler sonucunda, son yıllarda, tekellerden, iş haftası süresine ve iş ücretlerine ilişkin bazı tavizler koparabildi. İş ücretlerindeki artış tempoları verilerinin gösterdiği üzere, işçi sınıfı, tekeller ve onların devleti üzerinde yoğun bir baskı yapabildiği dönemlerde en hissedilir ölçüde ücret artırımına ulaşabiliyor. Bu başarılı kampanya dönemleri örneklerini şöyle sıralayabiliriz: Japonyada emekçilerin 1967-68, 1970 yılları «bahar taarruzları»; Kanada'da 1970-71 yılları yığınsal grev hareketleri; İngiliz emekçilerinin 1926 yılından beri eşi görülmemiş olan 1970 yılı ikinci yarısında giriştikleri mücadele; FAC'de memleket grev hareketi tarihinde yeni bir aşamanın başlangıcı olan 1969 Eylülü grevleri; Fransa'da 1969 yılı «Kızıl Mayıs»; İtalya'da 1969 yılı «Sıcak sonbahar» ve 1970 yılı grev savaşları.

İngilterede 1973 yılı, ücretlerin «dondurulması» politikasına karşı zincir-

(1) Gelişmiş kapitalist memleketlerde emekçilerin durumu için, bak: «Ücretli emek ordusu». «Yeni Çağ», 1973, sayı 1, s. 67.

leme grevlerle başladı. Ocak ayında makine yapımı sanayiinde 80 bin işçi grev yaptı; Şubat ayında gaz sanayiinde 47 bin işçi bu işkolu tarihinin ilk ulusal grevini yaptılar; 29 bin demiryolu işçisi de işbaşı yapmadılar. Şubat sonunda yalnız bir hafta içinde 750 bin kişi grevlere katıldılar. Japonyada 250 bin demiryolu işçisi, üretimde kapitalistçe rasyonalizasyonu protesto maksadiyle, «kuralları titizlikle koruyarak» çalıştılar. Dortmund'da (Federal Almanya Cumhuriyeti) çelik döküm ve yüksek fırın işçileri, 20 bin kişi, ücretlerinin artırılması isteğiyle işi bıraktılar. Fransız Komünist Partisinin haftalık «France Nouvelle» dergisi (8-14 Ocak 1973) şunları belirtti: «Geçmişteki grevler de, 1920-26, 1933-37, 1945-50 yılları dönemlerinde olduğu gibi, kapitalist sistemini sarsıyor ve en çetin, en sürekli grevlerin yalnız birkaç memlekette (örneğin Fransa ve İtalya'da) yapıldığı görülüyordu, fakat 1967-68 yıllarından itibaren grevler, yalnız toplumsal sınıflar arasında en şiddetli çatışma biçimlerinden biri halini almakla kalmamış, aynı zamanda sistemin sosyal bunalımının işareti olmuştur ...»

Tekelci sermaye, işçilerin taarruzlarına, işçi aleyhtarı kanunları artırmakla, sendikalara baskı yapmakla ve ücretleri «dondurma» politikasıyla karşılık veriyor. Başkan Nikson'un «yeni ekonomi politikası» ve İngilterede tutucular hükümetinin aldığı «sert» tedbirler, bunun görünür kanıtlarıdır.

Çoğu büyük grevler ve protesto gösterileri, demokrasiyi koruma ve geliştirme, gerici kanunlara ve tasarımlara karşı, dikta rejimlerine karşı mücadele, barış ve güvenlik için mücadele gibi politik şiarlar altında geçiyor. İspanya ve Portekiz'de, yoğun baskılara rağmen, grev mücadelesi olağanüstü güç koşullar içinde gelişiyor. İspanya emekçileri doğrudan doğruya faşist diktatörlüğe yönelik birçok çıkışlar yaptılar. Şubat ayında, hükümet yetkilileri, 10 binden fazla gemi yapım işçisinin ve Bilbao sanayi işçilerinin grevini bastırmak amacıyla, işçi komisyonlarının 9 üyesini tutuklayıp hapse attılar. Barselona'da bir protesto gösterisi örgütleyen telefon merkezleri görevlilerine karşı da tutuklamalara ve çeşitli polis baskılarına başvuruldu.

İtalyada, izlenen sosyal-ekonomik hattın kesinlikle değiştirilmesi isteği, grev hareketinin önemli bir unsuru oldu. 1973 Şubatı sonunda 14 milyon emekçinin giriştikleri genel ulusal grev, İtalyan komünistlerinin «l'Unità» gazetesinin belirttiği gibi, hedefleri bakımından ekonomik mücadele sınırlarını aştı. Güçlü grev hareketi bütün memleketi kapladı. Bu hareket özel bir grafik gereğince gelişiyor, yani sanayi işletmelerinde her vardiyada üretim 4 saat süreyle durduruluyor, demiryolu işçileri trenleri 15 dakika durduruyor, ırgatlar ve tarım işçileri 24 saat çalışmıyorlardı.

Uluslararası tekellerin sömürdükleri emekçiler arasında grevlerin enternasyonalizasyonu eğilimi daha da belirginleşiyor. 1972 yılında bu gibi ahtapot tekellerle emekçiler birkaç defa çatıştılar. FAC, Hollanda ve Belçika'da 100,8 bin kişinin çalıştığı «AKZO» işletmelerinde yapılan grevler bunlardandır.

Fransa, Belçika, FAC ve İsviçre'deki göçmen emekçilerin de grev hareketlerine aktif olarak katıldıkları göze çarpıyor. Proleter enternasyonalizmi ve dayanışma duygusu bu emekçiler arasında gelişip güçlenmektedir.

Grev hareketinin sosyal temelini genişlemesi şimdiki aşamanın ayırıcı vasıfıdır. Hizmetlilerin, mühendis-teknisyen kadrolarının ve diğer tabakaların aktifliği yıldan yıla artıyor. Hattâ Batı Alman sendika gazetelerinden biri şunları belirtiyor: «Vaktiyle orta ve yüksek kategoriden görevlilerin, öğretmenlerin veya bilginlerin, grevcilere, işten çıkarılanlara dayanışma göstermesi olur iş miydi? Yüksek öğrenimli kişilerin, diplomalı mühendislerin, grev yerlerinde işçilerle omuz omuza nöbet tutacaklarını, gönüllü olarak grev komiteleri aktivistleri arasına katılacaklarını kim düşünebilirdi!» (2) Bu gazetenin yazdığı gibi, şimdiye kadar safillikle en iyi dünyada yaşadıklarını düşünenlerden çoğunun kafalarında artık bir «küçük devrim» olmaktadır.

Bu «küçük devrim» sermaye ülkelerinin hemen hemen hepsini kapsamaktadır. Aşağıdaki cetvel ilginçtir:

ABD'de grevlerin işkoluna göre dağılışı (grevlerin sayısı)

Yıl	Toplam	İşletme sanayii	Çıkarma sanayii	Köy ekonomisi	Yapıcılık	Ulaştırma ve haberleşme	Ticaret	Finans kurumları, sigorta dâvası	Hizmetler	Hükümet daireleri
1960	3.333	1.598	154	81	773	266	290	6	138	36
1965	3.963	2.080	188	21	943	216	336	16	126	42
1968	5.045	2.664	301	17	912	303	417	17	175	254
1969	5.700	2.822	495	16	973	320	470	22	183	414
1970	5.717	2.481	544	27	1.137	400	487	22	211	413

Kaynak: «Statistical Abstract of the United States, 1971», Vaşington, p. 237.

1973 Şubatı sonunda, İngilterede, gümrüklerde, liman acentalarında ve uluslararası hava alanlarında çalışan 280 bin devlet memuru grev yaptılar. Kanada, Kvebek ili devlet kurumları görevlilerinin geçenlerde yaptıkları greve katılanlar 210 bin kişiyi buldu. Fransa'da, Ocak ayında banka memurları grev ilân ettiler, postacılar da zincirleme grevler yaptılar. Şubat ayında, hava alanları hareket memurları, Fransa üzerinde hava ulaştır-

(2) «Streik-Nachrichten», 6. 12. 1971.

masını hemen hemen büsbütün felce uğrattılar. Aynı ay içinde, Filâdelfiya'da 11 bin öğretmenin daha 1972 Eylülünde başlamış oldukları mücadele başarıyla sona erdirildi.

Emekçiler ve emekçi örgütleri, gitgide serpilip gelişen bu sınıf savaşları içinde, olgun ve esnek bir taktik uyguluyor, çeşitli mücadele biçimlerinden yararlanıyor, birlik ve yüksek bir sınıf dayanışması duygusuyla hareket ediyorlar. Bu savaşlar, işçi sınıfının büyük gücünün ve devlet-tekel kapitalizmine karşı başarılı bir mücadele yürütme yeteneğinin açık kanıtıdır.

AYIN OLAYLARI

Yurtta

A. Saydan

● Sosyal-İş Sendikasının Sosyal Sigortalar Kurumunda aldığı grev kararının hazırlıklarına devam edilmiştir. Sosyal-İş Sendikası ile Sosyal Sigortalar Kurumu arasında toplu sözleşme konuşmaları 28 aydan beri devam ediyordu. Yönetim, işçi isteklerini sürekli olarak reddettiğinden, sendika grev kararı almak zorunda kalmıştır. Sendika ücretlere artan hayat pahalılığı ile orantılı bir şekilde zam ve sosyal hakların genişletilmesini istemektedir. Grevin kapsamına 10 bin işçi girmektedir.

● Gebze bölgesinde Otomobil-İş Sendikasının başlattığı grev yedi aydan beri devam etmektedir. Patron Grev Kanununun hükümlerini çiğneyerek dışardan fabrikaya hurda demir sokmakta, grevin etkisini azaltmaya çalışmaktadır. Resmi makamlar ve sıkıyönetim komutanlığı patron tarafından Grev Kanununun bu şekilde çiğnenmesine ses çıkarmamaktadır.

● DISK'e bağlı Seramik-İş Sendikası yöneticileriyle Şişli'deki Seramik Fabrikasının patronları arasında yapılan görüşmelerde, patronlar işçi isteklerini kabul etmek zorunda kalmışlardır. İmzalanan toplu sözleşmeye göre, işçilerin saat ücretlerine üç yıl boyunca yılda 100'er kuruş zam yapılacaktır. Ayrıca işçilere yılda bir maaş tutarında ikramiye ödenecek, 500 lira evlenme, 300 lira da doğum yardımı yapılacaktır.

● Türkiye Gazeteciler Sendikası Başkanı Sadullah Usumi, tertipleceği bir basın toplantısında Anadolu Ajansı iş yerlerinde grev kararı alındığını açıklamıştır. Sendika işçi ücretlerinin fiyat artışları ile paralel artırılmasını, çalışma şartlarının ıslahını ve bazı sosyal haklar istemektedir.

● AR-EV Mutfak Eşyaları Fabrikasındaki grevde, patronun Grev Kanununa karşı aldığı tedbirleri engellemek isteyen işçilere karşı İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, patrondan yana tavır takınmış ve kanuni haklarını savunan işçilerden üçünü tutsak etmiştir. Patron Grev Kanununun hükümlerini çiğneyerek sürekli olarak fabrikadan mal çıkarmıştır. Bunun Grev Kanununa aykırı olduğu yönünde sendikanın yaptığı uyarılara da kulak asmamıştır. Bilindiği gibi Grev Kanunu, grev süresi içinde patronların fabrikaya hammadde sokmalarını ve oradan mal çıkarmalarını yasaklamaktadır.

AR-EV patronları kanunun bu hükümlerini dinlememiş, fabrikadan mal

çıkarmaya koyulmuştur. Grev nöbetçiliği yapan işçiler bu gibi bir kanunsuzluğu önlemek için fabrikadan mal çıkaran kamyonların altına yatmışlardır. İktidarın, sıkıyönetimin polisi bu şekilde haklarını savunan işçileri tutsak etmiştir.

● İzmit Yarımcada Sümerbankın Seramik Fabrikasında Serçip Sendikası tarafından grev kararı alınmıştır. Grevin kapsamına 1.250 işçi girmektedir.

● Makine, Kimya Endüstrisi Genel Müdürlüğü ile Metal-İş Sendikası arasında yeni bir toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır. 19 iş yerini kapsamına alan toplu sözleşmeye göre, 13 bin 500 işçi 1 Ocak 1973'ten itibaren geçerli olmak üzere saat ücretlerine ilk yıl 110, ikinci yıl 100 kuruş zam yapılmıştır. Ayrıca yemek ücretleri ile geçici görev yolluklarına da zam yapılmıştır. Metal-İş yöneticilerinin belirttiğine göre, sendikanın direnişi karşısında işletme idarecileri gerilemek, işçi isteklerini kabul etmek zorunda kalmışlardır.

● Gebzedeki Arçelik Fabrikasında DISK'e bağlı Maden-İş Sendikası tarafından yürütülen toplu sözleşme görüşmeleri sendikanın tavizsiz tutumu sonucunda başarıya ulaşmıştır. 2.800 işçinin saat ücretlerine iki yıl içinde 350 kuruş zam yapılacaktır. Sağlanan sosyal haklar ise şöyle sıralanıyor: Yılda iki maaş tutarında ikramiye; yılda 1.400 lira ihtisas primi; 750 lira yakacak parası; bayramlarda 250 lira harçlık; ayda 30 lira çocuk zammı; her işçiye yılda 400 lira yıllık izin harçlığı; ilk okula giden işçi çocukları için 175 lira, orta okula gidenler için 200 lira, liseye gidenler içinse 500 lira verilecektir. Ayrıca Pazar günleri çalışan işçilere dört gündelik ödenecektir.

● Tek Gıda-İş Sendikası ile fırın patronları arasında toplu sözleşme konuşmaları sona ermiştir. Patronlar sendikanın ısrarı üzerine işçilere 28-57 lira arasında ücret vermeyi kabul etmişlerdir. İşçiler, fazla mesai yapmaları halinde, aldıkları ücretlere göre her saat için 425 ve 1.065 kuruş arasında fazla mesai zammı alacaklardır.

● Anadolu Metal İşçileri Sendikası Seydişehir Alüminyum Fabrikasında grev kararı almıştır. Greve sebep, Etibank yöneticilerinin üç ay önce imzalanmış olan toplu sözleşme hükümlerini çiğnemeleridir.

Üç ay ücret zammı alamayan metal işçileri, sendika yöneticilerine grev kararı almaları için baskıda bulunmuşlardır.

● Türkiye'de ilaç amabalajı fabrikaları kuran İsviçre firmalarından Roche ve Abbott yöneticileri ile Kimya-İş Sendikası arasında sürdürülen toplu iş sözleşmesi görüşmeleri, yabancı firma temsilcilerinin işçi isteklerini kabule yanaşmamları yüzünden çıkmaza girmiştir. Sendika bu durum karşısında grev kararı almak zorunda kalmıştır.

Bu vesile ile bir demec veren Kimya-İş Sendikası yöneticileri şunları belirtmişlerdir: «Yurdumuzda yabancı tekellerin en önemli temsilcilerin-

den biri olan bu işyerinde aldığımız grev kararını uygulamaya kararlıyız. Patronların haklı isteklerimizi reddetmeleri bizi bu karara itmiştir. Birçok grevi başarıya ulaştıran sendikamız, bu defa da grevi işçilerimizin haklı isteklerine uygun bir şekilde çözüme ulaştıracağına kimşenin şüphesi olmasın.»

● Türkiye Mimar ve Mühendisler Odaları Birliğinin Genel Kurulu Toplantısı Ankara'da yapılmıştır. Toplantıda alınan bir karar gereğince yeni Mimar ve Mühendis Odaları Tasarısının kanunlaşmasını engellemek için bütün senatörlere birer telgraf gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Bilindiği gibi Meclisten geçen tasarı yakında Senatoda görüşülecektir.

Genel Kurul Başkanı Rüştü Özalp'ın imzaladığı bu telgraflarda özetle şöyle denmektedir: «Türkiye Mimar ve Mühendis Odalarını kapatmayı öngören kanun değişikliği Senatoda görüşülecektir. Bu tasarı kanunlaşmış takdirde, tüm teknik elemanların yurt ve kamu yararına çalışma olanakları kısıtlanmış olacaktır. Teknik elemanların anayasal ve insan hakları yok edilmek istenmektedir. Yabancı teknik eleman ithali güç kazanmaktadır. Yerli teknik elemanların yabancı ülkelere göçü hızlanmaktadır. Bu tasarının reddedilmesi yolunda yardımınızı 17 Mimar ve Mühendis Odası namına dileriz.»

Yurtsever ve ilerici mimar ve mühendislerin kurduğu örgütlerin yurt sorunları ile ilgilenmelerini engellemek isteyenler Meclis ve Senatoda çoğunluğu elde tutan AP, DP, CGP yöneticileridir. Esasen tasarı bunların oyları ile Meclisten geçmiştir.

Öte yandan teknik elemanlar örgütleri başkanları bütün bakalara birer mektup göndererek Personel Kanununun kapsamından çıkarılmalarını, kendilerinin de işçi sayılmalarını, kendilerine de toplu sözleşme ve grev haklarının tanınmasını istemişlerdir. 16 Mimar ve Mühendis Odasıyla, Türkiye Teknik Elemanlar Derneği ve Teknikerler Cemiyeti tarafından kaleme alınan mektupta yan ödemelerin haksız bir şekilde uygulandığını belirtmişler, bunlara karşı savaşmak imkânlarından yoksun olduklarını kaydetmişler, bundan ötürü grev ve toplu sözleşme haklarının kendilerine de tanınmasını istemişlerdir.

● İçel bağımsız milletvekili Celâl Kargılı'nın bir sorusuna cevap veren Adalet Bakanı Alpaslan, 1966'dan bu yana her basın mensubu hakkında bir dava açıldığını, halen de, yani sıkıyönetim devrinde her basın mensubu hakkında ortalama bir davanın yürütülmekte olduğunu söylemiştir.

Adalet Bakanının hafifleterek ortaya koyduğu rakamlar bile korkunç bir gerçeği, yani basına, fikir işçilerine yapılan baskıyı göstermektedir. Ne var ki, Adalet Bakanının yaptığı hesaplar daha da korkunç bir gerçeği gizlemektedir. Çünkü ortalama olarak çıkarılan hesaplar yurttaşı yanıltmaktadır. Toplum hayatının her yönünde olduğu gibi basın kesiminde de terör yalnız yurtseverlere, solculara, sosyalistlere, komünistlere, gerçek Ata-

türkçülere karşı yürütülmektedir. Yüzden fazla yurtsever gazete ve dergi kapatılmıştır. Oysa Amerikan ve öteki basın tekellerine bağlı faşist, gerici, mürteci, softa basın alabildiğine eylemlerine devam etmektedir. Bundan ötürü yurtsever gazetecilere karşı terör ve dava bir değil, adam başına üçü, dördü bulmaktadır.

● Elektrik Mühendisleri Odasının hazırladığı bir raporda, Türkiye'nin dünyada en az elektrik tüketen ülkelerin başında yer aldığı açıklanmıştır. Raporda belirtildiğine göre, 1970 yılında genel enerji tüketiminde kişi başına düşen enerji ortalaması 1.900 kilogram kömür karşılığı iken, aynı yıl Türkiye'de bu miktar kişi başına 834 kilogram kömür karşılığı, 1972 yılında ise ancak 947 kilogram kömür karşılığıdır. Buna paralel olarak elektrik enerjisi tüketiminde 1970 yılındaki kişi başına düşen dünya ortalaması 1.324 kilovat saat iken, ülkemizde bu miktar ancak 242 kilovat saat'tir. Raporda ulusal hedeflere yönelmiş bir enerji politikasının mevcut olmadığı belirtilmekte, linyit madenlerinin devletleştirilmesi salık verilmektedir. Raporda ayrıca memleketimizde büyük sanayicilere, fabrikatörlere, büyük çiftliklere, yabancı şirketlere bir kilovat saat elektrik enerjisinin 35-40 kuruşa verildiği, halka ise 75-80 kuruşa verildiği belirtilmektedir. Keban barajının inşaatının yabancı şirketlere verilmesi de enerji sorununu çıkmaza sürükleyen nedenler arasındadır. Bilindiği gibi Keban barajı 1972'de hizmete geçecekken, yabancı şirketlerin entrikaları ve soygun hırsları nedeniyle ancak 1979'da hizmete girebilecektir.

● Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Karma Komisyonunda konuşan Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) Genel Müdürü Behçet Yücel, Türkiye'nin 1975'te 2,7 milyon kilovat saatlik bir enerji açığı ile karşılaşacağını belirtmiştir.

● 26 Nisan tarihli «Cumhuriyet» gazetesinde yayınlanan rakamlara göre, Türkiye'de ham petrol ithali artarken, yerli üretimde düşme kaydedilmiştir. Geçen yıl yüzde 46,8 bir artışla 7.969.321 ton ham petrol ithal edilmiş, buna karşılık yerli üretim yüzde 1,9 bir azalma ile 3.388.177 tona düşmüştür. 1972 yılında ithal edilen ham petrolün şirketlere göre dağılışı şöyledir: TPAO 5.554.900 ton; Mobil 1.647.138 ton; B.P. 767.283 ton.

Aynı yıl içinde yerli ham petrol üretiminin şirketlere göre dağılışı şöyledir: Shell 1.872.320 ton; TPAO 1.036.499 ton; Mobil 397.317 ton; Ersan 82.044 ton.

● 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı bu yıl da kara bir terör havası içinde geçti. Bu vesile ile Cumhurbaşkanı Korutürk, Başbakan Talü ve iktidarın kollarından olan Demirel, Feyzioğlu, Satır gibi politikacılar yayınladıkları demeçlerde bol bol Atatürke bağlılıktan söz ettiler, antikomünizm histerisini körüklediler. Böylece 23 Nisanın 53. yıldönümünde de politikacılar uzun yıllar süren iktidarlarının sebep olduğu ekonomik, politik ve sosyal bunalımları, yıkımları, sosyal depremleri, sonsuz enfläs-

yonu, hızlanan pahalılığı, halkın yoksullaşma sürecinin artmasını, yerli yabancı tekellerin büyük vurgunlarını halktan gizlemeye çalıştılar. Ulusal egemenlik bayramının yıldönümünde ulus egemen olmak şöyle dursun, en ilkel haklarından yoksun bir şekilde sıkıyönetimin faşist terörü ile enflasyonun kiskacında kıvrılıyor. Parlamentoda çoğunluk ve hakimiyet işbirlikçi burjuvazinin, toprak beylerinin elindedir. Bunların üstünde de İzmir NATO karargâhında emperyalist devletlerin bayrağı ve egemenliği dalgalanıyor.

Çocuklara gelince: Devlet İstatistik Enstitüsünün 1971 rakamlarına göre, okul çağındaki çocuklarımızın 2 milyon 182 bini okul dışında kalmıştır. 1970-71 ders yılı sonunda ilk okulları bitiren 440 bin çocuktan 212 bini sırf kitap fiyatlarının yüksek olması yüzünden orta okullara gidememiştir. 1971 rakamlarına göre, çeşitli iş kollarında çalışan okul çağındaki çocukların sayısı 298 bin 830'dur. Resmi rakamlara göre her yıl doğan çocuklardan 400 bin kadarı bir yaşını doldurmadan ölüyor.

● Birleşmiş Milletler istatistiklerine göre, 1973 yılının ilk üç ayında dünyada en yüksek fiyat artışları Türkiye'de kaydedilmiştir. Yiğinsal tüketim mallarının fiyatları baş döndürücü bir hızla artıyor. «Cumhuriyet» gazetesi başyazarı Nadir Nadi 3 Nisan tarihli «Cumhuriyet»te yazdığı başyazıda, pahalılık konusunda resmi istatistiklerin gerçeği yansıtmadığını belirtiyor ve pahalılığın, İkinci Dünya Harbi sırasında görüldüğü hızı da aştığını bildiriyor. Meselâ Mardinde pirinçin kilosu 10 liraya ulaşmıştır. Malatyada ise pirinç 10 ile 14 lira arasında satılmaktadır. Kuru fasulyenin kilosu 7 lira civarındadır. Öteki yiğinsal tüketim malları ve ev kiraları da bu oranlarda yükselmiştir. Öte yandan Mecliste Devlet Bakanı Baykara'nın bir konuşmasına cevap veren CHP Meclis sözcülerinden Kemal Önder şunları söylemiştir: «1973 yılının Şubat ayında fiyat artışları ender rastlanan korkunç bir artış kaydetmiştir. 1973 yılının Ocak ayının artışı ise 1964-65 yıllarında kaydedilen tüm artışlara denktir. Ekonomimiz ve halkımız için bu korkunç durum devam ederken Melen hükümeti mal karşılığı olmayan para basmaya daha da hız vermiştir. Yalnız son üç ayda piyasaya sürülen para miktarı 4 milyar 380 milyon lirayı buluyor.»

Bu enflasyonu hızlandıran nedenler arasında NATO uğrunda silâhlanmaya ve sıkıyönetim terörü için yapılan harcamalar da önemli bir yer tutuyor.

● Ankara Sıkıyönetim Mahkemesinde 25 Nisan günü duruşması başlıyan Ankara Üniversitesi profesörlerinden Mustafa Akdağ, duruşmanın başladığı saatlerde topağa veriliyordu. Profesör sıkıyönetimin, faşist polisin, savcı ve yargıçların terörüne dayanamamış, profesör Sabahattin Eyuboğlu gibi hayata gözlerini yummuştur. Profesör Akdağ'ın arkadaşları olan Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinin eski dekanlarından Şerafettin Turan ile tiyatro doçenti Özdemir Nutku, asistan Atilla Eldem ile Musa Çadircı'nın duruşmaları 25 Nisanda Ankara Sıkıyönetim Mahkemesinde başlamıştır.

Bu yurtsever aydınlar sıkıyönetim muhbirlerinin kurbanı olarak mahkeme önüne çıkarılmışlardır. Bilindiği gibi faşist terörün dayanaklarından biri de gammazlık ve muhbirliktir.

● Diyarbakır-Siirt Sıkıyönetim Komutanlığı yayınladığı bir bildiri ile bölgede grev ve lokavtların yasak olduğunu bir daha hatırlatmıştır. Komutanlığın bildirisinden anlaşıldığına göre, yasağa rağmen patronlar lokavtı uygulamaya devam ediyorlarmış. Fakat bildiride lokavt yaptıkları için patronların cezalandırıldıklarına dair herhangi bir bilgi yoktur. Bilindiği gibi gerek hükûmet, gerekse sıkıyönetim komutanlıkları yasal olan grev hakkını kullandıkları için birçok sendikacı ve işçiyi tutsak etmiş ve cezalandırmışlardır. Bugüne kadar lokavta giden bir patronun cezalandırıldığına, tutsak edildiğine dair bir haber işitilmemiştir. Oysa grev hakkının aksine Anayasada lokavt diye bir hak yoktur.

● Emnisti Enterneyşil örgütü Batı Almanya'nın başkenti Bonn'da Türkiye'deki işkenceleri doğrulayan belgeler yayımladı. Emnisti Enterneyşil Bonn'da yayımladığı bu belgeleri Avrupa Konseyine teslim edecektir. Bundan başka iki İngiliz sinema reportörünün Türkiye'deki işkencelerle ilgili olarak hazırladıkları reportaj da Avrupa Konseyine sunulacaktır. Konseyin Mayıs'ta yapacağı toplantısında, Türkiye aleyhinde ihraç kararı alınacağı kuvvetle tahmin edilmektedir.

● Merkezi İsviçre'nin Zürih şehrinde bulunan Uluslararası Hukukçular Derneği, dünyaca tanınmış hukuk profesörlerinden Peter Noll'u işkenceler konusunu incelemek üzere Türkiye'ye göndermişti. Profesör Peter Noll yaptığı incelemeler sonucunda hazırladığı raporu Dernek yönetimine sunmuştur. Dernek yönetiminin yayımladığı bu rapora göre Türkiye'de siyasi tutuklulara ağır, barbarca işkenceler yapılmaktadır.

Madanoğlu mahkemesinde hemen hemen bütün yargılananlar poliste işkence gördüklerini ileri sürerek ifadelerini kabul etmemişlerdir. Bunlar arasında albay, yarbay rütbesinde muazzaf subaylar da vardır.

● İsviçre'nin tanınmış gazetelerinden «Neue Züricher Zeitung»un yazdığına göre, Türkiye'de sıkıyönetim idaresi devrinde yani 12 Marttan sonra 25 bin cilt kitap yakılmıştır. Yakılan kitaplar arasında Marks'ın Engels'in, Lenin'in eserleri bulunduğu gibi, asrımızın en büyük matematikçilerinden olduğu kabul edilen Einstein'ın ve yazar Andre Malrau'nun da kitapları vardır.

● Cumhuriyetin 50. yıldönümü vesilesiyle çıkarılacak genel af konusu kamuoyunu yakından ilgilendirdi. CHP yönetimi bu konuda bir tasarı hazırladı ve Millet Meclisi başkanlığına teslim etti. CHP'nin tasarısında «anarşik» eylemlere bizzat katılanlar dışında bütün mahkûmların cezalarında 5-10 yıl indirim yapılması öngörülüyor. İdam cezalarının ömür boyunca hapse, ömür boyunca hapis cezalarının, 30 yıla indirilmesi teklif ediliyor. Ne var ki, bu şekilde aftan istifade edenler aynı fiilden ötürü bir daha mahkûm olduklarında, affa uğrayan cezalarını da çekeceklerdir.

Bu hüküm tasarıya «suç işlemeyi önlemek» kaygısı ile konmuş olsa da, bu gibi tedbirlerin suç işlemeyi önlemediği bilinen bir gerçektir. Adı suçlar bir toplum düzeninin, sosyal ekonomik yapısının bir ürünüdür. Yalnız düzenin demokratik yönde değişmesi ile suçlarda azalma sağlanabilir. Siyasi alana gelince «Siyasi suçlu olarak hapiste bulunanların ezici çoğunluğu sosyalistler, komünistler, gerçek Atatürkçüler, yani yurdun bağımsızlığı ve sosyal kurtuluşu için bütün tehlikeleri göze alarak savaştan yurttenseverlerdir.

Bugün Türkiye'de hapisaneleri dolduranların ezici çoğunluğu ya toprak beyliğinin kurbanı olan köy çocuklarıdır, ya da Sıkıyönetim faşizminin kurbanları durumunda olan devrimcilerdir. Her iki zümrenin de serbestliklerine kavuşması, sosyal adalet icabıdır. Fakat AP, CGP de yönetici durumda olanların, yani parlamentoda çoğunluğu elde tutanların bu gibi bir sosyal adalet anlayışı ile hareket etmeyecekleri, cumhuriyetin 50. yıldönümü münasebetiyle hazineyi soyanları vergi kaçakçıları, yani kendi müttefiklerini kurtarmaya çalışacakları anlaşılmaktadır.

● Ziraat Bankası Müdürlerinden Teoman Yazgan'ın yayımladığı «Türk Bankacılık Sistemi» adlı kitabında, Türkiye'de kredilerin dağılışı hakkında bilgi verilmektedir. Milli gelirin onda birinden küçük olan ticaret kesimi, toplam kredilerin yarısına yakın bir kısmını kullanmaktadır. Milli gelirin beşte birini sağlayan sanayi kesimi ise toplam kredilerin dörtte birini almaktadır. Tarım kesimine düşen kredi oranı milli gelirin içindeki yerinden daha azdır. Son iki yıl içinde tarım kesimine ayrılan krediler azalmıştır.

Başbakan Talû'nun Erim ve Melen hükümetlerinde ticaret bakanı olarak ödev gördüğü bu devirde kredilerin daha fazla büyük ithalat-ihracat şirketlerine aktarıldığı anlaşılmaktadır.

● Birinci Üreticiler Kurultayı 29 Nisan Pazar günü Adana spor salonunda çalışmalarına başladı. 12 bin üretici, az topraklı veya topraksız köylü kurultay çalışmalarını dikkatle izledi Kurultayda, Erim ve Melen hükümetlerinin toprak reformu anlamını yozlaştırmaları şiddetle tenkit edildi, demokratik bir toprak reformunun çıkarılması, köylünün topraklandırılması, köy emekçilerinin devlet yönetiminde söz sahibi olmalarını, köyün hızla kalkınmasını istədiler. Toplantıda söz alan CHP Genel Başkanı Ecevit «Türkiye'de demokratik rejim işlemediği için sadece büyük çiftçinin, büyük iş adamının sesi duyulur» dedi.

● Bilim ve Sosyalizm Yayınları yöneticisi Süleyman Ege'nin 4 kitabın tercümesi için giydiği 30 yıllık mahkûmiyetin 22 buçuk yılı Yargıtay tarafından onaylandı. Dördüncü tercüme için 7,5 yıllık mahkûmiyet kararı Yargıtay tarafından hâlâ incelenmektedir. Süleyman Ege'nin tercüme ettiği kitaplar sosyalizmin klâsik eserleri arasındadır ve İspanya, Portekiz ve Yunanistan gibi faşistler tarafından yönetilen ülkeler hariç, dünyanın her tarafında serbest satılmaktadır.

DÜNYADA

● 22 Nisan günü bütün dünyada Lenin'in doğumunun 103. yıldönümü kutlandı. Büyük düşünürün, işçi sınıfı önderinin ve yeryüzünün ilk sosyalist devleti kurucusunun fikirlerine bir daha eğilmek, devrim yolunda yeni güç kazanmak anlamına geliyor. Lenin, Marksizmi, yeni devrimci teori ve pratiği ile zenginleştirmiştir. Özellikle az gelişmiş ülkelerde sosyalist düzenin kurulabileceğini ispatlamıştır. Lenin sosyalist devrimin taktik ve stratejisini çizmiş, emperyalizme karşı savaştan halklara kurtuluşun yollarını göstermiştir. Lenin için devrim yolunun şaşmaz dayanağı, işçi sınıfının Marksizm-Leninizm teorisine dayanan öncü devrimci partisidir.

● 12 Nisan günü insanlık Uzaycılık ve Kosmonotlar Gününü kutladı. Tam 12 yıl önce, yani 12 Nisan 1961 tarihinde Sovyet Kosmonotu Yuriy Gagarin bir uzay gemisi ile dünyanın etrafında dönmeye başlamıştı. Bu, insanoğlunun, yeryüzü tarihinde ilk defa uzaya çıkıp dünya etrafında dönmeyişiydi. Gagarin 108 dakika dünyanın etrafında döndükten sonra Sovyetler Birliği topraklarında evvelce tespit edilen yer inmişti. Bu uçuştan sonra 12 Nisan günü Uzaycılık ve Kosmonotlar Günü olarak ilân edildi.

● Ortak Pazar tarım bakanları, uzun süren çalışmalardan sonra Ortak Pazar üye ülkelerde geçerli olmak üzere tarım fiyatlarını yeniden tespit ettiler. Daha doğrusu, tarım ürünleri fiyatlarında yüzde 10 kadar bir yükseltme yaptılar. Bu yükseltmeye süt ve sütü maddeler, değişik cins etler, tahıl ve sebzeler dahildir. Böylece Ortak Pazar ülkelerinde yığınsal tüketim mallarında önemli bir artış kaydedildi. Emekçi halkın elindeki paranın satın alma gücü bu nispette azalırken büyük tarım tekelleri ve çiftlikçilerin vurgunları o nispette arttı. Ayrıca, yığınsal tüketim malları fiyatlarına yapılan bu zamlar Ortak Pazar ülkelerinde genel bir fiyat yükselişine sebep olacaktır, enflasyonu daha da hızlandıracaktır.

● Nisan ayı içinde Amerika'da Watergate skandalı patlak verdi. Cumhurbaşkanı Nikson geçen yıl başlayan seçim kampanyasında casuslar vasıtasıyla muhalefette bulunan Demokratik Partinin seçim kampanyası sırlarını çalmış ve seçim taktiğini bu şekilde elde ettiği bilgiye göre ayarlamış ve kendisini Cumhurbaşkanlığına seçirmiştir.

AYIN YORUMU

«Yeni cumhurbaşkanı» «Yeni hükümet» ve «Yeni program»

Yeni cumhurbaşkanı seçimi büyük burjuvazinin bütün zaaflarını gün ışığına çıkaran, memleketin içinde bocaladığı bunalımların ne kadar derin olduğunu gösteren bir eylem niteliğinde belirdi. OYAK tekelini, yani uluslararası Fransız, Amerikan tekellerinin çıkarlarını temsil eden komprador paşalarla, Morrison-Kopers gibi Amerikan firmalarını temsil eden Demirel

grubu arasında bir boğuşma haftalarca sürüp gitti. Demirel grubunun ileri sürdüğü Arıburun ile askeri cuntanın tuttuğu Gürler arasındaki boğuşmada bir sonuç alınamadı. Sunay'ın görev süresini iki yıl daha uzatma çabaları da sonuç veremeyince, grupların karşılıklı kompromileri sonucunda eski amirellerden ve kontenjan senatörü Korutürk 6 Nisan günü 6. cumhurbaşkanlığına seçildi.

Korutürk silik bir şahsiyetti. Burjuvazinin hangi kolunun çıkarlarını temsil ettiği pek bilinmiyordu. Sıkıyönetim terörüne karşı çıkabilir, milli burjuvazinin çıkarlarını savunmak düzeyinde ve o dozda anti-emperyalist bir tutum takınır, halkı ezen sürekli pahalılık ve enflasyonu durduracak tedbirler alabilir, halkın demokratik haklarına ve en başta 1961 Anayasasının demokratik haklarına sahip çıkabilir, böylece de memleketin içinde bocaladığı bunalımlara bir çare bulmak yollarını arama çabalarını gösterebilirdi. Bunun için beklemek ve eylemlerine göre kıymetlendirmek, nitelendirmek gerekiyordu yeni cumhurbaşkanını.

Kamuoyu fazla beklemedi.

Fahri Korutürk 12 Nisan günü Naım Talû'yu başbakanlığa atadı. Kamuoyu Talû'yu yakından tanıyordu. Merkez Bankası genel müdürlüğüne Demirel tarafından getirilmişti. Merkez Bankası genel müdürlüğü sırasında iskonto politikasını hep büyük ticaret burjuvazisinin çıkarlarına göre ayarlanmıştı. Para fabrikasını çalıştırıp enflasyonu hızlandırarak halk yığınlarının yerli yabancı büyük sermaye tarafından talan edilmesine meydan veren, devletin kredi musluklarını büyük ticaret burjuvazisine, Demirel biraderler gibi kapkaç sanayicilere, Ereğli Demir-Çelikte örneği görüldüğü gibi yabancı tekellere doğru yöneltenlerdendi. Sıkıyönetimci paşalar, Erim hükûmeti bu maliyecinin «hizmetlerini» görmemezlikten gelmediler, onu ticaret bakanlığına «terfi» ettirdiler. Melen hükûmetinde de bu ödevde kaldı. Ve Merkez Bankası müdürlüğü sırasında yaptıklarını bakanlıkta daha geniş ölçüde uygulamak fırsatını buldu. Talû işçi sınıfının, orta tabakaların, küçük ve orta köy üreticilerinin düşmanıydı. Tarım ürünlerinin taban fiyatlarını yükseltmeyi reddetti. Böylece küçük ve orta üreticiden ürünü yok pahasına satın alıp da büyük şehirler piyasasına ateş pahasına süren veya onları dış ülkelere ihraç eden, büyük araçların, Fisko birliklerin, Çukobirliklerin, küçük ve orta üreticilerin kanını emmesine, tefecilerin vurgunlarını sürdürmesine daha geniş ölçüde meydan verdi. CHP bu halk düşmanı ticaret bakanına karşı Mecliste iki defa gensoru açılmasını istemişti. İki defasında da cuntacı paşalar, sıkıyönetimciler, Erim, Melen, Demirel, Feyzioğlu, Bozbeyli, Satır gibi politikacılar Talû'ya kanat germişler ve gensoru önergelerinin reddedilmesini sağlamışlardı.

Erim, Melen hükûmetleri iflâs bayrağını çektikten sonra, büyük yerli yabancı sermayeciler için Talû'dan iyisi can sağlığıydı. Hem Demirel ekö-lünden yetişme kendi adamlarını iş başına getirerek, talan düzeninin

sürekliliğini sağlar, hem de politikacıları değiştirme, fakat politikayı değiştirmeme, yani yeni şahıslarla eski politikaya devam etme taktiği ile halk yığınlarını oyalamak ve zaman kazanmak yoluna gitmek mümkündür.

Sıkıyönetim devrinde Talû dördüncü hükûmettir. Büyük burjuvazi, emperyalizm, kurduğu kanlı faşist yöntemli düzene rağmen, iki yıl içinde dört hükûmet değiştirmek zorunda kalmış, terörle bile bir istikrar kurmayı başaramamıştır.

Talû hükûmetinin programı anti-komünist histeriye, NATO'ya, SENTO'ya, Amerikan emperyalizmine ve genellikle NATO'daki emperyalist gruplarına bağıllık reform sömürücülüğü ile sermayenin hakimiyetini güçlendirme tarafları ile Demirel'in, Erim ve Melen hükûmetlerinin programlarının temel felsefesinden ayrılmıyordu.

Bazıları Talû iktidarı için seçim hükûmeti diyorlar. Talû hükûmetinin mevcut düzen şartları içinde hazırlayacağı seçimlerden önemli bir değişiklik beklemek yersiz olur. Sandıktan, oraya giren düzen çıkıyor. Yılların tecrübesi bunu göstermiştir. Devrimci tedbirlerle toplumun temel düzenini değiştirmeden, emperyalizmin, toprak beylerinin, büyük burjuvazinin egemenliğine son vermeden demokratik bir düzen kurmak mümkün olmayacaktır.

Bu gibi bir hedefe ulaşmak, yani anti-emperyalist, ulusal, demokratik kurtuluş hareketini hedeflerine ulaştırmak konusu birçok zihinleri kurcalıyor. Bunun için de sağlam bir hareket noktası gerekiyor. O hareket noktası devrimci mezgilere çekilmiş olan işçi sınıfıdır. Sıkıyönetimin faşist terörü karşısında paniğe kapılmadan, bozulmadan muntazam bir ricat hareketi ile devrimci bir mevzii tutmasını başaran tek güç işçi sınıfıdır. Bundan ötürü komünistlerin, sosyalistlerin ve öteki devrimcilerin başta gelen ödevi işçi sınıfının saflarına daha temelli bir şekilde yerleşmektir. Şiarımız, fabrikalara, işletmelere, sendikalara daha yoğun bir şekilde girmek, yığınlarla daha yakından bütünleşmektir. Sıkıyönetim iktidarları, bütün gerici faşist iktidarlar gibi, yığınlar ve yığınsal hareketlere kolay kolay dış geçiremezler. İşçi sınıfı iki yıllık sıkıyönetim devrinde bunun parlak örneklerini vermiştir. Sıkıyönetim, grevleri yasaklama kararlarını uygulayamamıştır. Halktan, işçi sınıfından kopuk veya ona nispeten daha az bağlı akımlar sıra sıra sıkıyönetim terörüne kurban gitmişler, fakat meselâ gerçek sendikalar yaşamak imkânlarını bulmuşlardır.

Ekonomik grevleri, politik grevlere, politik grevleri de direnme hareketlerine dönüştürmek, sınıf savaşının içinde birbirini izleyen halkalardır. Bu halkalarda ileri geri zigzaglar olur, fakat bu zigzaglı gelişme bile ileri hamleler için gereken birikimleri sağlar.

Yığınlara inmek, işçi sınıfı ile bütünleşmek uzun ve sabır isteyen gerçek devrimci yoldur.

«Yeni Çağ» dan Okuyuculara

Sayın Okuyucular,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Ve biz, bunları elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okuyucularımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Çünkü bu numaralarda, genellikle adreste küçük bir hata, derginin elinize geçmesini engellemektedir. Sonra, adres değiştirtince, yeni adresinizi bize derhal bildirmeniz gerekir.

Dergiyi arkadaşlarınız arasında da tanıtmak ve okutmakla ulusal ve sosyal kurtuluş davamızın saflarına yeni savaşçılar kazandırmış olursunuz.

Dergiye henüz abone olmıyanlar, arzu ettikleri takdirde, adresimize bir mektup yazarak isteklerini bildirebilirler.

Bundan başka, aşağıdaki kitapları edinmek isteyenler de bu dileklerini bir mektupla adresimize yazabilirler.

1. DAVA VE MÜDAFAA (1951 tevkiflerinde Türkiye Komünist Partisi yönetiminin başında bulunan Zeki Baştımaz'ın Askeri Mahkeme önünde yaptığı müdafaa),
2. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI,
3. NAZIM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 7 cilt çıkmıştır),
4. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
5. LENİN (Biyografisi),
6. S. Üstüngel'in Sovyetler Birliği'ni anlatan «GÜNEŞLİ DÜNYA» adlı eseri,
7. Ahmet Saydan'ın, Alman ulusunun sosyalist devletini bütün yönleriyle tanıtan «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ» adlı eseri,
8. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA.

Adresimiz:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

İÇİNDEKİLER

Sayfa

xx: Avrupa ülkeleri komünist ve işçi partileri temsilcilerinin toplantısı	253
---	-----

A. Pelşe

Lenin'in savaşkan ve yaratıcı partisi	258
---	-----

xx: Gelişmenin diyalektiği	
Araştırma grupumuz sosyalist toplumda çelişkiler konulu teorik tartışma materyallerini müzakere ediyor	270

xx: Çağdaş faşizm ve gizlediği reel tehlike	285
---	-----

A. Galkin

İşçi sınıfının tarihsel ödevi	300
---	-----

Y. Prajski

Döviz bunalımında bir ravut daha	309
--	-----

xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler	318
---	-----

xx: Gelişmiş kapitalist ülkelerinde grev hareketleri	321
--	-----

Özel sayfalar

A. Saydan

Ayın olayları	328
-------------------------	-----

Ayın yorumu	335
-----------------------	-----

